« Οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ἄνθρωπος »

ΕΤΟΣ Β'. ΣΜΥΡΝΗ, τῇ 15 Ἰουλίου 1859. Ἀριθ. 13.

Ἀπὸ τοῦδε ὁ Φιλόκαλος θέλει περιέχει τέσσαρας σελίδας περισσότερον.

ΒΡΑΣΙΛΙΑΝΑΙ ΣΚΗΝΑΙ

Η ΕΟΡΤΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ.

Τεσσαράκοντα ἡμέρας μετὰ τὴν τεσσαρακοστὴν τελεῖται ἡ δημοτικωτάτη τῶν βρασιλιανῶν ἑορτῶν, ἡ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἑορτάζεται δὲ ἐπὶ τέσσαρας ἡμέρας ἐν ταῖς ἐκκλησίαις Λάπας, Ῥήτας καὶ Ἁγίας Ἄννης, αἵτινές εἰσι τρία ἀντίζηλα καταστήματα. Ἑκάστη ἐξ αὐτῶν ἀποστέλλει συνοδίαν ἐλεημοσυνοδόχων, οἵτινες ἐπὶ πέντε ἑβδομάδας περιέρχονται ἐπανειλημμένως τὴν πόλιν, τὰ προάστεια καὶ τὰ περίχωρα. Ἐπισκέπτονται δὲ καὶ τὰ ἐν τῷ λιμένι πλοῖα ἐκφωνοῦντες, Esmolas para Espirito Santo! (ἐλεημοσύνην ὑπὲρ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος)! Συνοδεύονται δὲ πάντοτε ὑπὸ μουσικῶν συνήθως Μαύρων. Ἡ συνοδία ὅμως τῆς Λάπας σύγκειται ἐκ λευκῶν κουρέων, οἵτινες πάντες φημίζονται τόσον ἐπιτήδειοι εἰς τὸ νὰ παίζωσι τὸ βιολίον καὶ τοὺς αὐλοὺς, ὅσον καὶ τὸ σμίλιον καὶ τὰ ξυράφια. Πληρόνονται ὅμως ἀκριβώτερα ἀπὸ τοὺς μέλανας ἀδελφοὺς αὐτῶν. Τὴν πρώτην φορὰν καθ' ἣν εἶλκυσαν τὴν προσοχήν μου, ἐνησχολούμην εἰς τὸ νὰ γράφω, ὅτε ἡ *δόκα* Ε—ἀνέβη ἐπάνω τρέχουσα διὰ νὰ με παρακινήσῃ νὰ καταβῶ. « Γρήγορα, γρήγορα, νά, ἔρχεται τὸ Ἅγιον Πνεῦμα διὰ τῆς ὁδοῦ Κατέτης, δὲν θέλεις νὰ τὸ ἰδῇς; » Εἶμαι βέβαιος ὅτι κανεὶς δὲν ἠδύνατο νὰ διατιναχθῇ περισσότερον ἐμοῦ ὑπὸ τῆς ἀγγελίας ταύτης, οὐδὲ ὑπὸ τοῦ ἀφελοῦς τρόπου δι' οὗ ἐγένετο. Κατέβην κάτω, καὶ παρακύψας ἐκ τῆς ἀνοικτῆς θυρίδος ἠρώτησα. « Ποῦ εἶναι; » « Εἰσῆλθεν εἰς ἐκείνην τὴν *βέκδαν* (μπακάλικο)· ἀλλὰ τώρα θὰ ἔρχῃ » ἀπεκρίθη ἡμίσεια δωδεκάς φωνῶν. Μετ' οὐ πολὺ συνοδία Αἰθιόπων μουσικῶν συγκειμένη ἐκ δύο γαλλικῶν σαλπίγγων, τριῶν τυμπάνων, ἑνὸς αὐλοῦ καὶ μιᾶς σύριγγος, ἐξῆλθε, καὶ ἐπαγέλαβε μέλος τι στροβιλοειδὲς ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁδοῦ, μετὰ δὲ ταῦτα ἐφάνησαν τέσσαρες λευκοὶ ἄνδρες φοροῦντες ἐρυθρὰς ἐφεστρίδας ἐπὶ τῆς συνήθους ἐνδυμασίας αὐτῶν. Δύο ἐξ αὐτῶν εἶχον ἐρυθρὰς σημαίας, ἐφ' ἑκατέρας τῶν ὁποίων ὑπῆρχε τὸ σχῆμα περιστερᾶς ἐντὸς τριγώνου· ἄλλος δέ τις ἔφερε μικρὸν ἀργυροῦν πτηνὸν ἐπὶ κρηπίδος ὁμοιαζούσης πρὸς λυχνίαν κοιτῶνος. Καὶ οὗτος, ὡς οἱ σημαιοφόροι, ἐκράτει δίσκον ἐλεημοσύνης. Τέταρτος δέ τις ἐκράτει εὐρύχωρον πήραν.

Οἱ μουσικοὶ ἐκτὸς ὅταν παραμερίσουν *διὰ νὰ περάσῃ τὸ πατηράκι τους* κατέχουσι τὸ μέσον τῆς ὁδοῦ, καὶ ῥυθμίζουσι τὰ βήματά των πρὸς τὴν πορείαν τῶν ἐφεστριδοφόρων, οἵτινες βαδίζουσιν ἐπὶ τῶν πεζοδρομίων, ὁτὲ μὲν βραδυποροῦντες, ὁτὲ δὲ ἱστάμενοι, ὁτὲ δὲ τρέχοντες ἐμπρὸς, καὶ ἡ μουσικὴ ἐντείνεται κατὰ τὰς κινήσεις των. Οἱ ἐλεημοσυνοδόχοι ὑπάγουσιν εἰς πᾶσαν οἰκίαν, ἀλλ' εἰς ὀλίγας θύρας ἔχουν ἀνάγκην νὰ κρούσωσι, διότι ἡ μουσικὴ προσελκύει τοὺς ἐνοικοῦντας. Ἐκεῖ πέραν κυρία τις ἀνοίγει ζεῦγος δικτυωτῶν θυροφύλλων, τῶν σημαιοφόρων τις τρέχει πρὸς αὐτὴν, ἥτις ἀφοῦ περιπτύξῃ τὸ πρόσωπόν της ἐπὶ μίαν στιγμὴν εἰς τὴν σημαίαν, ἐμβάλλει τὴν ἐλεημοσύνην της εἰς τὸν δίσκον του. Εἰς τὴν ἀκόλουθον θύραν σωρὸς κοραϊσίων λαμβάνουσιν ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν τὸ μικρὸν πτηνὸν, καὶ ἐπιστρέφουσιν αὐτὸ μὲ εἰκοσα-

ράκια. Ἄλλος δέ τις γείτων εἰσάγει τὴν σημαίαν εἰς τὴν οἰκίαν του, ἵνα ἕκαστον μέλος τῆς οἰκογενείας του προσφέρῃ λατρείαν ἀσπαζόμενος αὐτήν. Παρεκεῖ δὲ Αἰθιοπίς τις ἐπωροπῶλος ἐνθάπτει τὸ πρόσωπόν της εἰς τὰς πτυχὰς αὐτῆς, ἡ δὲ προσφορά της συνίσταται ἐκ δύο πορτογαλλίων, ἅτινα ἐμβάλλονται εἰς τὴν πήραν, ἥτις εἶναι τὸ δοχεῖον πάσης ἄλλης προσφορᾶς ἐκτὸς χρημάτων. Ἀλλ' ὄχι, ὄχι πᾶν εἶδος, διότι ἰδοὺ προσέρχονται οἱ μουσικοί, καί, ἂν ἔχω τοὺς ὀφθαλμούς μου, βλέπω τὸν αὐλητὴν φέροντα ζῶντα ἀλέκτορα ὑπὸ μάλην, ὅστις πιθανὸν εἶναι τὸ ὠῶον ὀρνιθοπώλου τινός. Δὲν ἠδύναντο βέβαια νὰ τὸν ἐμβάλωσι μεταξὺ ὠῶν, ἄρτου, καρπῶν καὶ παρομοίων ἡσύχων ὄντων. Οὐδὲν ἀποῤῥίπτουσινοἱ συνάκται ἀπὸ χαρτονομίσματα μέχρι καρποῦ τῆς βανάνης, ἢ ἡμίσεως πήχεως ταινίας.

Ἦλθεν ἡ *ἀράδα μας*· εἷς ἐκ τῶν κεντημένων θησαυρῶν εἰσέρχεται διὰ τῆς θυρίδος, ἅπασαι αἱ κυρίαι ἀποσύρονται ἐκτὸς τῆς γηραιᾶς Σενόρας—ἥτις ἀσπάζεται τὴν σημαίαν, παραφερομένη δὲ ὑπὸ εὐσεβοῦς ζήλου, ἡ κακομοίρα, καὶ ἐπὶ τῇ δηλώδει πεποιθήσει ὅτι εἶναι ἰσχυρὸν φίλτρον, τὴν μετεχειρίσθη παρὰ πολὺ ὡς κολπομάνδηλον ἀποσπογγίζουσα τοὺς ὀφθαλμούς, τὸ πρόσωπον, τὸν λαιμὸν καὶ τὸ στῆθος δι' αὐτοῦ. Παρετήρησα δὲ τότε ὅτι πᾶσα καθολικὴ κυρία δὲν ἀγαπᾷ πολὺ νὰ ἐντρυφᾷ εἰς τὰ τοιαῦτα πράγματα, καὶ ἀκόλουθόν τινα ἡμέραν εἶδον καὶ ᾐσθάνθην τὴν αἰτίαν τούτου. Τὸ κεντρικὸν μέρος τῆς σημαίας τὴν ὁποίαν εἰσήγαγον ἐγὼ αὐτός, ἦτο κηλιδωμένον καὶ ἐσκληρυμμένον ὑπὸ τοῦ λίπους, ἐπισωρευθέντος ἴσως ἐκ πολλῶν ἱδρούντων προσώπων μελάνων τε καὶ λευκῶν. Ὁ Πομπήϊος εἰσήγαγε τὴν ἐλεόφυτον σημαίαν εἰς τὸ μαγειρεῖον, ἵνα ἡ Νίκα, ἡ γηραιὰ μαγείρισσα, ἀποσπογγίσῃ τὸ πρόσωπόν της δι' αὐτῆς.

Ἡ συνοδία προυχώρησεν εἰς τὰ πρόσω, ἡ μουσικὴ ἐπαιάνισε νέον μέλος, τὸ ὁποῖον ἔβαλεν εἰς κίνησιν τοὺς πόδας τῶν νεανίδων· ὁ ἀλέκτωρ *κρατῶν τὸ ὠῶον* ἐφώναζε καὶ αὐτός. Τίνι τρόπῳ δὲ ὁ Αἰθίοψ ἠδύνατο νὰ τὸν κρατῇ χωρὶς νὰ ἐμποδίζηται εἰς τὴν ἐλευθέραν χρῆσιν τῶν δακτύλων του, εἶναι ἀπορίας ἄξιον. Πρὶν ἡ πλησιάσῃ ἐνόμισα ὅτι ἔπαιζε τὸν ἀσκόν· καὶ ἄνευ δὲ τῆς εὐθύμου σύριγγος καὶ τῶν σαλπίγγων τὸ θέμα εἶναι πολὺ ζωηρόν. Οἱ συνάκται κρατοῦντες τὰς κυμαινομένας σημαίας ὑπεράνω τῶν κεφαλῶν αὐτῶν, ἐνῷ αἱ ἐφεστρίδες αὐτῶν ἵπτανται κατόπιν των, τρέχουσι τῇδε κακεῖσε διασταυροῦντες δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ τὴν ὁδὸν, ὁσάκις οἱ εὐλαβεῖς ἐμφανίζονται εἰς τὰς θύρας καὶ τὰς θυρίδας, ἐνῷ οἱ συνεταῖροι αὐτῶν φέροντες τὸ πτηνὸν καὶ τὴν πήραν, εἶναι ἐπίσης ἐνησχολημένοι ὑπακούοντες εἰς τὰς προσκλήσεις.

Τὰ ἑξῆς εἶναι δείγματα τῶν ἐπισήμων ἀγγελιῶν διὰ τῶν ἐφημερίδων.

« Ἡ ἐπιτροπὴ τῆς Ἀδελφότητος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τῆς ἐνορίας τῆς Ἁγίας Ἄννης, γνωστοποιεῖ εἰς τὸ κοινὸν ὅτι ἡ ἑορτὴ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἄρχεται τὴν 3 ἱσταμένου, ἡ τοῦ Ἁγίου Βαρθολομαίου τὴν 1 ἐλευσομένου, καὶ ἡ τοῦ Ἰησοῦ, τῆς Μαρίας καὶ τοῦ Ἰωσὴφ τὴν 2 Ἰουνίου μὲ ὅσην μεγαλοπρέπειαν καὶ θρησκευτικὴν πομπὴν ἐπιτρέψωσι τὰ μέσα καὶ ὁ ζῆλος τῶν ἐπιστατῶν. Τὴν τρίτην ἡμέραν τῆς ἑορτῆς τοῦ Ἁγίου πνεύματος θέλουν γίνει τοιαῦτα πυροτεχνήματα, ὁποῖα δὲν ἐφάνησάν ποτε, ὑπερτηροῦντα κατὰ τὸ μέγεθος καὶ τὸν νεωτερισμὸν τοῦ μηχανισμοῦ αὐτῶν. Τὴν κυριακὴν 7 Ἰουνίου ὁ ἐκλεχθεὶς αὐτοκράτωρ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος θέλει λάβει κατοχὴν τοῦ θρόνου του. Εἰς δὲ τὴν πρᾶξιν ταύτην θέλει ἀκολουθήσει δοξολογία καὶ διδαχή. Τὴν δὲ νύκτα θέλομεν ἔχει τὴν αὐτοκρατορίαν καὶ τὴν δημοπρασίαν. Παρακαλοῦμεν τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τοὺς εὐσεβεῖς νὰ συνδράμωσι διὰ τῆς ἐλεημοσύνης καὶ τῆς παρουσίας αὐτῶν νὰ καταστήσωσι λαμπροτέρας τὰς πράξεις ταύτας τὰς τοσοῦτον ἀξίας τοῦ θρησκευτικοῦ ἡμῶν σεβασμοῦ.

ὁ γραμματεὺς

Ἰωσὴφ Ι. Γ. Φερρέϊρος. »

Ὁ αὐτοκράτωρ εἶναι παιδίον ἐκλεγόμενον ἐτησίως καὶ στεφανούμενον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. Ἡ αὐτοκρατορία του εἶναι μέρος γῆς προσκείμενον εἰς τὴν ἐκκλησίαν, περιπεφραγμένον διὰ τοὺς θεατὰς καὶ περιέχον τὸ ἐκρίωμα ἐφ' οὗ κάθηται ἐνθρονισμένος, ἵνα προεδρεύῃ εἰς τὴν δημοπρασίαν καὶ λοιπὰς τέρψεις. Ἄλλοτε καὶ αὐτοκράτειρα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐκάθητο παρὰ τῷ αὐτοκράτορι ἔχουσα περὶ ἑαυτὴν μικρὰς κυρίας τῆς τιμῆς, αἵτινες τὴν ὑπηρέτουν. Ἡ συνήθεια ἐπικρατεῖ εἰσέτι τοιαύτη εἰς τὸ ἐνδότερον.

« Ἡ ἀδελφότης τοῦ Παναγίου Πνεύματος τοῦ μοναστηρίου τῶν καλογήρων τοῦ Κάρμου ἐν τῇ Λάπᾳ δὸ Διστέρῳ γνωστοποιοῦσι τὸ εὐσεβὲς κοινὸν ὅτι τὴν 22 ἱσταμένου ἀρχίζει ἡ *Νοβένα* τῆς τελετῆς καὶ τὴν 31 ἡ ἑορτὴ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Τὴν 1 ἐλευσομένου ἡ ἑορτὴ τοῦ Κυρίου τῆς Εἰρήνης, καὶ τὴν 22 ἡ τῶν Ἁγίων θεοπατόρων Ἰωακεὶμ καὶ Ἄννης. Ἅπασαι δὲ αὗται θέλουν ἑορτασθῆ μὲ τὴν προσήκουσαν μεγαλοπρέπειαν. Ἑκάστην νύκτα θέλει ὑπάρχει μουσικὴ καὶ δημοπρασία, τὴν δὲ τελευταίαν λαμπρὰ πυροτεχνήματα. »

« Ὁ Πρόεδρος καὶ οἱ διευθυνταὶ τοῦ Παναγίου Πνεύματος τῆς ἐνορίας τῆς Ἁγίας Ῥήτας γνωστοποιοῦν εἰς τὸ ἀξιότιμον κοινὸν ὅτι σήμερον 22 ἱσταμένου θέλει ἀρχίσει μετὰ μεγάλης πομπῆς καὶ κοσμιότητος ἡ τελετὴ καὶ ἡ δημοπρασία. Ἐλπίζουσι δὲ ὅτι οἱ ἀδελφοὶ καὶ εὐσεβεῖς Χριστιανοὶ θέλουν συντελέσει διὰ τῆς παρουσίας καὶ τῆς ἐλεημοσύνης των εἰς τὴν λαμπρότητα τῆς τελετῆς. »

Ἀπεφάσισα νὰ δεχθῶ τὴν τελευταίαν ταύτην πρόσκλησιν, ἀλλ' ὁ Φ—εἶπεν ὅτι ἀπέχει πολὺ μακράν, καὶ ἀπόψε ἡ πώλησις θέλει εἶναι πολὺ μικρά. « Περίμενε μέχρι τῆς μεγάλης ἡμέρας τῆς ἑορτῆς ὅτε σχεδὸν κάθε ἄνθρωπος στέλλει δῶρον εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, καὶ τότε θέλομεν ἔχει καλὴν δημοπρασίαν. » Μετὰ τὸ τέϊ ὅμως ᾐσθάνθην κλίσιν διὰ περίπατον, καὶ διηυθύνθην πρὸς τὴν πόλιν, ἀπερχόμενος δὲ ἐπέρασα ἀπὸ τοῦ Κυρίου Τ—, ὅθεν οἱ Κύριοι Κ—καὶ Μ—προθύμως μὲ συνώδευσαν πρὸς τὸν γειτονικὸν ναὸν τῆς Ἁγίας Ῥήτας. Καθόσον ἐπλησιάζομεν ὀδεύοντες ἐν νυκτὶ, ἐβλέπομεν τὸν πύργον τῆς ἐκκλησίας κεκοσμημένον μὲ χρωματισμένους φανοὺς, τὸ δὲ λευκὸν μέτωπον αὐτῆς γινόμενον ἐρυθρὸν ὑπὸ τῶν φλογῶν τῶν δᾴδων καιομένων ἐν τῇ πρὸ αὐτῆς μικρᾷ καὶ τριγωνοειδεῖ πλατείᾳ. Ἡ δὲ σκηνὴ ἥτις παρέστη ἐνώπιον ἡμῶν, ἥρμοζε μᾶλλον εἰς τὰ πρωάστεια τοῦ ταρτάρου παρὰ εἰς τὰ προαύλια τῆς Οὐρανίου δεσποίνης. Ἐννέα κεφαλαὶ Αἰθιόπων νεαρῶν ἐμβεβαμμέναι εἰς ἄσφαλτον καὶ λίπος, καὶ ἐμπεπηγμέναι εἰς δόρατα ἐστημένα εἰς τὸ ἔδαφος, ἐκαίοντο πρὸ τῆς ἐκκλησίας ἐν τῷ μέσῳ ἀλλαλαγμῶν καὶ γέλωτος πλήθους ἀνθρώπων καὶ παιδίων μαύρων τε καὶ λευκῶν. Ὁ ἀὴρ ἐπληροῦτο ὑπὸ καπνοῦ, τοῦ ὁποίου ὁ πυκνὸς καὶ στροβιλοειδὴς ὄγκος ἐφαίνετο λευκὸς ἐν τῷ παγκοσμίῳ σκότει ὑπεράνω τῶν κεφαλῶν ἡμῶν. Ἡ ναυτιώδης ὀσμὴ, οἱ συριγμοὶ καὶ κρότοι διαῤῥηγνυμένων πομφολύγων, τὰ μὲ ἠλίθιον γέλωτα πρόσωπα τοῦ ἀνησύχου ὄχλου, ὁτὲ μὲν ἐξαφανιζόμενα, ὁτὲ δὲ φωτιζόμενα πάλιν κατὰ τὴν ἐπενέργειαν τοῦ ἀνέμου ἐπὶ τῆς φλογὸς, παρίστων θέαμα ὅλως πρωτότυπον.

Τὸν ᾄδην μόνον δύναται νὰ ἀνακαλέσῃ εἰς τὴν μνήμην τὸ τοιοῦτον θέαμα. Ἀλλὰ φοβούμενοι μήπως ὁ ἀναγνώστης καταδικάσῃ τὴν τελετὴν ὡς θυσίαν προσφερομένην εἰς τὸν θεὸν τῶν Ἀσσυρίων Μολὸχ, ἐντερπόμενον εἰς τὴν κνίσσαν ὀπτῶν κρανίων, λέγομεν αὐτῷ ὅτι αἱ δᾴδες τῆς ἑορτῆς εἶναι σφαιροειδεῖς ὄγκοι στυπίου ἐμβεβαμμένου εἰς πίσσαν καὶ εἰς παρομοίας οὐσίας. Εἰσήλθομεν εἰς τὸν ναὸν διὰ μέσου δύο ὡπλισμένων στρατιωτῶν ἱσταμένων ἑκατέρωθεν τῆς θύρας. Οἱ τοῖχοι αὐτοῦ ἐκοσμοῦντο δι' ἐπιδεικτικῶν παραπετασμάτων λαμπρῶς φωτιζομένων, τὸ δὲ θυσιαστήριον ἐφαίνετο ὡς ὀθόνη φωτός. Πλησίον τραπέζης τινὸς κειμένης ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἐκάθηντο ἐπίτροποι ἐφεστριδοφόροι ἀνταλλάσσοντες τὰς ἱερὰς εἰκόνας μὲ εἰκοσάρια καὶ *πατάκας*. Ὑπῆρχον δὲ τρεῖς ποιότητες, τετάρτου, ὀγδόου καὶ δωδεκάτου σχήματος. Ὁσάκις συνεισφορά τις κατετίθετο, ὁ πρόεδρος ἐμβλέπων εἰς αὐτὴν ὡμίλει πρὸς τὸν ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ ἀδελφὸν, ὅστις τότε ἐλάμβανεν ἀπό τινος συρταρίου εἰκόνα τῆς προσηκούσης ἀξίας, ἐνῷ ὁ ταμείας πρὸς ἀριστερὰν αὐτοῦ προσέθετε τὸ ἀργύριον εἰς σωρόν τινα ἐπὶ ἀργυροῦ δίσκου. Ὡς συνήθως δύο ἑκατόνταρχοι ἔχοντες λογχοφόρα πυροβόλα ἵσταντο διὰ νὰ φυλάττωσι τὸν θησαυρὸν, ὁ Σενὸρ Μ—μοὶ ἐπρομήθευσεν ἓν ἐκ τῶν χαρτίνων κειμηλίων τυπωμένον μὲ ἐρυθρὰν μελάνην καὶ παριστῶν περιστεράν καὶ τρίγωνον ἐντὸς νεφέλης καὶ ὑπεράνω αὐτῶν σεβάσμιον πρεσβύτην, ὅπερ ἐστὶ τὴν Ἁγίαν Τριάδα.

Ἀφοῦ ἐῤῥίψαμεν τὰ βλέμματα πέριξ ἡμῶν ἐπί τινα ὥραν, διέβημεν ὡς καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν ἐπισκεπτομένων δι' ἀνοικτῆς τινος θύρας εἰς προσκειμένην τινὰ αἴθουσαν, ἔνθα εὑρέθημεν ἐντῷ μέσῳ πλήθους. Τὸ δωμάτιον ἦτο μακρὸν καὶ στενὸν καὶ τὰ θρανία ἑκατέρωθεν γέμοντα ἀνδρῶν καὶ παιδίων. Ἀπέναντι τοῦ ἀριστεροῦ τοίχου ἐκάθηντο τρεῖς ἀδελφοὶ φοροῦντες τὰς αἰσθῆτας τῆς τελετῆς, καὶ ἔμπροσθεν αὐτῶν ἡ τράπεζα, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἵστατο μεταξὺ τριακρίων ἓν ἐκ τῶν προχείρων συμβόλων τοῦ Ἁγίου Πνεύματος τῶν φερομένων εἰς τὰς ὁδοὺς ὑπὸ τῶν ἐλεημοσυνοδόχων. Μεταξὺ τῶν θρανίων μικρόσωμός τις ἀδελφὸς, ἐρυθρὰν φέρων ἐφεστρίδα ἐπεριπάτει πρόσω καὶ ὀπίσω προσφωνῶν τὸ ἀκροατήριον μὲ ζέσιν ὑδρωτοποιόν. Ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν ἐπέθετε τὸ μανδήλιόν του εἰς τὸ κατάῤῥυτον μέτωπόν του, ἐνῷ δὲ ἐπλησίαζε, παρετήρησα ὅτι ἐμαρτηγόρει περὶ ζαχαρωμένου τινὸς πλακουντίου, τὸ ὁποῖον ἐκράτει ὑψηλὰ ἐντὸς πινακίου. Εὑρισκόμεθα ἤδη ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς δημοπρασίας τῆς Ἁγίας Ῥήτας, καὶ ὁ κύριος οὗτος ἦτο ὁ πωλητής. Τὸ πλακούντιον κατετέθη, καὶ ὁ ἀγοραστὴς ἐνεχείρισε γραμμάτιόν τι εἰς τὸν δημοπράτην, ὅστις ἔδραμεν εἰς τὴν τράπεζαν καὶ ἐπέστρεψε φέρων τὸ ὑπόλοιπον καὶ μικρὰν ἔντυπον εἰκόνα ἐξ ἐκείνων, αἵτινες ἐπωλοῦντο ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ ἐξ ὧν ἕκαστος ἀγοραστὴς ἐν τῇ δημοπρασίᾳ ἐλάμβανε μίαν δωρεάν. Διάφορα μεγάλα ζαχαροσκεπῆ πλακούντια ἐπαρουσιάσθησαν, ἀλλ' ἡ πώλησις προυχώρει βραδέως. Ὁ πωλητὴς ἀπεῖχε πολὺ τοῦ νὰ ἦναι ἔμπειρος, ἐστερεῖτο πολυλογίας καὶ ἀγχινοίας. Ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν ἠκούετο γέλως ἀλλ' ὄχι προξενούμενος ἐκ τῶν ἀστειοτήτων αὐτοῦ· ἠνοχλεῖτο δὲ πολὺ ὑπὸ νεανιῶν, οἵτινες εἶχον ὄρεξιν νὰ γελῶσι, καὶ κατεβασάνιζον αὐτόν. Ὑπῆρχε τωόντι ἐν αὐτῷ πρᾶγμά τι τὸ ὁποῖον ἠκόνιζε πολὺ τὴν ὄρεξιν τῶν φιλογέλων, ἐνῷ προυχώρει πνευστιῶν καὶ προσεγγίζων τὸ πινάκιον εἰς τὸ πρόσωπον παντὸς ὅστις ἐφαίνετο ἀγοραστὴς καὶ ἐπαναλαμβάνων μὲ ἱκετικὸν τόνον καὶ βλέμμα « Hum milreis—hum milreis—hum milreis, Senhor » δηλαδὴ « Ἓν τάλληρον—ἓν τάλληρον—ἓν τάλληρον, Κύριοι. »

Μὲ κεφαλὴν σχεδὸν μεμονωμένην ἀπὸ τοῦ σώματός του διὰ τῆς ἐφεστρίδος καὶ φαλακρὰν, καὶ μὲ πρόσωπον στίλβον ἀκαταπαύστως ἐφέρετο τῇδε κἀκεῖσε ὑπὸ τῶν φωνῶν τῶν πλειοδοτούντων μὲν ἀλλὰ σιωπώντων ἅμα ἐστρέφετο. Ἐπὶ τέλους ἥσυχός τις τὸ φαινόμενον νεανίας ἐπρόσφερε τιμήν τινα καὶ ἐκηρύχθη ἀγοραστής. Τὸ πωλούμενον ἐνεχειρίσθη εἰς αὐτὸν, ἀλλὰ φεῦ! δὲν εἶχε νὰ τὸ πληρώσῃ. Ὁ δημοπράτης τότε ὠργίσθη μανιωδῶς, καὶ ἁρπάσας αὐτὸν ἀπὸ τὸν λαιμὸν τὸν ἔφερεν εἰς τοὺς παρὰ τὴν τράπεζαν καθημένους διευθυντὰς ἐν τῷ μέσῳ γέλωτος καὶ ὀργῆς. Ἐπειδὴ λοιπὸν δὲν εἶχε τὰ μέσα τοῦ νὰ πληρώσῃ, οὐδὲν ἄλλο ἠδύναντο νὰ κάμωσιν, εἰμὴ ἐπιπλήξαντες νὰ τὸν ἀπολύσωσιν. Τέλος δὲ Κύριός τις λαβὼν τὸ πλακούντιον ἐπλήρωσε δι' αὐτὸ ἢ μᾶλλον ἔδωκε χρήματα εἰς ἀνταλλαγὴν, διότι οὐδὲν ἱερὸν πωλεῖται, ἀλλ' ἀνταλάσσεται ἀντὶ χρημάτων. Ἡμεῖς βέβαια ἠθέλομεν θεωρήσει τὰς πράξεις ταύτας ὡς ἐμπορικὰς;

πράξεις τοῖς μετρηταῖς γενομένας. Πάντων οἱ ὀφθαλμοὶ ἐστράφησαν πάλιν πρὸς τὸν σηκὸν τὸν ὄπισθεν τῶν διευθυντῶν, ἵνα ἴδωσι τί ἔμελλον νὰ παρουσιάσωσι κατόπιν, διότι τὰ πλακούντια ἤδη εὑρίσκονται εἰς ἀδράνειαν. Ὑπάλληλός τις φορῶν μέλαιναν ἐφεστρίδα καὶ λευκὸν περιτραχήλιον, προσήνεγκε πρᾶγμά τι, τὸ ὁποῖον μόλις ὁ πρόεδρος μετέδωκεν ὑπεράνωθεν τῆς τραπέζης, ἤρχισε νὰ κακαβίζῃ· ἦτο δὲ ζῶσα ὄρνις, ἥτις κρατουμένη ἀπὸ τοῦ μηροῦ ἐφαίνετο ἐπαναπαυομένη ἐπὶ τῆς χειρὸς τοῦ ὑπηρέτου, καὶ ἐπωλήθη ἀντὶ πεντήκοντα ἑκατοστῶν, ὅπερ ἐστὶ τὸ ἥμισυ τῆς ἀγοραίας ἀξίας αὐτῆς. Μετὰ ταύτην ἦλθεν ὑπερήφανος ἀλέκτωρ πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ ὁποίου ὅλοι ἔκραξαν καὶ ἐκτύπησαν τὰς πτέρυγάς των κατὰ μίμησιν αὐτοῦ. Εἷς ἢ δύο τῶν παρευρισκομένων νέων ἦσαν γαστρίμυθοι, καὶ τὸ κουκουρίκου ἠκούσθη πρῶτον εἰς τὴν θύραν τῆς ὁδοῦ, ἔπειτα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ μετ' ὀλίγον ὑπὸ τὴν τράπεζαν τῶν διευθυντῶν. Ἡ εὐθυμία κατέστη γενικὴ καὶ τὸ ἀρειμάνιον πτηνὸν ἐπωλήθη ἀντὶ 1260 *γεϊσίων*.

(Ἕπεται συνέχεια)

ΚΟΜΦΟΥΚΙΟΣ.

(Συνέχεια).

« Πάντοτε θὰ ὑπάρχωσιν, ἔλεγε πρὸς τοὺς φίλους του, ἱκανοὶ ἄνθρωποι ῥέποντες εἰς τὸ διοικεῖν τοὺς ἄλλους, ποτὲ ὅμως δὲν θὰ ὑπάρξωσιν ἱκανοὶ εἰς τὸ νὰ διδάξωσιν αὐτοὺς τοὺς ἠθικοὺς κανόνας τοῦ βίου τοῦ τε ἰδιωτικοῦ καὶ τοῦ πολιτικοῦ. » Ἡ φήμη τῆς παιδείας καὶ τῆς σοφίας αὐτοῦ συνήγαγεν εὐθὺς περὶ αὐτὸν εὐαρίθμους τινὰς ἐκ τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων τῶν ἐχόντων ἀγαθὴν προαίρεσιν καὶ αἰσθανομένων φυσικὴν κλίσιν πρὸς τὴν ὑπεροχὴν τοῦ πνεύματος ἢ τῆς ψυχῆς, οὓς ἡ θεία Πρόνοια φαίνεται ὅτι προσκαλεῖ εἰδικῶς εἰς πάντα τόπον καὶ χρόνον, ἵνα γίνωνται ἡ ἠχὼ καὶ ἡ συνοδία τῶν μεγάλων νόων. Οἱ αὐτοπροαίρετοι οὗτοι καὶ ἀφωσιωμένοι εἰς αὐτὸν μαθηταὶ ηὔξησαν μεγάλως τὴν δόξαν του· διότι, ἐπειδὴ ἦσαν οἱ ἀγχότεροι καὶ τιμιώτεροι νέοι τοῦ βασιλείου, ἡ κοινὴ γνώμη συνέλαβε μέγα σέβας πρὸς τὸν ἄνδρα, ὃν τοιοῦτοι μαθηταὶ ἀνεγνώριζον ὡς διδάσκαλόν των. Οὕτω καὶ ὁ Πυθαγόρας, ὁ Ζωροάστρης, ὁ Σωκράτης, ὁ Πλάτων, πρὶν διδάξωσι δημοσίως, ἔσχον ἀκροατήριον ἐκ μαθητῶν ἐκλεκτῶν, οἵτινες μετέδιδον τὴν διδασκαλίαν αὐτῶν εἰς τὸν κόσμον.

Ὁ Κομφούκιος προσκαλούμενος ὑπὸ τῶν ἡγεμόνων ὁμόρων βασιλείων, ἵνα δίδῃ αὐτοῖς συμβουλὰς πρὸς τὴν καλὴν διεύθυνσιν τῶν πολιτικῶν πραγμάτων καὶ πρὸς μόρφωσιν τῶν ἠθῶν αὐτῶν, ἐταξείδευε, καθὼς ὁ Πλάτων, σπείρων πανταχοῦ τὴν εὐσέβειαν καὶ τὴν εὐκοσμίαν μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων· ἀλλ' ἐπανήρχετο πάντοτε, ἀπέναντι τῶν παρακλήσεων τῶν ἡγεμόνων τοῦ λαοῦ, εἰς τὸ μικρὸν βασίλειον τοῦ Λοῦ, τὴν πατρίδα του. « Ὀφείλω πρῶτον, ἔλεγε, νὰ εὐεργετήσω τὸν τόπον, ὅπου ὁ Οὐρανὸς κηδόκηδε πρῶτον νὰ γεννηθῶ. Ἡ πρωτίστη τῶν προσκλήσεων, εἰς ἣν ὀφείλομεν ἀπόλυτον ὑπακοήν, εἶναι ἡ γινομένη ὑπὸ τῆς γεννητείρας γῆς· τὸ πρώτιστον καθῆκον μετὰ τὴν οἰκογένειαν ὀφείλομεν εἰς τὴν πατρίδα. »

Ὁ Κομφούκιος ἐπεσκέφθη πρὸς τούτοις τοὺς φημιζομένους διὰ τὴν παιδείαν των εἰς ὅλας τὰς πόλεις τοῦ κράτους, καὶ ἐγένετο ταπεινὸς αὐτῶν μαθητής, ἵνα κατασταθῇ ἀξιότερος αὐτῶν εἰς τὸ διδάσκειν. Τριακοντούτης ἤδη ὢν ἀνεκοίνωσεν εἰς τοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους του, ὅτι ἠσθάνετο ἐν ἑαυτῷ πλήρεις τὰς δυνάμεις, ἃς ὁ Θεὸς χορηγεῖ εἰς τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ὅτι « ὁ ὁρίζων πάντων θείων τε καὶ ἀνθρωπίνων (ἡ ἀλήθεια) ἐπεφαίνετο τέλος αὐτῷ ὡς ἀπὸ σημείου ὑψίστου, ὅθεν καθορᾷ τις τὸ σύμπαν. » Καὶ πρῶτον μὲν ἤνοιξεν ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ οἰκίᾳ σχολεῖον κοινόν, διδάσκων τὴν ἱστορίαν, τὴν ἠθικὴν καὶ τὴν πολιτικήν· ἔπειτα δὲ ἀνυψούμενος εὐθὺς εἰς ἀποστολὴν ὑψηλοτέραν καὶ καθολικωτέραν· « αἰσθάνομαι τέλος, εἶπεν, ὅτι ὀφείλω τὸ ὀλίγον, ὅπερ μοὶ ἔδωκεν ὁ Θεός, ἢ ὅπερ μοὶ ἐπέτρεψε νὰ ἀποκτήσω, εἰς πάντας τοὺς ἀνθρώπους, ἐπειδὴ πάντες οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἐμοὶ ἀδελφοὶ καὶ ἐπειδὴ ἡ πατρὶς τῆς φιλανθρωπίας δὲν ἔχει ὅριον. »

Ἀνεχώρησε τότε ἀκολουθούμενος ἀπὸ πολυαρίθμους μαθητὰς ἐξ ἁπάντων τῶν ὁμόρων βασιλείων καὶ περιήρχετο ὄχι προφητεύων, ἀλλὰ διδάσκων τὴν λογικὴν πανταχοῦ, ὅπου ἐλαλεῖτο ἡ γλῶσσα τῶν Σινῶν. Τὸ στενὸν ὅριον τῆς πραγματείας ταύτης δὲν ἐπιτρέπει ἡμῖν νὰ ἐμβῶμεν εἰς λεπτομερῆ διήγησιν τῆς μακρᾶς καὶ φιλοσοφικῆς αὐτοῦ ἐπιστολῆς καὶ νὰ ἀναφέρωμεν μυρία ἀνέκδοτα καὶ μυρία μαθήματα, τῶν ὁποίων πᾶν βῆμά του ἐγένετο ἀφορμή. Ἡ ἀποστολή του ἀναπολεῖ εἰς τὸν νοῦν ἡμῶν τὸν Σωκράτη περιφερόμενον καὶ διδάσκοντα, πλὴν οὗτος ἀντὶ νὰ διδάσκῃ ἀπὸ ὁδοῦ εἰς ὁδὸν καὶ ἀπὸ θύρας εἰς θύραν ἐν τῇ μικρᾷ πόλει τῶν Ἀθηνῶν, κηρύττει ἀπὸ βασιλείου εἰς βασίλειον καὶ διαχέει τὸ πνεῦμά του ἐπὶ τοσούτων ἑκατομμυρίων ἀκροατῶν.

Τὸ ἑξῆς χαρακτηριστικόν του διακρίνει αὐτὸν ἀπὸ τοὺς νομοθέτας τῶν Ἰνδιῶν, τῆς Αἰγύπτου, τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος καὶ τῶν δύο Ἀσιῶν, ὅτι δηλ. δὲν ἀναμιγνύει τὸν Οὐρανὸν καὶ τὰ θαύματά του εἰς τὴν ἐπιῤῥοήν, τὴν ὁποίαν ἀσκεῖ ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων, δὲν ἐπιδεικνύει τὴν ὑπερφυᾶ ἔμπνευσιν τοῦ Ζωροάστρου, τοῦ Πυθαγόρου, τοῦ Ἄραβος προφήτου, δὲν ἀντιθέτει ἑαυτὸν εἰς τοὺς ἀπολύτους νόμους τῆς φύσεως, δὲν ἀνερευνᾷ τὸ παρελθὸν εἰμὴ διὰ τῆς μελέτης, δὲν ἀναγινώσκει εἰς τὸ μέλλον εἰμὴ διὰ τῆς λογικῆς ἐπιστήμης, ἥτις συνδέει τὰ ἀποτελέσματα μετὰ τῶν αἰτιῶν· ὁμολογεῖ ἑαυτὸν ἄνθρωπον ἀσθενῆ, ἀγνῶτα, περιωρισμένον, καὶ μόνον διὰ τῆς λάμψεως ἐκείνης τῆς καθαρῶς διαφρητικῆς καὶ πάντη ἀνθρωπίνης, ἥτις πηγάζει διὰ μὲν τὴν ἀλήθειαν ἐκ τοῦ νοῦς, διὰ δὲ τὴν ἠθικὴν ἐκ τῆς συνειδήσεως, ἀναζητεῖ τὸ ἀληθὲς καὶ συμβουλεύει τὸ καλόν. Αἱ ἀποκαλύψεις του δὲν εἶναι εἰμὴ προϊόντα μελέτης, οἱ νόμοι του δὲν εἶναι εἰμὴ γνῶμαι, ἡ θεότης ἡ ὁμιλοῦσα ἐν αὐτῷ καὶ διὰ τοῦ στόματός του, δὲν εἶναι εἰμὴ ἡ θεότης τοῦ ὀρθοῦ λόγου. Ἀλλὰ διὰ νὰ δώσῃ ὑπόληψιν εἰς αὐτὸν καὶ διὰ νὰ τὸν καταζήσῃ σεβαστότερον παρὰ τοὺς λοιποὺς ἀνθρώπους παρουσιάζει ἑαυτὸν μὲ τὴν σφραγῖδα τῆς ἀρχαιότητος καὶ τῆς παραδόσεως. Ἀνελίττει νύκτα καὶ ἡμέραν τὰς Κίγγ, τὰ ἱστορικὰ καὶ ἱερὰ ταῦτα βιβλία, ὧν τὸ κείμενον ἠκρωτηριασμένον ἢ ἡμιεσβεσμένον εἶχε σχεδὸν ἐξαλειφθῆ ἀπὸ τὴν μνήμην τῶν λαῶν, διορθόνει, σχολιάζει, συμπληρώνει ταῦτα, καὶ λέγει πρὸς τοὺς διεφθαρμένους συγχρόνους του· « ἀναγνώσατε καὶ θαυμάσατε, ἰδοὺ ἡ ψυχή, οἱ νόμοι, τὰ ἤθη τῶν ὑμετέρων προγόνων, μορφώσατε τὰς ψυχάς σας καὶ τὰ ἤθη σας κατὰ τὸ παράδειγμα αὐτῶν καὶ κατὰ τὰ παραγγέλματά των. »

Ἰδοὺ ὅλη ἡ ἀποκάλυψις τοῦ Κομφουκίου, καὶ αὕτη ἤρμοζεν ἐξόχως εἰς φυλὴν ἀνθρωπίνην ἔχουσαν ἐξαιρετικὴν κλίσιν εἰς τὸ συλλογίζεσθαι καὶ ἀπηλλαγμένην τῆς ματαίας φαντασίας τοσοῦτον, ὅσον ὁ Σινικὸς λαός.

Οὕτως, ὁ Κομφούκιος ταχέως κατεστάθη ὁ ζῶν χρησμὸς ὅλων τῶν ὁμοσπόνδων βασιλείων τῆς Σινικῆς, τὰ ὁποῖα εἴτε αὐτὸς εἴτε οἱ μαθηταί του ἐπεσκέπτοντο. Καὶ τοῦτο ἁπλῶς διότι ἦτον ὁ μόνος ἄνθρωπος εἰς ἅπαν τὸ κράτος κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχήν, ὅστις εἶχε τὰ πλέον ὑγιᾶ φρονήματα, καὶ ὅστις ἦτον αὐτὸ τὸ λογικὸν ζῶν καὶ διδάσκον. Πρὸς τούτοις δὲν ὑπέστη οὔτε καταδιώξεις, οὔτε ἀνταγωνισμούς, οὔτε ἐξορίαν, οὔτε μαρτύρια, καὶ τοῦτο διὰ τὸν ἁπλούστατον λόγον, ὅτι δὲν ἐδίδασκε καινοφανές τι, ὅπερ νὰ ταράττῃ τὸν κόσμον καὶ νὰ ἀντιθέτῃ μίαν λατρείαν εἰς ἄλλην, μίαν πολιτικὴν εἰς ἄλλην, μίαν κοινωνίαν εἰς ἄλλην, ἀλλὰ τοὐναντίον ἀνεμίμνησκεν εἰς τοὺς λαοὺς τοὺς παλαιοὺς θεσμοὺς καὶ τὴν παλαιὰν εἰς αὐτοὺς ὑπακοήν. Οὔτε οἱ ἱερεῖς, οὔτε οἱ ἡγεμόνες, οὔτε οἱ λαοὶ εἶχον συμφέρον νὰ πνίξωσι τὴν φωνήν του ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ· ἡ ἠθικὴ αὐτοῦ ἐδύνατο μὲν νὰ ἀντιμάχηται εἰς ἐλαττώματά τινα τῶν αὐλικῶν ἢ εἰς ἀταξίας τινὰς τοῦ πλήθους, ἀλλὰ ταῦτα ἦσαν ἐπιβλαβῆ εἰς πάντας, καὶ ἡ κοινὴ γνώμη ἔχουσα μεγίστην πλειονοψηφίαν συνέπραττε μετὰ τοῦ φιλοσόφου πρὸς ἐπανόρθωσιν ἢ πρὸς ἐντελῆ αὐτῶν ἐξάλειψιν.

Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ Κομφούκιος ἦτο συντηρητὴς μᾶλλον τῶν καθεστώτων παρὰ νεωτεριστής, ἡ ἀποστολή του ὑπῆρξε πανταχοῦ ἀποστολὴ εἰρήνης. Τί δύναταί τις νὰ ἀντιτάξῃ εἰς ἄνθρωπον λέγοντα, « δὲν εἶμαι παρὰ ἄνθρωπος, δὲν διδάσκω πρὸς ὑμᾶς παρὰ ὅ,τι ἠξεύρω καὶ σᾶς συμβουλεύω ὅ,τι ἡ συνείδησις συμβουλεύει ὑμῖν θειότερον καὶ εὐφραδέστερον ἐμοῦ; »

Κατὰ τὴν μακρὰν ταύτην ἀποστολὴν τὴν ὅλως φιλοσοφικὴν, ὁ Κομφούκιος ἐδίδαξε καὶ συνέταξε τὸν ἱστορικόν, τὸν πολιτικὸν καὶ ἠθικὸν ἐκεῖνον κώδικα, ὅστις ἐθεωρήθη τὸ ἱερὸν βιβλίον τοῦ αἰῶνός του.

Γ. Γ.

(Ἕπεται συνέχεια.)

ΔΙΑΣΚΕΥΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΛΕΟΝΤΟΣ.

Μεταξὺ τῶν πολυαρίθμων καὶ φοβερῶν διηγημάτων, ἅτινα προσφέρει ὁ Γεράρδος, ὁ ἑξήμερωτὴς τῶν λεόντων, εἰς τὸν ἀναγνώστην του, ἔχομεν καὶ τὴν ἑξῆς περιγραφὴν ἑνὸς χαρακτηριστικοῦ τοῦ βασιλέως τῶν θηρίων. Ὁ λέων μεταχειρίζεται τὸν ἄνθρωπον εἰς τρόπον πολὺ διάφορον ἢ ὡς πρὸς ἄλλα ζῶα τὰ ὁποῖα φονεύει διὰ τροφήν του. Ἐὰν φονεύσῃ ἄνθρωπον, ὅστις ἐπυροβόλησε κατ' αὐτοῦ, ποτὲ δὲν τρώγει τὸ σῶμά του, ἐὰν ἀπαντήσῃ εἰς τὸν νυκτερινὸν περίπατόν του ἄνθρωπον καλῶς περιτυλιγμένον ἐντὸς βουρνουσίου, ἐκ πείρας γινώσκει ὅτι δὲν εἶναι περιπλανώμενος κυνηγὸς, καὶ ἡ φονεύει αὐτὸν διὰ τροφήν του, ἢ, ἐὰν τοῦ καταβῇ εἰς τὴν φαντασίαν, τὸν φονεύει ὀλίγον κατ' ὀλίγον καὶ ἐν παιδιᾷ.

Εἰς τὴν πρώτην περίστασιν μόλις τοῦ δίδει καιρὸν νὰ εἴπῃ τὴν προσευχήν του, καὶ τότε πηδῶν κατ' αὐτοῦ θραύει τὸ κρανίον του δι' ἑνὸς δήγματος, ἀντὶ νὰ πνίξῃ αὐτὸν, καθὼς συνειθίζει νὰ κάμνῃ τὰ ἄλλα ζῶα.

Εἰς τὴν δευτέραν περίστασιν ἐνίοτε ἀποφράττει τὴν διάβασιν τοῦ δυστυχοῦς ἀνθρώπου κείμενος ἔμπροσθεν αὐτοῦ, καὶ ἔπειτα πάλιν περιπατεῖ πλησίον του γογγύζων καὶ δεικνύων τοὺς ὀδόντας του ὡς τρίγρις. Ἐνίοτε προσποιεῖται ὅτι ἀναχωρεῖ, καὶ τὸν ἀφίνει μόνον, καὶ ἀφοῦ κάμῃ μακρὰν περιδιάβασιν, κρύπτεται πλησίον τῆς ὁδοῦ, καὶ ἐφορμᾷ κατ' αὐτοῦ ὠρυόμενος. Ἐνίοτε δὲ πάλιν ὀκλάζει ὡς ὁ αἴλουρος, καὶ ἀναπηδᾷ ἐπὶ τοῦ θύματός του, ὅπερ παραδίδεται εἰς τοὺς ὄνυχάς του ἀπηλπισμένον, ἀλλ' ὁ τανταλιστὴς οὗτος ἁπλῶς κτυπᾷ αὐτὸν διὰ τῆς ὁπλῆς του, ἢ περιφερόμενος πέριξ αὐτοῦ τὸν πλήττει δυνατὰ ἐπὶ τοῦ προσώπου διὰ τῆς μυώδους οὐρᾶς του. Ἐπὶ τέλους τὸ θῦμα ἀποθνήσκει ἐν ἀγωνίᾳ ἥτις ἰσοδυναμεῖ μὲ πολλοὺς θανάτους, δηλαδὴ ὑπὸ φόβου.

Αἱ διασκεδάσεις αὗται τοῦ λέοντος, ὡς δύναταί τις εὐκόλως νὰ φαντασθῇ, δὲν περιεγράφησαν ὑπὸ τοῦ θύματος αὐτοῦ ἀλλ' ὑπὸ τῶν συντρόφων τοῦ θύματος, οἵτινες ἐν συνοδίᾳ ὄντες μετ' αὐτοῦ ἐσώθησαν καταφεύγοντες ἐπὶ βράχου ἢ δένδρων, ἐνῷ ὁ ταλαίπωρος αἰχμάλωτος ὑπὸ τρόμου κυριευθεὶς δὲν ἠδύνατο νὰ μιμηθῇ τὸ παράδειγμα των, καὶ ἀπέθανεν ὑπὸ φόβου πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν μὴ δυναμένων νὰ πράξωσιν οὐδὲν ἄλλο πρὸς βοήθειάν του, εἰμὴ νὰ δεηθῶσιν ὑπὲρ αὐτοῦ εἰς τὸν προφήτην, ὅστις δὲν ἤκουεν εἰμὴ ὅτε δὲν ἦτο πλέον καιρός.

Ο ΛΟΓΟΣ.

Ὁ Ὁρλάνδος, εἷς τῶν διασημοτέρων ἰατρῶν τῆς Γερμανίας διοχωρίζεται ὅτι οἱ ἐλιγόλογοι ἄνθρωποι σπανίως εἶναι ὑγιεῖς, ἐνῷ οἱ πολύλογοι ἀπολαύουσιν ἐν γένει ἐντελοῦς ὑγείας. Τῷ ὄντι δὲ φαίνεται ὅτι ἴσως μᾶλλον ὁ ἄνθρωπος εἰσπνέει καὶ ἐκπνέει ἀέρα, τοσούτῳ ὑγιέστερος εἶναι. Ὁ λόγος, τὸ προνόμιον τοῦτο τῶν ἀνθρώπων ὡς ἰδεατόν, εἶναι συνάμα καὶ φυσικὴ ὠφέλεια. Ὁ λέων, ὡς λέγουσιν, ζῇ τοσοῦτον ἀηδῶς μόνον διότι στερεῖται τοῦ λόγου. Ὅθεν πρέπει νὰ συμπεράνωμεν ὅτι ἡ γαλλικὴ παροιμία. « Ἑπτὰ φοραῖς περίστρεψε τὴν γλῶσσαν πρὶν μιλήσῃς » ὄχι μόνον προηγήθη τῆς ὑγιεινῆς, ἀλλὰ καὶ πρὸς τούτοις ὅτι δὲν ἐφαρμόζεται εἰμὴ εἰς τὸ ἠθικὸν ἀποτέλεσμα. Καὶ τῷ ὄντι πρέπει νὰ σιωπᾷ μᾶλλον, κἂν κινδυνεύῃ νὰ φανῇ ὑπὲρ πολὺ ἔμφρων, ἢ νὰ λέγῃ εἴτε καλὸν εἴτε κακὸν περὶ τῶν ἀνθρώπων· διότι εἰς μάτην ἀρχίζει τις ἐκ τοῦ καλοῦ, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀργήσῃ ἐπὶ πολὺ τὸ κακόν, καὶ ἡ κακολογία, ὅσον ὠφέλιμος καὶ ἂν ἦναι εἰς τὴν ὑγείαν, παράγει καρποὺς πικροτάτους. « Ἡ ἐκ τῆς γλώσσης πληγή, λέγει πάλιν ἡ παροιμία, εἶναι χειροτέρα τῆς πληγῆς λόγχης. »

Ἀλλ' ἄρα ὁμιλῇ τις μόνον περὶ πραγμάτων, ἀφήνων τοὺς ἀνθρώπους ὅπως εἶναι, δηλαδὴ τέρατα μᾶλλον ἢ ἧττον ἀξιαγάπητα, δύναται, χρεωστεῖ μάλιστα νὰ μεταχειρίζεται ἐλευθέρως τὴν θείαν ταύτην δύναμιν, ἥτις ὀνομάζεται λόγος, καὶ τὴν ὁποίαν πρῶτος ὁ θεὸς μετεχειρίσθη λέγων. « Γεννηθήτω φῶς. »

Ἀπὸ τοῦ χρόνου τούτου ὁ λόγος καὶ τὸ φῶς συνέδεσαν θείαν φιλίαν, ταραττομένην μὲν ἐνίοτε ὑπὸ μικρῶν ἐρίδων, αἰωνίαν ὅμως διαμένουσαν.

Ἀλλ' ἵνα ὁ λόγος καταστῇ τῷ ὄντι ὑγιεινὸς, καὶ παραγάγῃ εὐάρεστον ἀποτέλεσμα ἐν τῇ συζητήσει, πρέπει νὰ ἦναι σχεδὸν ἰδανικὸς ὡς ἡ σκέψις, ἕτοιμος ὡς αὐτή, ἀπρολόγιστος ὡς αὐτὴ, ἀπρόβλεπτος ὡς αὐτή. Οἱ διὰ μακρῶν προετοιμαζόμενοι λόγοι εἶναι ὡς τόσα ἄνθη ἀπεξηραμμένα ἐν τῷ ἀνθῶνι τοῦ σοφοῦ βοτανικοῦ. Ὁ ἔχων δύναμιν λόγου, ἢ ἄλλως πνευματώδης λεγόμενος, εὑρίσκει εἰς ὁποιονδήποτε ἀντικείμενον τρόπον νὰ διέλθῃ εὐχαρίστως τὸν καιρὸν μετὰ τοῦ συνδιαλεγομένου πρὸς αὐτόν. Πρὸς δὲ τούτοις διεγείρει διὰ πνευματώδους, οὕτως εἰπεῖν, ῥεύστου τὸ πνεῦμα τοῦ ἀκροατοῦ, ὅσον βαθεῖα καὶ ἂν ἦναι ἡ κοιτὶς ἐν ᾗ τὸ πνεῦμα τοῦτο περιστρέφεται περὶ αὐτὸ ὡς ὄφις ὑπὸ τοῦ ἡλίου νεναρκωμένος. Πρὸς τοῦτο δὲ δὲν χρειάζεται ἄλλο εἰμὴ καιρὸν σιωπῆς ἵνα ἀκούσῃ, διότι ὅστις δήποτε δὲν ἠξεύρει νὰ ἀκούῃ, ταχέως ἢ βραδέως καταντᾷ νὰ μὴ ἠξεύρῃ νὰ ὁμιλῇ.

Πρέπει νὰ εἴπωμεν τὴν ἀλήθειαν, δὲν ὑπάρχει εὐτυχία τοσοῦτον ἀμόλυντος ἅμα καὶ μεγάλη, τοσοῦτον πραγματικὴ καὶ ἰδανικὴ, τοσοῦτον οὐρανία καὶ γήινος, ὅσον ὁμιλία ζωηρὰ, σπινθηροβόλος καὶ θορυβώδης περὶ ὁποιουδήποτε ἀντικειμένου, ἔστω καὶ περὶ φύλλου λευκοῦ χάρτου, ἀρκεῖ μόνον τὸ πνεῦμα τῶν διαλεγομένων νὰ ἔχῃ δύναμίν τινα τῆς φαντασίας διὰ νὰ μεγεθύνῃ τὰ πράγματα, νὰ προσπαθῇ νὰ ὑψώσῃ τὴν γῆν πρὸς τὸν οὐρανὸν, μᾶλλον ἢ νὰ καταβιβάσῃ τὸν οὐρανὸν πρὸς τὴν γῆν. Μόνος ὁ ἄνθρωπος βαδίζει ὄρθιος. Αὐτὸς μόνος θεωρεῖ κατὰ πρόσωπον τὸν οὐρανόν. Ὅταν λοιπὸν ὁ ἄνθρωπος διὰ τοῦ λόγου τείνῃ νὰ ὑψωθῇ, οὐ μόνον ὁδοιπορεῖ εὐχαρίστως διὰ μέσου τῶν ἐκτάσεων, ἀλλὰ πρὸς τούτοις ἡ ὁδοιπορία τοῦ αὐτῆ εἶναι ἀτελεύτητος. Ὅσον ὑψηλὰ καὶ ἂν ἀναβῇ, οὐδέποτε θέλει φθάσει εἰς τὸ ἄπειρον. Τὰ ἄϋλα πράγματα ἔχουσι τοὺς τῆς βαρύτητος νόμους αὐτῶν καθὼς καὶ τὰ γήϊνα πράγματα. Ὅταν ταπεινώνῃ τις τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ ἔργα αὐτῶν διὰ μιᾶς λέξεως, ῥίπτει αὐτοὺς ἐξ οὐρανοῦ πρὸς τὴν γῆν. Ἡ πτῶσις γίνεται βεβαία καὶ ταχεῖα, καὶ ἐντεῦθεν προέρχεται ὅτι οἱ ἄνθρωποι κατέχονται ὑπὸ τῆς μανίας τοῦ νὰ ἐμπαίζωσι τὰ πάντα, καὶ νὰ ἐξευτελίζωσι τοὺς ἀνθρώπους· ἐντὸς ὀλίγου ὅμως ἐκκαινοῦσι τὴν φαρέτραν αὐτῶν, καὶ δὲν κάμνουν ἄλλο παρὰ νὰ παναλαμβάνωσιν αὐτοὶ ἑαυτοὺς ψαύοντες ὡς σκόληκες ἐντὸς βορβόρου. ἐκ τούτου δὲ προέρχεται πάλιν ὅτι ἐν ἐποχῇ καθ' ἣν οἱ τοῦ εἴδους τούτου ἄνθρωποι ἔχουσιν ἐπιῤῥοὴν ἐν ταῖς συναναστροφαῖς καὶ ἐν τῇ φιλολογίᾳ, ἡ κοινωνία βαρύνεται, καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῇ καθίστανται ὀχληρά.

Διὰ νὰ συνδαλέγηταί τις εὐχάριστα, πρέπει νὰ ἔχῃ ὡραίαν ψυχὴν καὶ συνείδησιν καθαράν, καὶ τότε δὲν ὑπάρχει πρᾶγμα εὐκολώτερον οὐδὲ τερπνότερον, καὶ ὡς ὁ σκίουρος ἀπὸ κλάδου εἰς κλάδον τὸ πνεῦμα πηδᾷ καὶ διασχίζει τὸν καθαρὸν ἀέρα ἀποπνέον τὴν ζωογόνον ὀσμὴν τῆς ἀγάπης καὶ τῆς φιλίας καὶ τοῦ ἰδανικοῦ πάσης ἀνθρωπίνης ἀρετῆς.

ΠΕΡΙ ΠΕΝΘΟΥΣ.

Γάλλος τις συγγραφεὺς δίδει περίληψιν τῶν συνηθειῶν τῶν διαφόρων ἐθνῶν εἰς τὰς νεκρικὰς τελετὰς, τὴν ὁποίαν μεταφέρομεν εἰς τὰς στήλας μας ἐλπίζοντες ὅτι θέλει ἀρέσει εἰς τοὺς ἀναγνώστας ἡμῶν.

Ἅπαντες γινώσκουσι, λέγει, τὴν μεγαλοπρέπειαν τῆς ῥωμαϊκῆς θανῆς καὶ τῶν νεκρικῶν ἀγώνων. Οἱ Ἕλληνες πάντοτε ἔκαιον τὰ πτώματα τῶν διακεκριμένων ἀνδρῶν μὲ ἐπικηδείους πομπὰς καὶ ὁλολυγμοὺς θρηνῳδῶν ἐπὶ μισθῷ θρηνούντων, ἢ καὶ συνήθως ἐδείκνυον ἧττον δαπανηρὰν λύπην καὶ κοσμιώτερον σέβας πρὸς τὰ θεῖα. Οἱ Πέρσαι ἔθαπτον τοὺς νεκροὺς, οἱ Σκύθαι τοὺς ἔτρωγον, οἱ Ἰνδοὶ τοὺς περιέκλειον διατηρήσεως χάριν ἐντὸς εἴδους κιβωτίου, οἱ Αἰγύπτιοι ἐβαλσάμονον καὶ ἀπεξήραινον αὐτοὺς, καὶ τοὺς ἐπεδείκνυον εἰς τὰς ἑορτασίμους ἡμέρας. Ἔστηνον αὐτοὺς παρὰ τὴν τράπεζαν μεταξὺ τῶν ξενιζομένων, ἐφύλαττον αὐτοὺς ὡς τὰ πολυτιμότατα αὐτῶν κτήματα, καὶ ἐδάνειζον καὶ ἐδανείζοντο χρήματα μὲ τοιαῦτα παράδοξα ἐνέχειρα.

Εἰς τοὺς χρόνους ἡμῶν ἡ συνήθεια τοῦ ὀργεῖσθαι κατὰ τὰς κηδείας τηρεῖται μόνον ἐν Ἰνδίᾳ καὶ παρά τισι ἀγρίοις ἔθνεσι. Καὶ ὅμως ἐπικήδειοι τέρψεις συνηθίζονται εἰς πολλὰς εὐρωπαϊκὰς χώρας. Μεταξὺ ἄλλων ἡ ἐπικήδειος τελετὴ εἶναι σοβαρὰ καὶ σιωπηλή, ἥτις ὅμως δὲν ἐμποδίζει τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ λησμονηθῶσι τὰ πάντα ὅσον τάχιστα.

Παρατηροῦμεν ἐπιδεικτικωτέρας τελετὰς διὰ πρόσωπα ἐπίσημα. Αἱ ἅμαξαι αὐτῶν ἀκολουθοῦσιν αὐτὰ εἰς τὸν τάφον, καὶ ἐνίοτε ἐπιδεικνύονται καὶ οἱ ἵπποι αὐτῶν, οἵτινες ὑποβληθέντες εἰς νηστείαν φαίνονται νὰ συμμετέχωσι τοῦ πένθους. Τὰ ἀνατολικὰ ἔθνη παρὰ τῶν ὁποίων οἱ Εὐρωπαῖοι ἔλαβον τὴν συνήθειαν ταύτην, προϋχώρουν περαιτέρω—ἔκαμναν τοὺς ἵππους των εἰς τὰς κηδείας νὰ δακρύωσιν ἐμφυσῶντες ἰδιαίτερόν τι εἶδος κόνεως εἰς τοὺς ῥώθωνας αὐτῶν. Ἐν Ἰταλίᾳ τὸ πένθιμον χρῶμα διὰ τὰς γυναῖκας ἦτο λευκὸν, καὶ φαιὸν διὰ τοὺς ἄνδρας, ἐν Κίνᾳ εἶναι λευκὸν, ἐν Αἰθιοπίᾳ λευκόφαιον. Ἕκαστον τῶν χρωμάτων τούτων ἐξ ἀρχῆς εἶχε τὴν ἰδιαιτέραν σημασίαν του. Τὸ λευκὸν εἶναι τὸ σύμβολον τῆς καθαρότητος, τὸ κυανοῦν δηλοῖ τὸν αἰθέρα ἐν ᾧ ἡ ψυχὴ ἵπταται μετὰ θάνατον, τὸ κίτρινον, τὸ χρῶμα τῶν μαραμμένων φύλλων, δηλοῖ ὅτι ὁ θάνατος εἶναι τὸ τέλος πάσης ἀνθρωπίνης ἐλπίδος, καὶ ὅτι ὁ ἄνθρωπος πίπτει ὡς φύλλον τοῦ φθινοπώρου, τὸ λευκόφαιον παριστᾷ τὸ χρῶμα τῆς γῆς, τῆς κοινῆς ἡμῶν μητρός, καὶ τὸ μέλαν, τὸ νῦν παραδεδεγμένον πένθιμον χρῶμα δι' ὅλης τῆς Εὐρώπης καὶ Ἀμερικῆς, αἰνίττεται τὴν αἰώνιον νύκτα.

Ἐν Ἀγγλίᾳ ὁ βασιλεὺς ποτὲ δὲν φορεῖ μέλαν, ἀλλὰ ὑπομέλαιναν πορφύραν ὡς χρῶμα πένθους. Μέχρι τῆς βασιλείας Καρόλου τοῦ Η'. ἡ λευκὴ ἐνδυμασία ἦτο ἡ πένθιμος ἐν Γαλλίᾳ.

Ὁ αὐτοκράτωρ Λεοπόλδος ὅστις ἀπέθανεν ἐν ἔτει 1704 ἐσυνήθιζε νὰ ἀφίνῃ τὸ γένειόν του νὰ αὐξάνῃ ἐν ἀταξίᾳ καθ' ὅλην τὴν περίοδον τοῦ πένθους του. Ἐμιμεῖτο δὲ κατὰ τοῦτο τοὺς Ἰουδαίους. Αἱ χῆραι αὐτοκράτειραι ποτὲ δὲν ἀπέβαλλον τὴν πένθιμον στολήν των, καὶ τὰ δωμάτιά των ἐπεκαλύπτοντο ὑπὸ μελάνων παραπετασμάτων μέχρι θανάτου αὐτῶν. Ὁ ἀρχιγραμματεὺς τῆς Γαλλίας εἶναι ὁ μόνος ὅστις ποτὲ δὲν πενθηφορεῖ, καὶ οὐδὲ οἱ ἀδελφοί, ἀνεψιοί, καὶ ἐξάδελφοι τοῦ Πάπα, διότι ἡ εὐτυχία τοῦ νὰ ἔχωσι Πάπαν ἐν τῇ οἰκογενείᾳ αὐτῶν εἶναι τοσοῦτον μεγάλη, ὥστε δὲν ἐπηρεάζεται οὐδ' ὑπ' αὐτοῦ τοῦ θανάτου.

Ἀλλ' ἴσως ἡ περιεργοτάτη πασῶν τῶν συνηθειῶν τούτων εἶναι ἡ τῶν ἀρχαίων ἐκείνων ἐθνῶν, οἵτινες ἐνεδύοντο γυναικείαν ἐνδυμασίαν, ὁπόταν ἐσεροῦντο τῶν συγγενῶν αὐτῶν ἵνα ὡς ἔλεγον, ὁ ἐκ τούτου προερχόμενος γέλως κάμνει αὐτοὺς νὰ ἐντραπῶσι διὰ τὴν λύπην των.

ΠΕΝΕΣΤΑΙ Ἢ ΔΟΥΛΟΠΑΡΟΙΚΟΙ ΤΗΣ ΡΩΣΣΙΑΣ.

Ὁ σκοπὸς τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Ῥωσσίας ἵνα ἀπελευθερώσῃ τοὺς δούλους τῆς αὐτοκρατορίας του, ἐξακολουθεῖ νὰ ἦναι γόνιμον θέμα συζητήσεως τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν τῆς παμμεγέθους ἐκείνης χώρας. Ὁ ὁλικὸς ἀριθμὸς αὐτῶν ἐν ὅλῃ τῇ Ῥωσσικῇ ἐπικρατείᾳ ὑπολογίζεται εἰς 12 ἑκατομύρια, ὅπερ ἐστὶ τὸ ἕκτον τοῦ πληθυσμοῦ, καὶ ὡς δύναται νὰ ὑποθέσῃ τις, μέτρον τὸ ὁποῖον θέλει ἐπενεργήσει τόσον μεγάλως εἰς τὴν πολιτικὴν κατάστασιν τοσούτου μέρους τῶν ὑπηκόων τοῦ Τσάρου, διεγείρει παγκόσμιον ἐνδιαφέρον. Τὸ σχέδιον τῆς ἀπελευθερώσεως τὸ ὁποῖον ὁ Ἀλέξανδρος προτείνει, ἀποβλέπει τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν δούλων διὰ τῆς ἰδίας αὐτῶν ἐργασίας ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῶν δεσποτῶν αὐτῶν. Ἀλλ' εἰς τοῦτο ἐνίστανται πολλοὶ τῶν πεφωτισμένων πολιτικῶν ἀνδρῶν ἐπὶ λόγῳ ὅτι ἡ κατάστασις τῶν δούλων ἀντὶ νὰ βελτιωθῇ θέλει καταστῇ χείρων τῆς παρούσης, ἐὰν τὸ τοιοῦτον μέτρον τεθῇ εἰς ἐνέργειαν. Ἀλλ' ὁ Κ. Κοκορὲφ διακεκριμένος κεφαλαιοῦχος ἐν Ῥωσσίᾳ, ἐπὶ σκοπῷ τοῦ νὰ ἄρῃ ἐκ τοῦ μέσου τὴν ἔνστασιν ταύτην, ὑπολογίζων τὴν ὁλικὴν ἀξίαν τῶν δούλων εἰς χίλια ἑκατομμύρια ῥουβλίων, προτείνει εἰς τὴν κυβέρνησιν νὰ πληρώσῃ τὸ ὁλικὸν ποσὸν διὰ μιᾶς διὰ χαρτονομίσματος τῆς κυβερνήσεως φέροντος τόκον 5 τοῖς ἑκατὸν, καὶ οὕτω νὰ ἀπελευθερώσῃ τοὺς δούλους ἄνευ προπαρασκευῆς. Πρὸς ἀπότισιν δὲ τῶν γραμματίων τούτων προτείνει νὰ συστηθῇ κεφάλαιον χρεωλύτρου, τὸ ὁποῖον δι' ἐτησίας ἐπισωρεύσεως τόκου ἑνὸς τοῖς ἑκατὸν θέλει ἀποτίσει τὸ ὁλικὸν ποσόν. Ἵνα δὲ πορίζωνται τὸ ἓν τοῖς ἑκατὸν διὰ τὸ κεφάλαιον τοῦ χρεωλύτρου, καὶ τὰ πέντε τοῖς ἑκατὸν, τόκον τοῦ κεφαλαίου, ἅπερ ὁμοῦ θέλουν συμποσωθῇ εἰς 60 ἑκατομύρια κατ' ἔτος, προτείνει νὰ ἐπιβάλωσι κεφαλικὸν φόρον πέντε ῥουβλίων ἐφ' ἑκάστου ἀτόμου τοῦ δουλικοῦ πληθυσμοῦ, ὅπερ θέλει γίνει πηγὴ πραγματικοῦ εἰσοδήματος εἰς τὸ κράτος διὰ τῆς αὐξήσεως τῶν ἀμέσων ὑπηκόων τοῦ στέμματος. Προτείνεται πρὸς τούτοις τὸ νὰ δικαιοῦνται οἱ δοῦλοι νὰ ἀγοράζωσι γῆν καὶ καλλιεργῶσιν αὐτὴν ὡς μέσον τοῦ ἐνισχύειν αὐτοὺς εἰς τὸ νὰ πληρώνωσι τὸν ἐτήσιον φόρον καὶ νὰ διαθέτῃ ἡ κυβέρνησις τὰς ἀκαλλιεργήτους γαίας αὐτῆς εἰς τοὺς δούλους ὅπως καὶ εἰς πάντα ἄλλον. Τὸ σχέδιον τοῦτο εἶναι εὐφυέστατον, καὶ βεβαίως φαίνεται κατορθωτὸν ἀφοῦ ἅπαξ ὁ πάγος διεῤῥάγη ὑπὸ τῆς στιβαρᾶς χειρὸς τοῦ Ἀλεξάνδρου, ὅστις γενναίως ἀνέλαβε τὸ δύσκολον τοῦτο ἔργον τοῦ νὰ καταργήσῃ τὴν δουλείαν.

ΠΟΙΚΙΛΑ.

ΟΙ ΤΗΛΕΓΡΑΦΟΙ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΑΣ.

Τὸ τηλεγραφικὸν σύρμα τῆς Ἐρυθρᾶς Θαλάσσης ἐξετάθη ἐπιτυχῶς ἀπὸ Σουὲζ μέχρι Ἀδήν. Ὠφελού-

μενοι ἐκ τῆς πείρας οἱ ἐργολάβοι ἔκαμαν τὸ κεντρικὸν σύρμα ἑπτάκις παχύτερον τοῦ Ἀτλαντικοῦ σύρματος, καὶ τοῦτο βεβαίως θέλει καταστήσῃ ἀσφαλῆ τὴν μετάδοσιν τοῦ ἠλεκτικοῦ ῥεύστοῦ. Οὕτω λοιπὸν οἱ Ἄγγλοι ἐλπίζουσι νὰ ἴδωσι τὸν Λονδῖνον συνδεδεμένον μετὰ τῆς Βομβάης· τὸ δὲ περιεργότερον ἀκούομεν ὅτι ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις ἀπεφάσισεν ἐπὶ τέλους νὰ συνδέσῃ διὰ τηλεγραφικοῦ σύρματος τὴν Πλυμούθην μὲ τὴν Γιβραλτάρην, ἵνα διὰ τῆς ὁδοῦ ταύτης συγκοινωνεῖ ἀπ' εὐθείας μετὰ τῶν ἰνδικῶν κατακτήσεων αὐτῆς χωρὶς νὰ ἔχῃ ἀνάγκην τῶν τηλεγραφικῶν συρμάτων καὶ γραμματέων τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἠπείρου.

—

Ἀληθεια μύθου παραδοξοτέρα.—Ἐν ἔτει 1788 ἐν τῇ βορείῳ Οὐαλθάμῃ τῆς Νορφόλκης ἐν Ἀγγλίᾳ δρᾶμα ἐπιγραφόμενον « ἡ Ὡραία Μετανοοῦσα » παριστάνετο ἐν τῷ θεάτρῳ, ὅτε ἐν τῇ τελευταίᾳ πράξει, ἔνθα ἡ *Καλλίστη* θέτει τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ κρανίου, γυνή τις κυρία Βέῤῥη ὀνόματι ἥτις εἶχε λάβει τὸ πρόσωπον τοῦτο, ἐκυριεύθη αἴφνης ὑπὸ ἀκουσίου τρόμου, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τῆς σκηνῆς. Ἡ ἀσθένειά της ἐξηκολούθησε δι' ὅλης τῆς νυκτὸς, τὴν δὲ ἐπαύριον ὅτε ἀνέλαβεν ἀρκούντως τὰς αἰσθήσεις της, μετεπέμψατο τὸν διευθυντὴν τοῦ θεάτρου καὶ ἠρώτησεν αὐτὸν μετὰ προθυμίας πόθεν εἴχεν προμηθευθῆ τὸ κρανίον ἐκεῖνο, ὁ δὲ ἀπεκρίθη « Παρὰ τοῦ νεκροθάπτου » ὅστις τοῦ εἶπεν ὅτι ἦτο τὸ κρανίον ἀνθρώπου τινὸς ὀνομαζομένου Νόῤῥη ὑποκριτοῦ τοῦ θεάτρου, ὅστις πρὸ δώδεκα ἐτῶν εἶχεν ἐνταφιασθῆ εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐκείνην. Ὁ Νόῤῥης ἐκεῖνος ἦτο ὁ πρῶτος σύζυγός της. Ἡ ἀσθένεια τῆς ταλαιπώρου γυναικὸς ἐξηκολούθησε, καὶ μετὰ ἑξ ἑβδομάδας ἀπέθανεν.

—

Ἡ Γλῶσσα —Πολλῶν ἀνθρώπων ἡ γλῶσσα ἠδύνατο νὰ κυβερνῇ πλήθη, ἂν οὗτοι ἠδύναντο νὰ κυβερνῶσι τὴν γλῶσσάν των.

—

Αἱ ῥίζαι.—Ὅλαι αἱ ῥίζαι δύνανται νὰ χρησιμεύωσιν ὡς φάρμακα ἐκτὸς τῆς *τετραγωνικῆς ῥίζης.*

—

Ἡ Ἀσράλεια —Ἄνθρωπός τις ὑπῆγεν ἐσχάτως εἰς ἓν ἐκ τῶν ἀσφαλιστικῶν καταστημάτων τῆς πόλεως ἡμῶν, καὶ ἐζήτησε νὰ ἀσφαλίσῃ τὴν ζωήν του διὰ νὰ ἔχῃ τὰ πρὸς τὸ ζῆν μετὰ θάνατον.

—

Ὁ λιγνὸς ἄνθρωπος.—Λέγουσιν ὅτι ἐν Κωνσταντινουπόλει ὑπάρχει κλέπτης τις τόσον λιγνὸς, ὥστε ὅταν ἀπαντήσῃ τοὺς ἀνθρώπους τῆς ἀστυνομίας χώνεται μέσα εἰς τὴν καπνοσύριγγά του.

—

Τουρκικὴ κατάρα.—Ὀθωμανός τις διατρίψας ἱκανὸν χρόνον ἐν Βιέννῃ, ἔνθα ἐκβάλλουσι πάντοτε τὸν πῖλον χαιρετῶντες γνώριμον, θέλων νὰ καταραθῇ ἕνα ὁμόθρησκόν του εἶπεν. « Εἴθε ἡ ψυχή σου νὰ μὴν ἔχῃ περισσοτέραν ἀνάπαυσιν ἀπὸ τὸ καπέλλον ἑνὸς Αὐστριακοῦ. »

—

Ἀληθὴς ἐλευθερία —Ὅτε ὁ Βοναπάρτης ἔμελλε νὰ ἐκλεχθῇ ὕπατος διὰ βίου, ὁ στρατηγὸς Σαιντ-Ἱλὲρ συνήγαγε τὸν ὑπὸ τὰς διαταγάς του στρατὸν, καὶ ἀπηύθυνε πρὸς αὐτὸν τὴν ἑξῆς προσφώνησιν. « Συστρατιῶται, τὸ ἔθνος τὴν στιγμὴν ταύτην συζητεῖ περὶ τοῦ ἂν ὁ στρατηγὸς Βοναπάρτης πρέπει νὰ διορισθῇ ὕπατος διὰ βίου. Αἱ γνῶμαι εἶναι ἐλεύθεραι ὡς ὁ ἀὴρ, δὲν θέλα κατ' οὐδένα τρόπον νὰ ἐπηρεάσω τὴν ἰδικήν σας· νομίζω ὅμως καλὸν νὰ σᾶς γνωστοποιήσω ὅτι ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ὅστις θέλει ἀρνηθῇ νὰ ψηφηφορήσῃ ὑπὲρ τοῦ Βοναπάρτου, θέλει τουφεκισθῇ ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ συντάγματός του. Ζήτω ἡ ἐλευθερία. »

—

Ἡ εὐσυνείδητος χήρα.—Πτωχός τις χωρικὸς ἀποθνήσκων ἔκαμε τὴν διαθήκην του καὶ προσκαλέσας τὴν γυναῖκά του εἶπεν εἰς αὐτήν. « Ἀφῆκα τὸν ἵππον μου εἰς τοὺς γονεῖς μου, πώλησέ τον καὶ δὸς αὐτοῖς τὴν ἀξίαν του. Ἀφίνω δὲ εἰς σὲ τὸν σκύλον μου, λάμβανε πρόνοιαν αὐτοῦ, καὶ θέλει σὲ ὑπηρετεῖ πιστῶς. » Ἡ γυνὴ ὑπεσχέθη νὰ ὑπακούσῃ, καὶ ἐν καιρῷ τῷ δέοντι ὑπῆγεν εἰς τὴν γειτονικὴν ἀγορὰν μετὰ τοῦ ἵππου καὶ τοῦ σκύλου.—Πόσα ζητεῖς διὰ τὸ ἄλογόν σου; ἠρώτησεν αὐτὴν γεωργός τις.—Δὲν δύναμαι νὰ πωλήσω τὸ ἄλογον μόνον, ἀλλὰ σᾶς δίδω καὶ τὰ δύο ὁμοῦ εἰς μετρίαν τιμήν. Δός μου δέκα λίρας διὰ τὸν σκύλον καὶ πέντε σελλίνια διὰ τὸ ἄλογον. » Ὁ Γεωργὸς ἐγέλασεν ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ ηὗρεν εὐθηνὰ, τὰ ἠγόρασε, καὶ ἡ ἀξιόλογος γυνὴ ἐπιστρέψασα οἴκαδε ἔδωκεν εἰς τοὺς γονεῖς τοῦ συζύγου της τὰ πέντε σελλίνια τὰ ὁποῖα ἔλαβεν ἀντὶ τοῦ ἵππου καὶ ἐκράτησε τὰς *δέκα λίρας*, τὴν ἀξίαν τοῦ σκύλου.

—

Ἡ ἔλη.—Τῶν συντακτῶν τις ἐν εὐοχίᾳ εὑρισκόμενος καὶ ῥεμβάζων περὶ τοῦ ἀξιολόγου περιοδικοῦ του, ἐρωτηθεὶς ἂν ἤθελε νὰ λάβῃ ὀλίγην *τούρταν* ἀπεκρίθη « Ἐπειδὴ ἐπέσωρεύθη πολλὴ ἕλη δὲν μένει πλέον τόπος εἰς τὰς στήλας μου. »

—

Αἱ παχεῖαι γυναῖκες.—Ἰάπωνός τις εὐγενὴς ἰδὼν εἰκόνας τοῦ τελευταίου συρμοῦ ἀνεβόησεν. « Ὦ! πόσον παχεῖαι εἶναι αἱ γυναῖκές σας! »

—

Τὸ φόβητρον.—Ἀναγινώσκομεν ἔν τινι ἐπαρχιακῇ ἐφημερίδι ὅτι γεωργός τις τοῦ νομοῦ τῆς ἐφημερίδος ταύτης ἐκρέμασεν ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ φόβητρον τοσοῦτον τρομερὸν, ὥστε γέρων τις πετεινὸς ἀπὸ τὸν φόβον του ὑπῆγε καὶ ἔφερεν ὀπίσω εἰς τὸν ἀγρὸν ὅσον σιτάρι εἶχε κλέψει ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας.

—

Ὁ τζέντελμαν —Σχεδὸν ὅλοι ἀγαποῦν νὰ φαίνωνται *τζέντελμεν*, ἐκτὸς ὅταν πρόκειται περὶ πληρωμῆς.

Ὁ Στέφανος ἔθηκε τὸν δάκτυλόν του ἐπὶ τοῦ στόματος τοῦ Πέρσηβαλ καὶ ἐπανέλαβε μειδιῶν.

—Σιώπα, Φράγκη· εἶμαι ἰατρός σου, καὶ σὲ διατάττω νὰ σιωπήσῃς. Δυστυχὴς Ἄννα! πόσον ἐπεθύμουν νὰ τὴν ἀγαπῶ...

—Νὰ σοὶ εἴπω τὴν ἀλήθειαν, Στέφανε, φοβοῦμαι μήπως ἀγαπήσῃς καὶ τὰς δύο.

Τὸ μέτωπον τοῦ Μακ-Νάβη ἐσκυθρώπασε.

—Πρὸ τριῶν ἡμερῶν, Φράγκη, δὲν ἐγίνωσκον νὰ ἀναγνώσω εἰς τὸ βάθος τῆς καρδίας μου. Πρὸ τριῶν ἡμερῶν ἂν μοι ὡμίλεις ὡς τώρα, ἤθελον γελάσει μαζῆ σου ἐξ ὅλης καρδίας μου... Τότε ἤμην εὐτυχέστατος!... Ἀλλὰ τὴν κυριακήν,—τὴν ἡμέραν τῆς ἀφίξεώς σου εἰς Λονδῖνον, Φράγκη,—αἴφνης εἶδον καθαρὰ ἐν τῇ καρδίᾳ μου... Ὦ στιγμὴ πλήρης εὐφροσύνης ἅμα καὶ ἀγωνίας!.. Ἡ Κλάρη μοι ἐφάνη τοιαύτη ὡς νῦν ἕως τότε οἱ ὀφθαλμοί μου, ὁσάκις τὴν ἐθεώρουν, προσεβάλλοντο ὑπὸ τυφλώσεως... Εἶδον ἄγγελον ἐν αὐτῇ, ἐνῷ προηγουμένως δὲν ἦτο εἰμὴ νεᾶνις... Ἀμέσως ἀφῄρεσα ἐκ τῆς δυστυχοῦς Ἄννης τὴν τῆς ἰσότητος θέσιν τὴν ὁποίαν ποτὲ τῇ παρεχώρουν ἐν τῇ καρδίᾳ μου... Διότι ὡς τὸ εἶπες πρὸ ὀλίγου γελῶν, ὦ Πέρσηβαλ, πρὸ τούτου ἤθελον τὰς ἀγαπᾷ ἀμφοτέρας... Ἀμφότεραι ἦσαν ἐπίσης αἱ προσφιλεῖς ἀδελφαί μου... Ἤθελον ἀμηχανίσει μεγάλως ἂν μ' ἐβίαζέ τις νὰ κάμω ἐκλογὴν μεταξὺ αὐτῶν... Διατί δὲν συμβαίνει πάλιν τὸ αὐτὸ, ὦ θεέ μου!

Παράδοξος ἀμηχανία ὑπῆρχεν εἰς τὴν φωνὴν τοῦ Στεφάνου. Ὁ Φράγκης τὸν ἐθεώρει μετ' ἐκπλήξεως.

—Τοῦτο λοιπὸν εἶναι δυστυχία; Εἶπε βλέπων ὅτι ὁ Στέφανος δὲν ἀνελάμβανε τὸν λόγον.

—Ὦ! ναί, δυστυχία, ἀνεβόησεν ὁ Στέφανος·—μεγάλη δυστυχία, Φράγκη!... διότι ἠξεύρεις ὁπόθεν ἔμαθον τὴν τοσοῦτον αἰφνίδιον ταύτην ἀποκάλυψιν;... ἠξεύρεις ὁποία φωνή μοι ἀνήγγειλεν αἴφνης βροντοφώνως τὴν κατάστασιν τῆς καρδίας μου;...

—Δὲν ἦσο τόσον ῥωμαντικὸς ἄλλοτε... ἠθέλησε πάλιν νὰ εἴπῃ ὁ Πέρσηβαλ.

—Μὴ γελᾷς πλέον, Φράγκη, διέκοψεν αὐτὸν ὁ Στέφανος σφίγγων δυνατὰ τὴν χεῖρά του,—διότι ἡ φωνὴ περὶ τῆς ὁποίας σοὶ ὁμιλῶ εἶναι ἡ ζηλοτυπία.

—Ἡ ζηλοτυπία! ἐπανέλαβεν ἀσθενῶς ὁ Πέρσηβαλ, ὅστις περιεστράφη, καὶ κατέστη καὶ αὐτὸς περίλυπος.

—Ἔχω ἀντεραστὴν, ἐπανέλαβεν ὁ Στέφανος μετ' ὀργῆς.—τὸ ἠξεύρω... Ἀλλὰ τίς εἶναι; δὲν δύναμαι νὰ σοὶ τὸ εἴπω... Ὁ ἄνθρωπος οὗτος δὲν τὴν ἀγαπᾷ, οὐδὲ τὴν γνωρίζει... οὐδέ ποτε ὡμίλησεν εἰς αὐτόν... Ὁσάκις τὸ συλλογίζομαι... μοὶ φαίνεται μῦθος, παρατηρεῖς, τὸ λογικόν μου σκοτίζεται!...

Ἠκούσθη ἐκ τῆς κλίμακος τὸ ἄτακτον καὶ κλονούμενον βῆμα τοῦ γέροντος Ζάκη. Ὁ Πέρσηβαλ ἐπειράθη νὰ ἐγερθῇ.

—Τί τρέλλα, Στέφανε! ἀνεβόησε σροδρῶς, ἐρεθιζόμενος ὑπὸ τοῦ πυρετοῦ ἅμα καὶ τῆς ἀνυπομονησίας· —πλάττεις φαντάσματα... Ἡ Κλάρη σὲ ἀγαπᾷ, ἠμπορῶ νὰ στοιχηματίσω δι' αὐτό... Ἄκουσε, ὁ Ζάκης δὲν ἔρθασεν ἀκόμη εἰς τὰς τελευταίας βαθμίδας;... Πήγαινε νὰ τῷ ἀνοίξῃς φίλε μου... πήγαινε διὰ ὀγρήγορα!... Ἐπιστρέφει μὲ καλὰς εἰδήσεις· τί ἐξαίρετος ὑπηρέτης!... Πόσον σιγὰ ἀναβαίνει!... Ἔχω χαροποιὰ προαισθήματα, Στέφανε. Παντοῦ βλέπω τὴν εὐτυχίαν... Ἀ! νομίζω ὅτι ὁ γερο-Ζάκης αὐτὸς δὲν θὰ ἀναβῇ ποτὲ τὴν κλίμακα!... Πόσον ἀνυπομόνως περιμένω τὴν ἀπόκρισιν τοῦ Ἰακώβου Τρέβωρ!

Κεφ. ΙΒ'.—Δύο Ἀναμνήσεις.

Ὁ Στέφανος κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ Φράγκη, οὗτινος ἡ ἀνυπομονησία ἐκορυφώθη, ὑπῆγε νὰ ἀνοίξῃ τὴν θύραν τοῦ δωματίου.

Τῳόντι δὲ ἦτο ὁ γέρων Ζάκης, ὅστις ἀνέβαινε βραδέως τὰς βαθμίδας τῆς κλίμακος.

Διέβη ἐπὶ τέλους τὸ κατώφλιον, καὶ προυχώρησε μετὰ κόπου πρὸς τὴν κλίνην τοῦ κυρίου του.

—Τί νέα, Ζάκη; ἀνεβόησεν οὗτος·—λέγε λοιπὸν ταλαίπωρε!... τί νέα;

Ὁ Ζάκης ἐστηρίχθη ἐπὶ τοῦ ἑτέρου ἀντιστάτου τῆς κλίνης, καὶ ἔθεσε τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς καρδίας του. Ἦτο ὠχρὸς, καὶ τὸ σεβάσμιον αὐτοῦ πρόσωπον ἐξέφραζε βαθεῖαν ἀπελπισίαν.

—Δὲν ἔδωκες τὴν ἐπιστολήν μου; ἐπανέλαβεν ὁ Φράγκης μετ' ὀργῆς.

—Τὴν ἔδωκα τὴν ἐπιστολὴν τῆς εὐγενείας Σας, ἀπεκρίθη χαμηλῇ τῇ φωνῇ ὁ γέρων Ζάκης.

—Ἔ λοιπόν;

Ὁ Ζάκης ἐκίνησε τὴν φαλακρὰν κεφαλήν του.

—Καὶ δέν μοι φέρεις ἀπόκρισιν;

—Ὁ Πέρσηβαλ εἶναι εὐγενέστερος ἀπὸ τὸν Τρέβωρ! ἐπρόφερεν ὁ γέρων ὑπηρέτης ἀνυψῶν τὸ ὑγρὸν αὐτοῦ μέτωπον μὲ ὑπερηφάνειαν.—Ὁ πατὴρ τῆς Εὐγενείας Σας θὰ ἐτιμωροῦσε τὸν ἄνθρωπον τοῦτον μὲ τὸ μέσον τῶν δούλων του... ὁ Τρέβωρ! καὶ τί εἶναι αὐτὸς ὁ Τρέβωρ! ἕνας βαρῶνος τοῦ βοῤῥᾷ... ἕνας...

Ἡ κεφαλὴ τοῦ Πέρσηβαλ κατέπεσεν ἐπὶ τοῦ προσκεφαλαίου.

—Ἀλλὰ εἰπὲ τὴν ἀγγελίαν σου ὁποιαδήποτε καὶ ἂν ἦναι! εἶπεν ὁ Στέφανος.—Ἡ ἀβεβαιότης αὕτη τὸν φονεύει.

—Τὴν ἀγγελίαν μου! εἶπεν ὁ γέρων Ζάκης τοῦ ὁποίου ἡ ὀργὴ κύζησε κατὰ ἕνα πῆχυν—μὰ τὴν κορόνναν τῶν Περσηβαλαίων ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἔσχισε τὸ γράμμα τῆς Εὐγενείας Του χωρὶς νὰ τὸ ἀναγνώσῃ.

Ὁ Φράγκης ἔκλεισε τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκπέμψας φωνὴν ἀσθενῆ.

Ὁ Στέφανος δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐπιστρέψῃ εἰμὴ τὴν ἐπιοῦσαν εἰς τὴν οἰκίαν τῆς μητρός του, διότι καθ' ὅλην τὴν ἑπομένην νύκτα, ὁ Φράγκης φλεγόμενος

ὑπὸ τοῦ πυρετοῦ κατείχετο ὑπὸ παραφροσύνης, καὶ εἶχεν ἀνάγκην τῶν περιποιήσεων τοῦ νέου ἰατροῦ.

Ἡ νὺξ αὕτη ὑπῆρξε διὰ τὸν Μακ-Νάβην πλήρης λυπηρῶν σκέψεων καὶ ἀποθαρρυντικῶν φόβων. Ἡ κατάστασις τοῦ Φράγκη δὲν παρεῖχεν οὐδεμίαν ἐλπίδα. Ὁ πυρετός του ἦτο σφοδρότατος, καὶ ὁ Στέφανος ἐφοβεῖτο μήπως ἅπασαι αἱ λυπηραὶ αὗται συγκινήσεις, τὰς ὁποίας ὑπέστη ἀλλεπαλλήλως, χειροτερεύσωσι τὴν πληγήν, εἰς τρόπον ὥστε κατασταθῇ ἀνωφελὴς πᾶσα βοήθεια τῆς τέχνης.

Ἄνευ ὅμως τούτων ὑπῆρχεν ἐλπὶς προσεχοῦς ἰάσεως, καὶ δὲν ἦτο αὕτη ἡ θλιβερωτάτη σκέψις τοῦ Στεφάνου.

Ἦτο περίπου μεσονύκτιον, ὁ δὲ Φράγκης βαθέως κοιμώμενος ἀνέπνεε μετὰ κόπου, καὶ ἐγόγγυζεν ἀσθενῶς. Ἐπί τινος σκίμποδος κατὰ τὴν γωνίαν τοῦ θαλάμου ὁ γέρων Ζάκης ἐκοιμᾶτο καὶ ὠνειρεύετο. Ὠνειρεύετο ἀναμφιβόλως τὴν πρόσφατον ὕβριν, ἣν ὑπέστη ὁ νέος κύριος αὐτοῦ· διότι ἐξέπεμπεν ὀργίλας φωνὰς καθ' ὕπνον, καὶ συχνάκις ἐξύπνα ἔντρομος προφέρων τὸ ὄνομα τοῦ Τρέβωρ.

Ὄπισθεν τῆς κλίνης νυκτερινὸς λύχνος ἐφώτιζεν ἀσθενῶς τὰ ἀντικείμενα διὰ τῆς διαλειπούσης λάμψεως αὐτοῦ. Διὰ τοῦ φωτός του ἔβλεπέ τις ὁτὲ μὲν λάμποντας, ὅτε δ' αἰφνιδίως καλυπτομένους τοὺς εὐγενεῖς μίλτους τοῦ μεγάλου οἰκοσήμου τοῦ Πέρσηβαλ, καὶ τὴν χρυσῆν στεφάνην τῆς εἰκόνος τῆς μιᾶς Ἀβρίετης, τῆς ἀδελφῆς τοῦ Φράγκη ἀποθανούσης κατὰ τὸ ἄνθος τῆς ἡλικίας αὐτῆς, τῆς ὁποίας τὸ μελαγχολικὸν καὶ ὠχρὸν πρόσωπον ἐξερχόμενον οὕτως αἴφνης ἐκ τῆς σκιᾶς ἐφαίνετο ὡς φάντασμα.

Ὁ Στέφανος παρέδωκε κατ' ἀρχὰς ὁλόκληρον αὐτοῦ τὴν προσοχὴν εἰς τὸν ἀσθενῆ φίλον του, καὶ ἠκολούθησε μετὰ προσοχῆς τὰς διαφόρους φάσεις τοῦ πυρετοῦ. Ἔπειτα δὲ τὸ πνεῦμα του διέφυγεν ἐκ τῶν παρόντων πραγμάτων εἰς τὰ ἀπόντα. Ἡ ἀνάμνησις τῆς Κλάρας Μακ-Φαρλάνης ἐπελθοῦσα ἐπλήρωσε τὴν καρδίαν του, ἐξ ἧς ὁ κίνδυνος τοῦ Φράγκη εἶχε πρὸς στιγμὴν ἀποδιώξει αὐτήν.

Δι' ἠθικοῦ τινος λοιπὸν ἀποτελέσματος φυσικοῦ προϊόντος τῆς ζηλοτυπίας ὁ Στέφανος δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ ἴδῃ τὴν ἐξαδέλφην του ἄλλοτε εἰμὴ ἐν τῷ Ναουκκλησίῳ ἐπησχολημένην ἐν μέσῳ τῆς γαληνίου λατρείας τῶν φίλων της, καὶ καλύπτουσαν τὸν μεγαλοπρεπῆ ἄγνωστον μὲ βλέμμα περίλυπον, φλογερόν, περιπαθές, μὲ βλέμμα ἐν ᾧ ὑπῆρχε τοσοῦτος ἔρως, ὥστε ὁ Στέφανος διὰ νὰ ἦναι εὐτυχὴς ἤθελεν εὐχαριστηθῆ νὰ ἀπολαύσῃ μέρους ἐλαχίστου τῆς σιωπηλῆς ταύτης λατρείας της.

Ὁ Στέφανος εἶχεν ἀνοικτοὺς τοὺς ὀφθαλμούς· ἦτο ἐγρηγορώς, ἀλλ' εἰς τὸ σκοτεινὸν σχεδὸν μέρος ἐν ᾧ εὑρίσκετο, αἱ ἐπικαλεσθεῖσαι εἰκόνες διέβαινον πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του ὡς ὄνειρον.

Ἡ Κλάρη παρίστατο ἐνώπιον αὐτοῦ γενομένη ὡραιοτέρα ἐκ τοῦ παραδόξου ἐκείνου ἔρωτος, ὅστις ἦτο τὸ βάσανον τοῦ Μακ-Νάβη. Παρὰ τὴν Κλάρην ἦτο ὁ ὡραῖος ὀνειροπόλος τοῦ Ναουκκλησίου οὗτινος τὸ ὄνομα ἠγνόει ὁ Στέφανος, καὶ τὸν ὁποῖον γνωρίζομεν ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἐδουάρδος.

Καὶ ἡ σκηνὴ ἥτις συνέβη ἐν τῷ ναῷ Ναουκκλησίῳ ἀνεφαίνετο μετ' ἀκριβείας λεπτομεροῦς·—καὶ σήμερον ὡς καὶ τότε τὸ πρῶτον κίνημα τοῦ Στεφάνου ὑπῆρξε τὸ νὰ ἀναφωνήσῃ·—Καὶ ἄλλοτέ ποτε εἶδον τὸ πρόσωπον τοῦτο.

Οὐχ ἧττον ὅμως ὑπῆρχεν ἡ ἑπομένη διαφορά.

Ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ὁ Στέφανος εἶχεν ἀποῤῥίψει εὐκόλως τὴν ἰδέαν ταύτην ὡς ἀσήμαντον, καὶ μὴ οὖσαν μᾶλλον ἀξίαν τῆς προσοχῆς τῶν τυχηρῶν ἐκείνων παρομοιώσεων, ἐξ ὧν βρίθει πολυπληθὴς πόλις. Ταύτην τὴν νύκτα ὅμως ἐπέστησε τὴν προσοχήν του εἰς αὐτήν. Τὸ μῖσός του εἶχεν αὐξήσει, καὶ ἠσθάνετο ἀόριστον ἀνάγκην νὰ ἀποδώσῃ εἰς αὐτὸ ἄλλο αἴτιον ἢ τὴν ζηλοτυπίαν. Κατ' ὀλίγον ἡ ἀπομεμακρυσμένη ἀλλ' ἀκριβὴς ἀνάμνησις ἣν διετήρει περὶ λυπηροῦ τινος συμβάντος, παρέχη ἐνώπιον τῶν προσφάτων ἀναμνήσεων τοῦ Ναουκκλησίου. Παρέβαλε τὰς δύο ταύτας ἀναμνήσεις πρὸς ἀλλήλας, καὶ συνῆψεν αὐτάς· τοσοῦτον δὲ ἐταράττετο εἰς τὰς σκέψεις του, ὥστε σταγόνες ἱδρῶτος κατέῤῥεον ἐπὶ τοῦ μετώπου του.

Ὁ Πέρσηβαλ κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἐταράττετο ἐπὶ τῆς κλίνης του· ἀλλ' ὁ Στέφανος δὲν προσεῖχεν εἰς αὐτόν.

Ἐβυθίζετο ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον εἰς τὴν λεπτομερῆ ἔρευναν αὐτοῦ. Αἱ ἀναμνήσεις τῆς ἀπεχθείας του ἦσαν τοσοῦτον ἀκριβεῖς ὅσον καὶ τοῦ ἔρωτος αὐτοῦ, καὶ ὁ Στέφανος ἠδύνατο νὰ σχεδιάσῃ ἐκ μνήμης τὸν ὡραῖον ὀνειροπόλον τοῦ Ναουκκλησίου. Εἶτε ἀπεδίωξε χωρὶς νὰ σταθῇ τὴν παρελθοῦσαν ἑσπέραν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τὴν αἰφνίδιον ταύτην ἰδέαν τῆς παρομοιώσεως, ἥτις προσέβαλεν αὐτὸν κατὰ πρῶτον, εἴτε αἱ εἰκόνες ἐσυγχίσθησαν καὶ ἀνεμίχθησαν μετὰ ταῦτα εἰς τὸ πνεῦμά του, εἶναι βέβαιον ὅτι ἔβλεπεν ἤδη τὸν Ἐδουάρδον ὑπ' ἄλλην μορφήν.

Ὁ Ἐδουάρδος δὲν ἦτο πλέον δι' αὐτὸν ἄνθρωπος τὸν ὁποῖον γθὲς ἐγνώρισεν. Ἡ ἀνάμνησις τῶν χαρακτήρων τούτων τοσούτων ἀξιολόγων διὰ τὴν ἀῤῥενωπὴν αὐτῶν ὡραιότητα ἤρχιζεν ἤδη ἐκ τῶν παιδικῶν ἡμερῶν του. Εἶχεν ἰδεῖ ἄλλοτε...

Καὶ ὅμως τὸ πρᾶγμα ἐφαίνετο ἀδύνατον! Δεκαπέντε ἔτη φέρουσι ῥυτίδας ἐπὶ τοῦ μετώπου τῶν ἀνθρώπων, καὶ διασπείρουσι γιονοειδῆ τινα σημεῖα ἐπὶ τῆς κόμης αὐτῶν.—Ἀλλ' ὁ Ἐδουάρδος οὗτος ἐφαίνετο νέος, καὶ ἡ ὡραία κόμη του ἐκρέματο κατ' ἐβενώδεις βοστρύχους ἐπὶ τοῦ μετώπου του, ὅπερ ἦτο διαυγὲς ὡς τὸ τοῦ νεανίου.

Καὶ ὅμως ἦτο ἐκεῖνος,—ἦτο αὐτὸς ἐκεῖνος! Παρήλασσε μὲν κατά τι, τὸ ὁποῖον ὁ Στέφανος δὲν ἠδύνατο νὰ ἐννοήσῃ, ἀλλὰ κατὰ τὰ λοιπὰ αἱ δύο ἀναμνήσεις παραβαλλόμεναι ὡμοίαζον ἀκριβῶς πρὸς ἀλλήλας ὡς δύο ἐκτυπώσεις τοῦ αὐτοῦ νομισματοσήμου.

Δεκαπέντε ἔτη διεχώριζον αὐτούς. Ἡ μὲν νεωτέρα ἀνεφέρετο εἰς κοινὸν καὶ καθημερινὸν συμβάν εἰς τὴν ἐν τῷ Ναουκκλησίῳ συνάντησιν, ἡ δὲ ἑτέρα ἀνεμίγνυτο μετά τινος μοχθηροῦ καὶ φονικοῦ δράματος, περὶ τοῦ ὁποίου ὡμιλήσαμεν ἀορίστως πως ἐνίοτε ἐν τῇ παρούσῃ ἱστορίᾳ, ἀλλὰ τὸ ὁποῖον ὁ ἀναγνώστης δὲν γινώσκει εἰσέτι λεπτομερῶς.

Ὁ Στέφανος ἐστερεοῦτο εἰς τὴν πεποίθησιν αὐτοῦ, καὶ ἤδη σχεδὸν πεπεισμένος ἀνεζήτει τὸ σημεῖον οὗτινος ἐστερεῖτο τὸ πρόσωπον τοῦ Ἐδουάρδου, ἵνα καταστῇ ἀπαράλλακτον πρὸς τὸ ἕτερον ἐκεῖνο πρόσωπον τὸ ἐγκεχαραγμένον μὲ ἀνεξαλείπτους χαρακτῆρας ἐπὶ τῆς μνήμης του.

Ὁ Φράγκης ἐταράττετο μᾶλλον καὶ μᾶλλον ὑπὸ τὰ ἐφαπλώματα. Πυρετώδης ἐφιάλτης κατέθλιβε τὸ στῆθός του. Ἀλλ' ὁ Στέφανος δὲν ἠδύνατο νὰ τὸν παρατηρῇ. Οἱ ὀφθαλμοί του εἶχον κλεισθῆ ἐκ τοῦ κόπου τῆς ἐπιμόνου ἐξερευνήσεως. Ἔστρεψε μίαν πρὸς μίαν τὰς σελίδας τῆς μνήμης του, καὶ ἀκαταπαύστως ἐνόμιζεν ὅτι ὀλίγον ἔλειπε νὰ ἀναμνησθῇ τὴν λησμονηθεῖσαν περίστασιν.

Ὁ Φράγκης ἤρχισε νὰ ψιθυρίζῃ συγκεχυμένας λέξεις. Ἡ γλῶσσά του δεσμευομένη ὑπὸ τοῦ ἐφιάλτου ἠγωνίζετο νὰ διασπάσῃ τοὺς δεσμοὺς αὐτῆς.

—Εἶναι ἐκεῖνος! εἶπε καθ' ἑαυτὸν ὁ Στέφανος ἑκατοστὴν ἴσως φορά,—εἶναι αὐτὸς ἐκεῖνος... Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ζητῶ ἐπὶ τοῦ προσώπου του εἶναι...

—Ἡ οὐλή! ἀνεβόησεν ὁ Πέρσηβαλ ἐγειρόμενος ἔντρομος·—δὲν εἶδον τὴν οὐλὴν ἐπὶ τοῦ μετώπου του;...

Ὁ Στέφανος ἠγέρθη.

—Τὴν οὐλήν! ἐπανέλαβεν·—ὤ! ἐνθυμοῦμαι...

—Ἐπὶ τοῦ ἐρυθροῦ μετώπου του, ἐπανέλαβεν ὁ Φράγκης, ἐφαίνετο λευκὴ διαχάραξις....

—Ἀπὸ τὴν ἀριστερὰν ὀφρῦν μέχρι τῆς ἄνω ἄκρας τοῦ μετώπου;... εἶπεν ἀκουσίως ὁ Στέφανος...

—Ἀπὸ τὴν ἀριστερὰν ὀφρῦν μέχρι τῆς ἄνω ἄκρας τοῦ μετώπου, ἐπανέλαβεν ὁ Πέρσηβαλ.

—Φράγκη! ἀνεφώνησεν ὁ Στέφανος·—τὸν γνωρίζεις λοιπὸν καὶ σύ; Ἐν ὀνόματι τοῦ οὐρανοῦ, περὶ τίνος ὡμιλεῖς;

Ἀλλ' ὁ Φράγκης δὲν ἀπεκρίθη· Εἶχε καταληφθῆ πάλιν ὑπὸ τοῦ ὕπνου.

Ὁ Μακ-Νάβης ἔπεσε πάλιν ἐπὶ τῆς ἕδρας του.

—Τοῦτο εἶναι παράδοξον! ἐψιθύρισεν.

Τὸ ὥριμον καὶ ὑγιὲς αὐτοῦ πνεῦμα ἐξῆλθεν ὁλοτελῶς ἐκτὸς τῆς πορείας του. Φαντασιώδης ἀτμοσφαῖρα τὸν ἔθλιβε πανταχόθεν. Περὶ αὐτὸν παρίσταντο ἀλληλοδιαδόχως ἐν πάσῃ στιγμῇ παράδοξα συμβάντα, πρὸς κατάληψιν τῶν ὁποίων οὔτε τὸ λογικόν του, οὔτε οἱ συλλογισμοί τοὺς ὁποίους εἶχε μάθει, οὔτε ἡ νεαρὰ πεῖρα αὐτοῦ δὲν ἠδύναντο νὰ τῷ χρησιμεύσωσιν.

Ἠσθάνθη τὴν διάνοιάν του κλονουμένην καὶ συγκεχυμένην, ἡ φαντασία του ἐξήρθη, καὶ ἡ φωτεινὴ νὺξ ἥτις τὸν περιεκύκλου ἐπληροῦτο ὑπὸ παραδόξων δραμάτων.

Ἡ λέξις τὴν ὁποίαν ἐπρόφερεν ὁ Φράγκης ἠδύνατο νὰ ὑπαγορευθῇ κατὰ τύχην ὑπὸ τῶν ὀνείρων· ἀλλ' ὁ Φράγκης εἶχε προφέρει πολλὰς λέξεις καὶ ὄχι μίαν.

Διὰ νὰ περιγράψῃ τις οὕτω τὴν οὐλὴν ταύτην, ὤφειλε νὰ τὴν εἴχεν ἰδεῖ

Ὁ Στέφανος ἔῤῥιψε βλέμμα ἀνησυχίας ἐπὶ τοῦ κοιμωμένου Πέρσηβαλ. Ἂν ἠδύνατο νὰ τὸν ἐρωτήσῃ, νὰ τὸν κάμῃ νὰ ὁμιλήσῃ, νὰ μάθῃ!...

Ἀλλὰ πῶς νὰ ἀποφασίσῃ νὰ στερήσῃ τὸν δυσυχῆ τραυματίαν τῆς ἀναπαύσεως τῶν ὀλίγων τούτων στιγμῶν;

Ὁ Στέφανος ἐπειράθη νὰ καταπραΰνῃ τὴν ταραχὴν του καὶ νὰ ἴδῃ καθαρῶς εἰς τὴν συγκεχυμένην ἄβυσσον τῶν ἰδεῶν αὐτοῦ. Ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐγίνωσκε τοὐλάχιστον τὴν ζητουμένην λέξιν τοῦ αἰνίγματος. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἔλειπεν ἀπὸ τὸ πρόσωπον τοῦ Ἐδουάρδου ἦτο οὐλή τις ὅλως ὁμοία πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ Πέρσηβαλ περιγραφεῖσαν, οὐλὴ μακρὰ καὶ λευκὴ ἐκτεινομένη ἐκ τῆς ἀριστερᾶς ὀφρύος μέχρι τοῦ ἄνω ἄκρου τοῦ μετώπου.

Ἡ περὶ τούτου πεποίθησίς του ἦτο ἡ αὐτή, καὶ φωνή τις ἐφώναζεν ἐν αὐτῷ ἀκαταπαύστως.

—Ἐκεῖνος εἶναι!

Αἱ ἐνδόμυχοι αὗται φωναὶ θεωροῦνται πολλάκις ὡς ἐσφαλμέναι, καὶ παρέρχονται χωρὶς νὰ ἀκροασθῶμεν αὐτάς, ὅταν παρίστανται ὁμιλοῦσαι ἐν πλήρει μεσημβρίᾳ ἐνώπιον τοῦ νήφοντος λογικοῦ—ἀλλὰ τὴν νύκτα,—νύκτα ἀγρυπνίας ἐν μέσῳ τῆς ἐρημίας καὶ τῆς σιωπῆς, ἡ ψυχὴ εὐκόλως καταλαμβάνεται ὑπ' αὐτῶν καὶ τὰ ὦτα τοῦ πνεύματος καθίστανται προληπτικά.

Ὁ Στέφανος λοιπὸν ἦτο πεπεισμένος, καὶ οἱ δισταγμοὶ αὐτοῦ παρῆλθον. Ἡ βεβαιότης εἰσέδυσεν ἐν αὐτῷ συμπαραφέρουσα τὴν φρίκην τοῦ παρελθόντος, καὶ πρὸ πάντων μέγιστον τρόμον διὰ τὸ μέλλον· διότι ἐπρόκειτο περὶ τῆς Κλάρης, καὶ τὸν ἄνδρα τοῦτον ἠγάπα ἡ Κλάρη.—Ὁ Στέφανος ποτὲ δὲν εἶχε πάθει τοσαῦτα.

Κεφ. ΙΑ'. Ἡ Εἴδησις δυστυχήματος.

Ὁ Φράγκης Πέρσηβαλ ἐκοιμᾶτο εἰσέτι, καὶ ὁ Στέφανος Μακ-Νάβης παρεμόνευεν ἀνυπομόνως τὴν ἔγερσίν του ἵνα μάθῃ τὴν ἐξήγησιν τῶν λόγων ἐκείνων, οἵτινες τὸν διέφυγον καθ' ὕπνον.

Ἀλλ' ἡ ἐξήγησις αὕτη δὲν ἔμελλε νὰ γίνῃ ἀμέσως.

Περὶ τὰς ἑπτὰ ὥρας τῆς πρωΐας ἐκτύπησαν ἰσχυρῶς τὴν ἐξωτερικὴν θύραν τοῦ Οἴκου Δουδλέη. Ὁ γέρων Ζάκης ἠνέῳξε, καὶ ἐπανῆλθεν ἀμέσως λέγων εἰς τὸν Μακ-Νάβην ὅτι γυνή τις τὸν περιέμενεν ἐν τῇ αὐλῇ πεμφθεῖσα παρὰ τῆς μητρός του.

Ὁ Στέφανος ἔλαβεν ἐν συντόμῳ τὰ ὑπὸ τῆς καταστάσεως τοῦ Πέρσηβαλ ἀπαιτούμενα μέτρα, καὶ διέταξεν αὐτὰ εἰς τὸν γέροντα ὑπηρέτην, ὅστις ἤκουσεν ὡς χρησμὸν ἕκαστον τῶν λόγων του, καὶ ἐνεχάραξεν ὅσον ἠδύνατο κάλλιστα ἐπὶ τῆς μνήμης

του. Ἔπειτα δὲ κατέβη εἰς τὴν αἴθουσαν, ὅπου εὗρε τὴν ὑπηρέτιδα τῆς κυρίας Μακ-Νάβης.

—Τί τρέχει Αἰσάβω, ἠρώτησεν.

—Τί τρέχει, Κύριε Μακ-Νάβη! ἀπεκρίθη ἡ δυστυχὴς κόρη, τῆς ὁποίας τότε μόνον παρετήρησεν ὁ Στέφανος τὴν ταραχὴν καὶ τὴν θλῖψιν. —Ὦ! θεέ μου! ὦ! θεέ μου!... μὴ με ἐρωτᾶτε τί τρέχει... Ἐλᾶτε εἰς τὸ σπίτι καλλίτερα! Ἐλᾶτε ἀμέσως, διότι ἡ ταλαίπωρος κυρία θὰ τρελλαθῇ... Ἡ καρδιά μου ραγίζεται.

—Ὁμιλεῖς περὶ τῆς μητρός μου; ἀνεβόησεν ὁ Στέφανος. Διὰ τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ, τί συνέβη;...

—Ὦ! θεέ μου! ὦ! Θεέ μου' ἐπανέλαβε λυπηρὰ ἡ Αἰσάβω ραγίζεται ἡ καρδιά μου!... Τὰ δύο τὰ καϋμένα τὰ ἀγαπημένα μου κορίτσια! Δὲν ἠμποροῦσε κανεὶς νὰ εὕρῃ παρόμοια μέσα εἰς τὸ Ἄστυ, Κύριε Στέφανε! Ὦ θεέ μου!

Κορυφωθείσης τῆς ἀνησυχίας του, ὁ νέος ἰατρὸς ἥρπασε τὸν βραχίονα τῆς Αἰσαβῶς, καὶ τὴν διέταξεν ἀποτόμως νὰ ἐξηγηθῇ.—Ἀλλ' ἂν ἠμπορῇς κάμε νὰ ὁμιλήσῃ μία Σκωτίς, τῆς ὁποίας κατέβη νὰ μυρολογῇ καὶ νὰ κλαίῃ. Ἡ Αἰσαβὼ ἐπέθηκε τὸ χειρόμακτρον ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῆς, καὶ συνέσφιξε τὰς χεῖράς της ἀνακράζουσα.

—Ἡ καρδιά μου ραγίζεται! Ἡ ταλαίπωρος γυναῖκα ἐτρελλάθη!... Ἀ! Θεέ μου! εἶναι διὰ δέσιμον!

Ὁ Στέφανος ἔκαμεν ὅ,τι ἔπρεπε νὰ κάμῃ ἀμέσως. Ὥρμησεν εἰς τὴν ὁδὸν, προσεκάλεσεν ἁμαξηλάτην, καὶ ὑπῆγε καλπαζόντων τῶν ἵππων εἰς Κορνιχίλλην.

Ἅμα ἀνεχώρησεν οὗτος, ἡ Αἰσαβὼ μετενόησεν. Εἶναι ἀξιοσημείωτον ὅτι πανταχοῦ αἱ γηραιαὶ ὑπηρέτιδες κατέχονται ὑπὸ σφοδρᾶς ἐπιθυμίας τοῦ νὰ ὁμιλῶσιν, ἅμα δὲν θέλῃ τις νὰ ἀκούσῃ αὐτάς'—αἱ γηραιαὶ ὑπηρέτιδες καὶ πρὸς τούτοις πλεῖσται γυναῖκες διαφόρου ἡλικίας καὶ τάξεως,—ὅτι δὲ καί τινες φιλόνεικοι ἄγαμοι,—ἐκτὸς πλείστων ἄλλων νυμφευμένων ἀνθρώπων φλυάρων, λεπτολόγων, ψυχρῶν, τοὺς ὁποίους ὁ Δίκενς τοσοῦτον καλῶς περιγράφει, ὁσάκις ἀποῤῥίψῃ τὴν γραφίδα του, ἵνα ἁρπάσῃ ἐν ὥρᾳ εὐθυμίας τὸ μολυβδοκόνδυλον τῶν κωμικῶν ἰχνογραφημάτων του.

Δὲν ἐνθυμούμεθα πλέον τίς συγγραφεὺς Γάλλος εἶπεν'

Ἀπὸ Ἀδὰμ καὶ κάθεξῆς οἱ κοῦφοι πλεονάζουν.

Ὁ στίχος οὗτος ἤθελεν εἶσθαι καλὸς, ἂν δὲν περιεῖχε προσβολὴν ὀλίγον τολμηρὰν κατὰ τοῦ πρώτου πατρὸς ἡμῶν, ὅστις ὅμως, νὰ εἴπωμεν τὴν ἀλήθειαν, δὲν ἔκαμε πρᾶξιν εὐφυοῦς ἀνθρώπου φαγὼν τὸ ἥμισυ τοῦ πρασίνου ἐκείνου μήλου, ὅθεν προέκυψαν ἅπασαι αἱ ἡμέτεραι δυστυχίαι.

Δὲν προτιθέμεθα νὰ ἐκταθῶμεν ἐπὶ τοῦ διὰ παντὸς λυπηροῦ τούτου συμβάντος, ἀλλ' ἐπιτρέπεται ἡμῖν νὰ εἴπωμεν ἐν παρόδῳ ἐν παράπονον, ἀναλογιζόμενοι ὅτι ἄνευ τῆς παραλόγου βρώσεως τοῦ καρποῦ ἐκείνου, ἅπαντες ἠθέλομεν εἶσθαι νέοι, ὡραῖοι, καλοὶ, προκισμένοι ὑπὸ τῆς αὐτοδιδάκτου σοφίας καὶ μὴ ὑποκείμενοι εἰς φαλάκρωσιν. Φαντασθῆτε λοιπὸν μίαν στιγμὴν κόσμον ἄνευ φενάκης καὶ διδασκάλων!

Τοιοῦτος ἦτο ὁ ἐπίγειος παράδεισος...

—Στέφανε! κύριε Στέφανε! ἐφώναξεν ἡ Αἰσαβὼ βλέπουσα ἀναχωροῦντα τὸν νεαρὸν οὗτῆς κύριον' —ὦ! κύριε Στέφανε!.. Ἀκούσατε! ἀκούσατε! Θὰ σᾶς τὰ εἴπω ὅλα... νὰ 'δῶ καλλιν ψυχήν!... Εἶναι τρομερὸν δυστύχημα, κύριε Μακ-Νάβη. Ἀκούσατε!

Ἀλλ' ὁ Στέφανος ἦτο ἤδη πολὺ μακράν.

Ἡ Αἰσαβὼ ἀπεσπόγγισε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς.

—Δὲν ἠμποροῦσε νὰ περιμείνῃ ὀλίγον, ἐμορμύρισε' καὶ ἔπειτα δὲ ἔπρεπε νὰ 'βγάλῃ τὸ μανδήλιτου καὶ νὰ κλάψῃ σὲ τέτοιαν περίστασιν... Ὁ Θεὸς ἴξέρει ποῦ εἶναι τώρα τὰ κοριτσάκια... Νὰ ἦτον ἄλλος θὰ ἐπεθυμοῦσε νὰ τὸ μάθῃ... μὰ ὁ Στέφανος 'περηφανεύεται μὲ τὰ λατίνικα καὶ μὲ τὰ 'λληνικά του... Νὰ χαίρεται τὸν νέον ἀῤῥωστό του! μὰ αὐτοὶ δὲν θὰ τὸν βοηθήσουν νὰ ξαναεύρῃ τῆς ἐξαδέλφαις του... Ὦ! θεέ μου! Ὅταν τὸ συλλογιέται κανεὶς τί τρομερὸ ποῦ εἶναι!

Ἡ Δισαβὼ ἔλαβε καὶ αὐτὴ πάλιν τὸν δρόμον τῆς Κορνιχίλλης κατατεθλιμμένη, διότι ἔχασεν ἀπὸ τὴν ἀνοησίαν της εὐκαιρίαν τοῦ νὰ διηγηθῇ λυπηρὰν ἱστορίαν.

Ἡ εἴσοδος τοῦ Στεφάνου εἰς τὴν οἰκίαν τῆς μητρός του ὑπῆρξε σπαρακιαρδιος. Ἡ Αἰσαβὼ εἶχε δίκαιον. Ἡ δυστυχὴς κυρία Μακ-Νάβη ἦτο σχεδὸν παράφρων. Καθ' ὅλην τὴν νύκτα ἵστατο ὀρθία ἐν τῇ ἀνοικτῇ θύρᾳ τῆς οἰκίας αὐτῆς ἐλπίζουσα πάντοτε, καὶ περιμένουσα τὴν ἐπάνοδον τῶν ἀνεψιῶν της, αἵτινες ὅμως δὲν ἔμελλον νὰ ἐπιστρέψωσιν.

Τὴν πρωΐαν εἶχεν εἰσέλθει ἐντὸς τῆς οἰκίας, ἀνέβη μετὰ κόπου τὰ δύο πατώματα, ἅτινα ἤγον εἰς τὸ δωμάτιον τῶν νεανίδων, ὅπου καταληφθεῖσα ὑπὸ παραφορᾶς τινος ἐκάλεσεν αὐτάς, τὰς ἐκάλεσε μετὰ δακρύων μέχρις οὗ ἀποκαμοῦσα κατέπεσεν ἄφωνος.

Ἰδοῦσα τὸν Στέφανον ἀνέλαβέ τινα δυνάμιν καὶ ἠδυνήθη νὰ προφέρῃ πάλιν κλαίουσα τὰ ὀνόματα τῆς Ἄννης καὶ τῆς Κλάρης.

Ὁ Στέφανος τὸ ἐνόησεν. Οἱ ἀπαίσιοι λόγοι τῆς Αἰσαβῶς τὸν εἶχον προδιαθέσει διὰ τὸ δυστύχημα. Καὶ ἂν δὲν τὸ εἶχεν ἐννοήσει, ἡ θέα τῶν κενῶν κλινῶν, ὅπου ἐφαίνετο ὅτι δὲν εἶχον κοιμηθῆ αἱ δύο ἀδελφαὶ, ἠδύνατο τάχιστα νὰ τὸν πληροφορήσῃ.

Εἶχον γίνει ἄφαντοι, τοῦτο ἐβεβαιώθη ὁ Στέφανος καὶ οὐδ' ἡ κυρία Μακ-Νάβη αὐτὴ δὲν ἐγίνωσκέ τι περισσότερον.

Ὁ Στέφανος κατεπλήχθη τὴν πρώτην στιγμήν. Ἡ προσβολὴ αὕτη ὑπῆρξε σκληροτάτη μετὰ ὁλόκληρον νύκτα βασάνων καὶ ἀϋπνίας. Ἐκάλυψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ διὰ τῶν χειρῶν του, καὶ κατέσειλε τοὺς ὁλολυγμοὺς, οἵτινες ἐζήτουν νὰ ἐγκραγῶσιν. Ἡ μήτηρ του τὸν ἐνηγκαλίσθη καὶ ἐψιθύρισε δακρύουσα.

—Μετὰ τὸν θεὸν, υἱέ μου, δὲν ἐλπίζω εἰμὴ εἰς σέ.

Ὁ Στέφανος ἠσθάνθη ἑαυτὸν ἐνδυναμωμένον διὰ

τῆς προσκλήσεως ταύτης. Παρελθούσης τῆς πρώτης στιγμῆς τῆς ἀδυναμίας, ἐπανῆλθεν ἡ ψυχρὰ ἐκείνη ἐνέργεια, ἥτις ἐνυπῆρχεν ἐν τῇ φύσει αὐτοῦ, καὶ ἥτις ἐν καιρῷ τῆς μεγίστης ἀμηχανίας εἶναι τὸ καλλίτερον προτέρημα, τὸ ὁποῖον ὁ ἄνθρωπος δύναται νὰ εὕρῃ ἐν τῇ καρδίᾳ του. Ἀπέῤῥιψε τὴν νωθρὰν χαύνωσιν ἥτις ἔμενεν ἐν αὐτῷ ἐκ τῶν ὀνείρων τῆς νυκτὸς, καὶ ἀνέλαβε τὴν φυσικὴν αὐτοῦ ἀνδρίαν. Ἦτο τῳόντι ἰσχυρότερος καὶ ἀπαθέστερος ἐνώπιον πραγματικοῦ δυστυχήματος, οὗτινος ἡ ἔκτασις ὅσον μεγάλη καὶ ἂν ἦτο, ἠδύνατο νὰ καταμετρηθῇ, ἢ ἀπέναντι τῶν φαντασιωδῶν ἐκείνων φόβων τῆς πυρετώδους ἀγωνίας, ἥτις ἐβασάνιζεν αὐτὸν πρώτην ἤδη φορὰν ἀπὸ δώδεκα ὡρῶν. Τὸ ῥωμαντικὸν καὶ ποιητικὸν ἀπήρεσκον εἰς τὸν Στέφανον' ἐνταῦθα παρέθετε μὲν εἰς αὐτὸν ἡ τύχη ἵνα πίῃ ψυχρότατον ποτήριον, ἀλλ' οἱ πόδες του ἐγγηρίζοντο ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, οὕτως εἰπεῖν.

Ἐνώπιον λοιπὸν τῆς τρομερᾶς καὶ ἀπροσδοκήτου βεβαίως καταστροφῆς ταύτης ἠσθάνθη ὅτι ἡ ἀνδρία του ηὐξάνετο καὶ ἐκραταιοῦτο. Τὸ ἔργον του ἔμελλε νὰ ἦναι βαρύτατον' δὲν ἐχρεώστει νὰ πολεμήσῃ, ἀλλὰ νὰ ζητῇ,—καὶ νὰ ζητῇ ἐντὸς τοῦ ἀπεράντου Λονδίνου!

—Ἔλπισον εἰς τὸν θεὸν, μητέρ μου, ἀπεκρίθη, καὶ ἐμπιστεύθητι εἰς ἐμέ.

Ἡ Κυρία Μακ-Νάβη δὲν ἦτο ἐν τῇ οἰκίᾳ, ὅτε αἱ δύο ἀδελφαὶ ἀνηρπάγησαν. Ἡ Αἰσαβὼ ἥτις εὑρίσκετο μόνη τὴν στιγμὴν ταύτην, φοβουμένη τὰς ἐπιπλήξεις τῶν κυρίων της παρεμόρφωσε τὴν ἀλήθειαν, καὶ εἶπεν ὅτι αἱ δύο κυρίαι εἶχον φύγει χωρὶς νὰ εἴπωσιν οὐδέν. Οὐδεὶς κατὰ τοὺς λόγους αὐτῆς δὲν εἶχεν ἐμβῆ εἰς τὴν οἰκίαν.

Μία μόνη ἐλπὶς ἔμενεν. Ὁ Ἄγκος Μακ-Φαρλάνης εἶχε τοσοῦτον παραδόξους ἰδιοτροπίας εἰς ὅλας τὰς περιστάσεις, ὥστε ἡ Κυρία Μακ-Νάβη ὑπέθεσεν ἐξ ἀρχῆς ὅτι ἦτο δυνατὸν νὰ προσεκάλεσεν οὗτος κρυφίως τὰς θυγατέρας του διὰ νὰ συνδιαλεχθῇ μετ' αὐτῶν. Ὁ Στέφανος συνεμερίσθη πρὸς στιγμὴν τὴν ἰδέαν ταύτην. Ὅσον ἀσθενὴς καὶ ἂν ἦναι πιθανότης τις, ὅταν στερώμεθα πάσης ἄλλης, πρέπει νὰ ἐλπίζωμεν εἰς αὐτήν' ἀλλ' ὁ νέος ἰατρὸς δὲν ἠδυνήθη νὰ μείνῃ πολὺ εἰς τὴν ἀπάτην ταύτην. —Ὁ λαῖδος ὅσον ἰδιότροπος καὶ ἂν ἦτο, δὲν ἤθελε βεβαίως διεγείρει οὕτω τὴν ἀνησυχίαν τῆς ἀδελφῆς του ἐμποδίζων ὁλόκληρον νύκτα τὰς δύο νεανίδας. Ἔπειτα δὲ οὐδὲν ἐδείκνυεν ὅτι ὁ λαῖδος ἦτο ἐν Λονδίνῳ.

Ὁ Στέφανος ἐξῆλθε καὶ ὑπῆγε πρὸς τὸν διευθυντὴν τῆς ἀστυνομίας, ὅστις ἐδέχθη αὐτὸν ἐξ ὕψους τοῦ μεγαλείου του.—Ὁ Στέφανος εἶχε περιμείνει προηγουμένως μίαν καὶ ἡμίσειαν ὥραν ἐν τῷ ἀντιθαλάμῳ.

Ἐξέθεσε δὲ τὴν αἴτησίν του, καὶ ἐπεκαλέσθη δικαίῳ τῷ λόγῳ πᾶσαν δυνατὴν ταχύτητα εἰς τὰς ἐρεύνας.

—Βεβαίως, βεβαίως, κύριε, ἀπεκρίθη ὁ ἀστυνόμος'—εἶναι σπουδαῖον συμβάν... ἔγγραψον τὴν ἀπαίτησιν τοῦ Κυρίου Μακ-Νάβη, Ῥοβῖνε Κρόσσῃ... εἶναι σπουδαία περίπτωσις... Ἀλλὰ νὰ με πάρῃ ὁ διάβολος, ἂν δὲν πνιγώμεθα ἀπὸ τέτοιας δουλιαις... Παρακαλεῖσθε νὰ ἐπιστρέψητε μετὰ δεκαπέντε ἡμέρας, κύριε.

—Μετὰ δεκαπέντε ἡμέρας! ἀνεβόησεν ὁ Στέφανος ἐμβρόντητος'—ἀλλὰ, κύριε...

—Ἀ!... τί τρέχει πάλιν, κύριε Μακ-Νάβη;... Σᾶς εἶπον μετὰ δεκαπέντε ἡμέρας... Δοῦλός σας.

—Δὲν εἶναι δυνατόν;...

—Ὄχι, κύριε, νὰ πάρ' ὁ διάβολος!

—Εἶμαι πρόθυμος νὰ καταβάλλω πᾶσαν θυσίαν.

—Ὦ!... Τότε λοιπὸν ὁμιλήσατε μετὰ τοῦ Ῥοβίνου Κρόσσῃ, κύριε... ἐπειδὴ ἐγὼ εἶμαι παραζαλισμένος... Δοῦλός σας.

Ὁ Ῥοβῖνος Κρόσσης ἠγέρθη. Ἦτο δὲ ὡς σκελετὸς ὑψηλὸς καὶ ἰσχνὸς, τοῦ ὁποίου τὸ ἀξινοειδὲς πρόσωπον περιείχετο μεταξὺ δύο τολυπῶν φαβοριτῶν ἀκτενίστων καὶ ὑπολεύκων. Ἔκαμε πρὸς τὸν Στέφανον φιλοφρονητικὸν ἀσπασμὸν, καὶ τὸν παρεκάλεσε νὰ εἰσέλθῃ μετ' αὐτοῦ εἰς παρακείμενον δωμάτιον.

—Ὅλαι αὗται αἱ ἔρευναι μᾶς κοστίζουν ἕνα διάβολο, καταλαμβάνετε, κύριε, εὐαρεστηθῆτε λοιπὸν νὰ καθήσητε... Ἁρπαγή!... Οἱ ἐξωτερικοὶ ἄνθρωποι νομίζουν ὅτι ἡμεῖς ἔχομεν μαγικὴν ῥάβδον διὰ νὰ εὑρίσκωμεν τὰ ἀπολεσθέντα πράγματα. Διπλῆ ἁρπαγή! Εἶναι ὡραῖαι, κύριε, σᾶς παρακαλῶ;

—Τί χρειάζεται τοῦτο; ἀπεκρίθη ἀποτόμως ὁ Στέφανος.

—Συγγνώμην, ἀγαπητέ μοι κύριε!... δὲν ἔχω σκοπὸν νὰ σᾶς προσβάλω... Μᾶς ἐδώκατε τὴν ἀκριβῆ περιγραφὴν αὐτῶν' ἀλλ' αἱ περιγραφαὶ δὲν φανερόνουν τὴν ἀλήθειαν... Ἠδυνάμην νὰ σᾶς ἀναφέρω παραδείγματος χάριν τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ διαβοήτου Φέργου τοῦ Ἐρυθροῦ,—γνωρίζετε τὸν Φέργον Ὀβρεάνην τὸν ληστήν,—ὅστις ὁμοιάζει καθ' ὅλα μὲ τὸν...

—Σᾶς παρακαλῶ, κύριε, ἂς ἔλθωμεν εἰς τὸ προκείμενον! διέκοψεν αὐτὸν ὁ Στέφανος μετ' ἀνυπομονησίας.

Ἴσως ὁ Στέφανος δὲν ἤθελε βιασθῇ τόσον νὰ τὸν διακόψῃ, ἂν ἠδύνατο νὰ ἐννοήσῃ τὸ ὄνομα τὸ ὁποῖον ἀνεχαίτισεν ἐπὶ τῶν χειλέων τοῦ Ῥοβίνου Κρόσσῃ.

—Πολὺ καλὰ, ἐπανέλαβεν οὗτος χωρὶς νὰ ταραχθῇ. Σᾶς ἠρώτων ἂν αἱ δύο κυρίαι εἶναι ὡραῖαι.

—Εἶναι ὡραῖαι, κύριε.

—Χέμ! χέμ! ἔλεγεν ὁ Ῥοβῖνος Κρόσσης κινῶν τὴν κεφαλήν του. Τοῦτο, φίλτατέ μοι, θὰ σᾶς κοστίσῃ σημαντικὴν ποσότητα.

—Δέν με μέλει περὶ τῆς τιμῆς, εἶπεν ὁ Στέφανος.

—Τοῦτο εἶναι πολὺ ἀρχοντικὸν, κύριε... Τί νὰ σᾶς εἴπω, ἂν ἦσαν ἄσχημοι, τὸ πρᾶγμα ἐτελείωνεν ἀφ' ἑαυτοῦ του. Μετὰ τέσσαρας ἡμέρας ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι τὰς ἥρπασαν ἤθελον τὰς ἀφήσει... Τὰ τοιαῦτα ἐκτελοῦνται τοιουτοτρόπως, ὡς ἠξεύρετε...

Ἠθέλομεν μόνον ἔχει τὸν κόπον νὰ τὰς λάβωμεν... Μὲ δέκα λίρας ἠθέλετε ἀπαλλαχθῆ... καὶ ἔπειτα αἱ δέκα αὐταὶ λίραι θὰ ἦσαν ἐκ μέρους σας μία γενναιότης, διότι ὁ νόμος μᾶς ἀπαγορεύει νὰ ἀπαιτῶμεν ἀνταποιβήν. Ἀλλὰ εἶναι ὡραῖαι... χέμ! χέμ! κύριε... ὡραιόταται ἴσως...

Ὁ Στέφανος ὕψωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸν οὐρανὸν μετ' ἀνυπομονησίας καὶ ἀηδίας. Ὁ ἄνθρωπος οὗτος τὸν ἐβασάνιζεν.

—Εἶναι ὡραιόταται, τὸ καταλαμβάνω! ἐπανέλαβεν ὁ Ῥοβῖνος Κρόσσης ἀναστενάζων θλιβερῶς· —ἄ! φίλτατέ μοι, θὰ σᾶς κοστίση πενῆντα λίρας.

—Καὶ δύναμαι νὰ ἦμαι βέβαιος;...

—Περὶ τοῦ ζήλου μας!... Ὅσον διὰ τοῦτο εἴμεα γνωστοὶ, κύριε Μακ-Νάβη! Ἐμπιστευθῆτε εἰς ἡμᾶς... Ἂν δὲν εὕρωμεν τὰς ἀγαπητὰς κυρίας, τότε ἡ θέλησις τοῦ θεοῦ εἶναι ἐναντίον μας.

—Ἀκούσατέ με, ἀκούσατέ με, κύριε! ἀνεβόησεν ὁ Στέφανος, ὅστις ἔλαβε τὴν χεῖρα τοῦ ὑπαλλήλου, καὶ τὴν ἔθλιψεν ἐντὸς τῶν χειρῶν του ἐν τῇ στιγμῇ ἐκείνῃ τῆς ἀμηχανίας, καθ' ἣν ἤθελέ τις ἀνταλλάξει τὴν ἐλαχίστην σκιὰν ἐλπίδος τινὸς ἀντὶ ὁλοκλήρου περιουσίας·—θὰ ἐρευνήσετε, δὲν εἶναι ἔτσι; θὰ συνταράξετε ὁλόκληρον τὸ Λονδῖνον...

—Τὸ Λονδῖνον εἶναι βαρὺ, φίλτατέ μοι κύριε, ἐμορμύρισεν ὁ Ῥοβῖνος Κρόσσης.

Ὁ Στέφανος ὅμως δὲν τὸν ἤκουσε, καὶ ἐξηκολούθησε νὰ λέγῃ μετ' αὐξανομένης ζέσεως.

—Θὰ τὰς εὕρετε, καὶ ἂν ἦναι εἰς χεῖράς τινος τῶν δυνατῶν...

Ὁ Ῥοβῖνος Κρόσσης διέστρεψε τὸ πρόσωπόν του.

—Θά μοι τὰς ἀποδώσητε, κύριε, δὲν εἶναι ἔτσι; Σᾶς δίδω πεντήκοντα, ἑκατὸν λίρας, καὶ περισσότερον, σᾶς δίδω ὅ,τι ζητήσητε.

Ὁ μορφασμὸς τοῦ Ῥοβίνου Κρόσση μετεβλήθη αἴφνης εἰς κολακευτικώτατον μειδίαμα.

—Ἔτσι πρέπει νὰ ὁμιλοῦν οἱ ἄνθρωποι, εἶπε θλίβων καὶ αὐτὸς τὴν χεῖρα τοῦ Στεφάνου... Μείνετε ἥσυχος, θὰ συνταράξωμεν τὸ Λονδῖνον, καθὼς εἴπετε, θὰ κάμωμεν τὰ ἀδύνατα... Σᾶς δίδει κόπον νὰ μᾶς δώσητέ τι... ὅ,τι ἀγαπᾶτε... διὰ τὰ πρῶτα ἔξοδα;

Ὁ Στέφανος ἔθεσεν ἐπὶ τῆς ἑστίας τέσσαρα ἢ πέντε χαρτονομίσματα πέντε λιρῶν.

—Πολὺ καλά! πολὺ καλά! ἐπανέλαβεν ὁ Ῥοβῖνος Κρόσσης·—θὰ εὐχαριστηθῆτε μαζῆ μας, ἀρχοντόπουλό μου!

Ὁ Στέφανος πλήρης ἐλπίδων κατέβη τὴν κλίμακα τῆς ἀστυνομίας· ἀλλ' ὅτε ἐξῆλθεν εἰς τὴν ὁδὸν, ὁ δροσερὸς ἀὴρ διέλυσε τὴν μέθην εἰς ἣν ἐνέπεσε χωρὶς νὰ τὸ ἠξεύρῃ. Ἐσκέφθη ἀταράχως· κατεμέτρησε τὴν ἀξίαν τῶν ὑποσχέσεων τῶν ἀπλήστων καὶ αἰσχροκερδῶν τούτων ἀνθρώπων·—καὶ αἱ ἐλπίδές του ἀπέπτησαν.

Καὶ ὅμως ἔπρεπε νὰ ἐνεργήσῃ. Αἱ δυστυχεῖς νεάνιδες τὸν ἐκάλουν ἀναμφιβόλως καὶ ἐζήτουν βοήθειαν. Ἀλλὰ πῶς νὰ ἐνεργήσῃ μόνος; τί νὰ κάμῃ;

Ὁ Στέφανος ἐβάδιζεν ἀσκόπως εἰς τὰ ἐμπρὸς μὴ φροντίζων ποῖον δρόμον νὰ λάβῃ. Ἐν μιᾷ τῶν στιγμῶν ἐκείνων καθ' ἃς ἐπαναλαμβάνομεν πρὸς ἡμᾶς αὐτούς;—Πρέπει νὰ ἐνεργήσω, πρέπει νὰ ἐνεργήσω! ὁ Στέφανος ὕψωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἀνέγνω κατά τινα γωνίαν περιοχῆς τινος ἐξ οἰκιῶν τὸ ὄνομα *Πλατεῖα τοῦ Φινσβουρῆ*.

Κατέστη ὠχρός. Τὸ ὄνομα τοῦτο διήγειρεν εἰς τὸ πνεῦμά του θλιβερὰν ἰδέαν, τὴν ὁποίαν μετὰ φρίκης ἀπεστρέφετο.

Ὁ Στέφανος εἶδεν ὅτι εὑρίσκετο πλησίον τοῦ καταγωγίου τῶν τέκνων τῆς Ἀναστάσεως.

Αἱ σπουδαὶ αὐτοῦ ὡς ἰατροῦ καὶ αἱ συνομιλίαι τῶν νέων συναδέλφων του ἐδίδαξαν αὐτὸν τὸν δρόμον τῶν ἀποθηκῶν τούτων τῆς ἀνθρωπίνης σαρκὸς, τῶν ὁποίων τὴν ὕπαρξιν ἐπιτρέπει ἡ ἀστυνομία τοῦ Λονδίνου χάριν ἀδρῶν φόρων, καὶ τὰς ὁποίας οἱ ἐμβριθεῖς ὀνομάζουσιν « ἀναγκαῖον κακόν. » Δὲν ἠγνόει ὅτι ἡ συνοικία τοῦ μεγάλου νεκροταφείου τῶν ἑτεροδόξων εἶχεν ἑλκύσει εἰς τὰ πέριξ τῶν Ἑτεροδόξων (Non-conformists) (1) τὸν θρασύτατον καὶ τρομερώτατον τῶν ἐμπορευομένων τοὺς νεκρούς.

Τὸ πρῶτον κίνημα τοῦ Στεφάνου ὑπῆρξε τὸ νὰ φύγῃ. Ἔπειτα δὲ δύναμίς τις ἀναπόδραστος καὶ μυστηριώδης ὤθησεν αὐτὸν εἰς τὸ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸν δρόμον του πρὸς τὴν Ὁδὸν τῆς Προσκυνήσεως. Ἡ ἀμηχανία πάντοτε ἔχει ἀνάγκην βεβαιότητος, καὶ ἡ γνωστὴ δυστυχία φαίνεται ἦττον πικρὰ τῆς δυστυχίας τὴν ὁποίαν φοβούμεθα...

Μετ' ὀλίγον εὑρέθη εἰς τὴν ὁδὸν τῆς Προσκυνήσεως ἐνώπιον μεγάλης οἰκίας, τῆς ὁποίας τὸ ἐξωτερικὸν ὡμοίαζεν ἐντελῶς πρὸς τὸ τῶν ἄλλων γειτονικῶν οἰκιῶν.

Ἐπὶ τῆς θύρας ἄνωθεν τοῦ κομβίου τοῦ κώδωνος ὑπῆρχε μικρά τις χαλκίνη πλάξ ἐφ' ὧν ἀνεγίνωσκέ τις τὰς λέξεις ταύτας·

Γραφεῖον τοῦ Κ. Δεσπότη.

Ὁ Στέφανος ἔφερε τὴν χεῖρα του πρὸς τὸ κομβίον τοῦ κώδωνος. Ἔπειτα δὲ τὴν ἀπέσυρε καὶ πάλιν τὴν ἔθηκε. Ἡ καρδία του ἔπαλλεν ὡσανεὶ ἔμελλε νὰ λειποθυμήσῃ.

Κεφ. ΙΒ'. Τὸ Γραφεῖον τοῦ Κ. Δεσπότη.

Ἐνῷ ὁ Στέφανος ἐδίσταζε φέρων τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ χαλκίνου κομβίου τοῦ κώδωνος, ἐκ τῆς ἀπέναντι πλευρᾶς μέρους τῆς ὁδοῦ ἄνθρωπός τις ἐθεώρει αὐτὸν ἀπλήστως.

Ὁ ἀνὴρ οὗτος στηριζόμενος ἐπὶ τῶν κιγκλίδων οἰκίας τινὸς ἐφόρει τὴν ἐνδυμασίαν τῶν ἐπαιτῶν τοῦ Λονδίνου,—ἐνδυμασίαν παράδοξον, ἥτις εἶναι πάντῃ ὁμοία πρὸς τὴν τῶν εὐγενῶν, καὶ τῆς ὁποίας δὲν διαφέρει εἰμὴ κατὰ τὴν ῥυπαρότητα καὶ τὸ

(1) Αἵρεσις τῶν προτεσταντῶν.

ἐφθαρμένον, ἐνδυμασίαν μυριάκις ἀθλιεστέραν καὶ ἀπεχθεστέραν ἢ τὰ ῥάκη τῶν πενήτων τῆς ἠπείρου, διότι φαίνεται κοινῶς ἔχουσα ἀξίωσίν τινα περὶ εὐπορίας καὶ διότι διαμαρτύρεται κατὰ τῆς ἀποδείξεως τῆς πενίας. Ἴσως δὲ τοῦτο δὲν εἶναι ἄνευ λόγου εἰς γῆν ὅπου ἡ πενία φέρει ἐν ἑαυτῇ καταδίκην θανάτου.

Ὁ ἀνὴρ ὅστις ἐθεώρει τὸν Στέφανον ἠδύνατο νὰ ἦναι τεσσαράκοντα ἐτῶν, ἀλλ' ἐφαίνετο κατὰ δέκα ἔτη γεροντότερος. Τὰ ῥάκη μέλανος ἐνδύματος ἐκυματίζοντο ἐπὶ τῶν ὀστεοειδῶν καὶ ἐστερημένων σαρκὸς ὤμων αὐτοῦ. Ἡ περισκελὶς αὐτοῦ οὖσα καὶ αὐτὴ μέλαινα καὶ ἐπεῤῥαμένη προσεκολλᾶτο χαλαρὰ καὶ ὑγρὰ ἐπὶ τῶν κατισχνοτάτων κνημῶν αὐτοῦ.

Ἐφαίνετο δὲ ὅτι ἄλλοτε ἦτο ὡραῖος τὴν ὄψιν· τοὐλάχιστον οἱ κανονικοὶ, καὶ λεπτοφυεῖς αὐτοῦ χαρακτῆρες τὸ ἐδείκνυον. Ἀλλ' ἡ πεῖνα ἢ ἡ ἀσθένεια ἢ καὶ ἀμφότεραι ἐν ταὐτῷ ἐπέφεραν ἐπὶ τῶν χαρακτήρων του τοιαύτην φθορὰν, ὥστε τὸ σύνολον αὐτῶν δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ ἐμπνεύσῃ εἰμὴ οἶκτον. Τὸ στενὸν, ἐξέχον καὶ διὰ τὴν συνήθη ἔλλειψιν καλλύμματος χαλκόχρουν αὐτοῦ μέτωπον περιεβάλλετο ὑπὸ σωροῦ τινος κόμης παρημελημένης καὶ ὡς ἀποξηρανθείσης. Τὸ γένειόν του ἦτο κεκομμένον διὰ τοῦ ψαλιδίου πανταχοῦ ὅπου ἡ ἀγγλικὴ κοσμιότης ἐκήρυξεν ὡς *φρικτὸν* (shocking) τὸ νὰ ἀφίνῃ τις τὰς τρίχας νὰ αὐξάνωσι. Δυνάμεθα νὰ βεβαιώσωμεν ἐνταῦθα ὅτι οὐδεμία λαΐδη δὲν ἤθελεν ἐλεήσει πτωχὸν ἠσχημισμένον ὑπὸ μύστακος. Δυστυχῶς ὅμως εἶναι ἀληθὲς ὅτι ὁ πτωχὸς οὗτος ἤθελε χάσει ὀλίγα, ἐπειδὴ αἱ λαΐδαι σπανίως δίδωσιν ἐλεημοσύνην.—Τὸ στόμα του εἶχε τὴν ἔκφρασιν ἐκείνην τῆς μελαγχολικῆς πικρίας, τὴν ὁποίαν καθιστᾷ ἔτι μελαγχολικωτέραν ἡ ἀνάγκη τοῦ μειδιάματος Οἱ κατηφεῖς, ἐξογκωμένοι καὶ ἐκστατικοὶ ὀφθαλμοί του ἐξεῖχον μεταξὺ τῶν κοιλοτήτων τοῦ πεπιεσμένου ἄνωθεν τῶν ὀφρύων μετώπου του καὶ τῆς παρειᾶς του ἐφ' ἧς ἐξεῖχε μόνον ἡ περιλογισμένη ἄκρα τῶν ὀστεωδῶν μίλων του.

Οἱ χαρακτῆρες οὗτοι οὐδὲν ἄλλο τῳόντι ἐδείκνυον εἰμὴ ἔνδειαν μέχρις ἀμηχανίας καταντήσασαν, ἀλλ' ἐξέφραζον πᾶν ἄλλο ἢ κακίαν καὶ χαμέρπειαν. Ὁ Ἰρλανδικὸς τύπος διετήρει μόνον τι ἐκ τῆς ἀφελοῦς καὶ κολακευτικῆς πανουργίας του. Ἀλλ' ἐν Λονδίνῳ ἔνθα ἡ κακία δύναται νὰ καταχῇ ἐπικερδὲς ἐπάγγελμα, πρέπει νὰ ἦναί τις τίμιος διὰ νὰ ἀποθάνῃ τῆς πείνης.

Τοιαύτη δὲ ἦτο ἡ κατάστασις τοῦ ἀνθρώπου οὗτου· ἀπέθνησκεν ὑπὸ πείνης.—Τοῦτο δὲ εἶναι τοσοῦτον κοινὸν ἐν Ἀγγλίᾳ ὥστε διστάζομεν τῳόντι νὰ βαρύνωμεν τὸν ἀναγνώστην μὲ τοιαύτας τετριμμένας ἀληθείας.—Ἀλλὰ πρέπει νὰ εἴπῃ τις τὰ πάντα· ἔπειτα δὲ τὸ βιβλίον τοῦτο ἔγεινεν ἐν μέρει διὰ τὴν Γαλλίαν ὅπου οἱ λιμοκτονούμενοι ὡς βεβαιοῦται, δύνανται νὰ εὕρωσι τῇ δε κακεῖσε τεμάχιον ἄρτου.

Δὲν ἐπιβεβαιοῦμεν ὅμως θετικῶς τοῦτο, ἵνα μὴ θεωρηθῶμεν ὑπὸ τῶν ἐλεημόνων κατοίκων τῶν ὀχθῶν τοῦ Ταμέσεως, τῶν φιλτάτων πατριωτῶν μας, ὡς φέροντες μύστακα. Πρᾶγμα βεβαιότατα τρομερὸν καὶ γενόμενον διὰ νὰ ταπεινόνῃ καρδίαν ὄντως ἀγγλικὴν μᾶλλον ἢ κατηγορίαν κλοπῆς ἢ παραχαράξεως.

Ὁ δυστυχὴς ἄνθρωπος ἐξηκολούθει νὰ θεωρῇ τὸν Στέφανον μετὰ παραδόξου ἐκφράσεως ἀπληστίας, δεικνύων ὅτι εἶχε σφοδρὰν ἐπιθυμίαν νὰ πλησιάσῃ τὸν νέον ἰατρὸν· ἀλλ' αἴσθημά τι τὸν ἐμπόδιζεν· οἱ πένητες εἶναι εἰς ἄκρον δειλοὶ ἐν Λονδίνῳ, διότι συχνάκις ἀπωθοῦσιν αὐτούς!

Ἐπὶ τέλους δὲ ἐνῷ καὶ ὁ Στέφανος αὐτὸς ἐδίσταζεν, εἰσέτι, ὁ ἐπαίτης ἀπέστη βραδέως ἐκ τῶν κιγκλίδων ἐφ' ὧν ἐπεστηρίζετο καὶ διῆλθε σιγανὰ τὴν ὁδόν. Ἔφθασε πλησίον τοῦ Στεφάνου καθ' ἣν στιγμὴν ἀπεφάσισεν οὗτος νὰ πιέσῃ τὸ κομβίον τοῦ κώδωνος.

—Εὐγενέστατε, εἶπε μετὰ δειλίας σύρων ἀσθενῶς τὸν Μακ-Νάβην ἀπὸ τοῦ κρασπέδου τοῦ ἐνδύματος αὐτοῦ!—ὦ! Εὐγενέστατε!

Ὁ Στέφανος ἐστράφη μὲ σφοδρὸν κίνημα, ἐντρεπόμενος διότι τὸν κατέλαβον εἰς τὸ μέρος τοῦτο. Ἅμα εἶδε τὸν πτωχὸν, τὸ πρῶτον αὐτοῦ αἴσθημα ἦν τὸ τῆς ὀργῆς, ἀλλὰ τὰ κάτισχα γόνατα τοῦ δυστυχοῦς ἐκλονοῦντο. Τὰ ὀλίγα βήματα κατὰ τὰ ὁποῖα εἶχε προχωρήσει ἐξήντλησαν τὰς δυνάμεις του.

—Τί θέλεις; τὸν ἠρώτησεν ὁ Στέφανος καταστέλλων τὴν ὁρμήν του.

—Ὦ! Εὐγενέστατε! ἀπεκρίθη ὁ πτωχὸς μὲ τόνον ὅλως ἰρλανδικόν· μὴ ὀργίζεσθε ἐναντίον μου... θέλω μόνον νὰ σᾶς εἴπω ὅτι ὁ Κ. Δεσπότης πωλεῖ ἀκριβὰ, καὶ ὅτι ἠδύνασθε νὰ συμφωνήσητε μὲ ἐμὲ κατὰ τὸ ἥμισυ εὐθηνότερα.

Ὁ Στέφανος ὠπισθοδρόμησεν ἀκουσίως. Ἡ πενία μεταξὺ τῶν μυρίων ἄλλων δυστυχιῶν αὐτῆς ὑπόκειται καὶ εἰς τὸ νὰ κατηγορῆται πάντοτε εὐκόλως.—Πρὸς τούτοις δὲ τὸ πνεῦμα τοῦ Στεφάνου κατείχετο ὑπὸ λυπηρῶν ἰδεῶν, ὥστε οἱ λόγοι τοῦ Ἰρλανδοῦ ἐφάνησαν εἰς αὐτὸν ὅτι εἶχον τρομερὰν ἔννοιαν.

Μήπως τὸ ἔργον σου εἶναι νὰ πωλῇς πτώματα; ἀνεβόησεν.

—Θέλετε ν' ἀγοράσητε ἕνα; ἠρώτησε χαμηλῇ τῇ φωνῇ ὁ Ἰρλανδὸς ἀντὶ νὰ ἀποκριθῇ.

Ὁ Στέφανος ἐσυλλογίσθη ἀμέσως τὰς δύο ἀδελφάς.

—Νεάνιδα; ἐπρόφερε διὰ τῶν σπασμωδῶς συσφιγγομένων ὀδόντων του.

Ὁ Ἰρλανδὸς ἐκίνησε μελαγχολικῶς τὴν δασύτριχον κεφαλήν του.

—Ὦ! Εὐγενέστατε! εἶπε, δὲν εἶμαι φωνιᾶς σὰν τὸν Κὺρ Δεσπότη... Καὶ ὅταν σᾶς λέγω ὅτι ὁ Κὺρ Δεσπότης εἶναι φωνιᾶς ἴσως νὰ ἔχω λάθος... ἠξεύρω καλὰ ὅτι ποτὲ δὲν πρέπει νὰ κατηγορῶμεν τοὺς πλουσίους... ἀλλ' ὅσον γιὰ μένα Εὐγενέστατε, φθά-

νει μόνον νὰ μὲ κυττάξετε γιὰ νὰ δῆτε ὅτι δὲν ἔχω τὴν δύναμιν νὰ *βουρκίσω* ἕνα βρέφος.

Ὁ Στέφανος ἐθεώρησε καλλίτερον τὸν ταλαίπωρον τοῦτον ἄνθρωπον καὶ ἔλαβε συμπάθειαν διὰ τὴν πρόδηλον ἀμηχανίαν αὐτοῦ.

—Λοιπὸν τὰ πτώματα τὰ ὁποῖα πωλεῖς τὰ ξεθάπτεις; τὸν ἠρώτησεν ἠπίως.

Διότι τὸ νὰ παραβιάζωσι τὸν ἐνταφιασμὸν εἶναι φυσικῶς συγγνωστὸν ἁμάρτημα διὰ πάντα ἰατρὸν Ἄγγλον.

—Ὤ! ὄχι, Εὐγενέστατε, ἀπεκρίθη ὁ Ἰρλανδός. εἶμαι κατόλικος.

—Λοιπὸν τί μοι προτίνεις;

—Σῶμα ποῦ δὲν ἦτο κακοκαμωμένον εἰς τὸν καιρόν του, Εὐγενέστατε... ὀλίγον ἀδύνατο μὰ γερό... σαράντα ἐτῶν, πέντε ποδῶν καὶ ἓξ δακτύλων... σὲ μίαν ὥραν ἠμπορεῖτε νὰ τὸ ἔχητε. Ἂν ἠθέλετε νὰ περιμείνετε ἀκτὼ ἡμέρας θὰ μοῦ ἦτον καλλίτερον, ἀλλὰ μὴ σᾶς μέλει δι' αὐτό.

—Ἀλλ' ἀπὸ ποῦ θὰ τὸ λάβῃς; ἐπαύλισεν ὁ Στέφανος ἐμβρόντητος.

—Ὤ! μὴ σᾶς μέλει διὰ τοῦτο, αὐτὴ εἶναι ἰδική μου δουλειά.

—Δὲν ἀπέθανε λοιπόν;

—Ὄχι ὅλως διόλου, εἶπεν ὁ Ἰρλαλδὸς μειδιῶν μετὰ μελαγχολίας...

—Σκοπεύεις νὰ τὸν φονεύσῃς;...

—Ἀνάγκη πᾶσα...

—Ἀλλὰ τέλος πάντων, ἄθλιε, εἶπεν ὁ Στέφανος ῥιγῶν, τίνος εἶναι τὸ πτῶμα τοῦτο;

—Ἂν ἀγαπᾶτε, Εὐγενέστατε, ἀπεκρίθη ὁ Ἰρλανδὸς μετὰ ψυχρᾶς ἀπαθείας,—τὸ πτῶμα τοῦτο εἶναι τὸ ἰδικόν μου.

Εἰπὼν τὴν τελευταίαν ταύτην λέξιν ὁ δυστυχὴς ἐκλονίσθη καὶ ἐκάθησεν ἐπὶ τῶν βαθμίδων τῆς κλίμακος τοῦ Δεσπότου.

Ὁ Στέφανος τὸν ἐθεώρησε μετὰ προσοχῆς. Δὲν ἀνεκάλυψεν οὐδὲν ἴχνος παραφροσύνης ἢ καὶ πυρετοῦ ἐπὶ τοῦ μεμαραμμένου τούτου προσώπου. Ἡ ἄκρα αὕτη ἀνθρωπίνη δυστυχία τὸν ἔκαμε νὰ λησμονήσῃ πρὸς στιγμὴν τὸ ἴδιον πάθος.

—Πῶς ὀνομάζεσαι; ἠρώτησεν αὐτὸν ζητῶν τὸ βαλάντιόν του.

—Ὤ! Εὐγενέστατε, ἀνεβόησεν εὐθύμως ὁ Ἰρλανδός·—βλέπω ὅτι θέλετε νὰ μ' ἀγοράσητε... Ὀνομάζομαι Δόνωρ Δαρδὰγ καὶ ἠμπορῶ νὰ σᾶς διηγηθῶ μὲ δύο λέξεις τὴν ἱστορίαν μου... Ἡμεῖς οἱ Ἰρλανδέζοι ἔχομεν τὴν μανίαν νὰ ἐρχώμεθα εἰς τὴν Λόνδραν,—καὶ ἡ Λόνδρα μᾶς σκοτόνει...

Βλέπων ὅτι ὁ Στέφανος τὸν ἤκουσεν, ὁ Δόνωρ ἀνελαβε πρὸς στιγμὴν τὴν παροιμιώδη στωμυλίαν τῶν υἱῶν τῆς πρασίνου Ἐρίνης, (1) καὶ ἐξηκολούθησε λέγων ταχέως.

—Ὤ! ναί, Εὐγενέστατε, ἡ Λόνδρα εἶναι κακὴ διὰ τοὺς Ἰρλανδέζους... Ἦλθα εἰς αὐτὴν ἀπὸ πολὺν καιρὸν καὶ ὑπανδρεύθηκα 'στὸν Ἅγι-Γίλλη μὲ ἕνα ὡραῖο κορίτσι ποῦ μὲ ἠγαποῦσε. Ἤμαστε πτωχοί, ἀλλ' ἤμαστε καὶ οἱ δύο δυνατοί, καὶ ἐδουλεύαμε τόσον πολύ!... Εἶναι τώρα δύο χρόνια ποῦ ἐζούσαμεν ἥσυχοι μὲ πέντε τέκνα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὰ μεγαλείτερα ἤρχιζαν καὶ ἐδούλευαν πιά... Ὁ μεγαλείτερος, ὁ Πατρίκης, ἦτον πολὺ εὔμορφος καὶ πολὺ δυνατός· ἤθελε νὰ μᾶς γεροκομήσῃ, γιατὶ εἶχε καλὴ καρδιά... ἀλλ' ὁ βασιλέας ἔλαβεν ἀνάγκην ἀπὸ ναύτας, κ' ἐπῆραν τὸν Πατρίκι μου μὲ τὴν βίᾳ καὶ τὸν ἔβαλανε σ' ἕνα καράβι ποῦ δὲν ἐγύρισε πιά... Ἡ καϋμένη ἡ Νέλλη μου ἔκλαιε δουλεύοντας· ἔπειτα δ' ἔπαυσεν νὰ δουλεύῃ γιατὶ ἡ καρδιά της ἦτο ῥαγισμένη... Τὸ ψωμὶ ἔλειπεν ἀπὸ τὸ ντολάπι μας... Ὁ Γεώργης ὁ δεύτερος ὁ υἱός μου,—ἀντρειωμένο καὶ χαριτωμένο παιδί, Εὐγενέστατε!—ἐλυπήθηκε τὴν μητέρα του ποῦ ἦτον ἄῤῥωστη καὶ ἔκλεψε γιατρικὸν ἀπ' ἕνα σπετσιάρη.. Τὸν Γιώργη τὸν ἐξώρισαν 'στὴν Ἀουστραλίαν... (1) καὶ ἡ Νέλλη ἀπέθανεν.

Ὁ Δόνωρ κατέστειλε τὴν οἰμωγήν του, καὶ ἐξηκολούθησε νὰ λέγῃ πνευστιῶν.

—Ὁ Σάλιαγκας καὶ ἡ Λοῦ ὁποῦ ἐχρειάσθηκε νὰ τοὺς στείλωμεν εἰς ταῖς φάμπρικαις ἐνῷ ἦτο ἄῤῥωστη ἡ Νέλλη, κατήντησαν ὅπως καταντοῦν σ' ἐκεῖνα τὰ φαρμακερὰ καταγώγια... Ὁ Σάλιαγκας ἀνακατώθηκε καθὼς λένε μὲ τὴ *μεγάλη Φαμίλια*... Ἂν ἠξεύρετε πόσον νόστιμος καὶ ξυπνητὸς ποῦ ἦτον Εὐγενέστατε!—καὶ ἡ Λοῦ, ἡ ὡραία μου Λοῦ! ἡ *χαδεμένη* τῆς καϋμένης μου Νέλλης! ἡ Λοῦ ἔγεινε ἡ ἀτιμία τοῦ σπιτιοῦ μου... Εἶναι δεκατριῶν χρονῶν, Εὐγενέστατε· ἀλλὰ τὴ Λόνδρα πρέπει νὰ κατηγορῶ καὶ ὄχι τὸ καϋμένο τὸ κορίτσι!...

Ὁ Δόνωρ ἔκλινε τὴν κεφαλὴν κλαίων, ἀλλὰ χωρὶς νὰ παύσῃ τὸν λόγον του.

—Ὁ Σάλιαγκας καὶ ἡ Λοῦ ἤθελαν νὰ γίνουν τίμιοι ἄνθρωποι, εἶπε πάλιν,—ἀλλὰ ἡ Λόνδρα τὰ παιδιὰ πιάνει τερισσότερο καὶ ἡ ἡλικία αὐτὴ δὲν ἠξεύρει... Τώρα ἡ Λοῦ ἀποθαίνει σκοτωμένη ἀπὸ τὴν ζινέβραν καὶ τὸν κόπον τῆς φρικώδους τέχνης της, καὶ ὁ Σάλιαγκας μεγαλόνει διὰ τὴν κρεμάλα... Ὤ! καὶ αὐτὰ εἶναι τὰ παιδιά μου!... τὰ παιδιὰ τῆς Νέλλης ποῦ ἦτο τιμημένη καὶ καλή... Τώρα Εὐγενέστατε, μοῦ μένει ἕνα μικρὸ κορίτσι ὁλόγυμνο ποῦ κοιμᾶται μέσ' τὴ σάχτη κοντὰ 'στὴν πόρτα τοῦ παληοῦ κελλίου μου... Εἶμαι πολὺ ἀδύνατος γιὰ νὰ δουλέψω, καὶ ζητῶ νὰ πουλήσω τὸ σῶμά μου διὰ δύο λίραις καὶ δέκα σελλίνια.

—Ἀλλά, δυστυχῆ, εἶπεν ὁ Στέφανος, ὅταν δὲν ὑπάρχῃς πλέον, νομίζεις ὅτι ἡ θυγάτηρ σου θὰ πασχῇ ὀλιγώτερον;...

—Ὤ! Εὐγενέστατε, τὰ ἐσυλλογίσθηκα ὅλα, ἀπεκρίθη ὁ Δόνωρ μὲ παιδικὸν μειδίαμα, τοῦ ὁποίου τὴν ἀφελεστάτην ἁπλότητα νομίζομεν ὅτι οὐδεμία λέξις δύναται νὰ ζωγραφήσῃ·—ἔλαβα καιρὸν νὰ σκεφθῶ· εἶναι πολλαῖς ἡμέραις ποῦ ζητῶ νὰ πουλήθῶ... μὰ φαίνομαι πολὺ ἀδύνατος 'στὸν Κὺρ Δεσπότη· ὅμως ἔχει λάθος· ἔχω ἀκόμη κρέας!... Ὁ Βριέννος δὲ Κόρκ ὁ πραγματευτὴς τοῦ Βέμβριτζ-Στρὴτ, ἔχει μεγάλην εὐχαρίστησιν νὰ πάρῃ τὸ κοριτσάκι 'στὸ σπίτι του, ἐὰν μόνον εὕρω δύο λίραις γιὰ τὰ ῥοῦχά του... Τότε θὰ μοῦ μείνουν ἀκόμη δέκα σελλίνια ποῦ μὲ τὰ πέντε ἠμποροῦσα ν' ἀγοράσω ἕνα σταυρὸ γιὰ τὸν τάφο τῆς Νέλλης... καὶ μὲ τ' ἄλλα τὰ πέντε...

Ὁ Δόνωρ ἐδίσταζεν.

—Ὤ! Εὐγενέστατε, ἐπανέλαβε μετ' ἀμηχανίας, ἠξεύρω πῶς ἡ ἰδέα αὐτὴ δὲν εἶναι χριστιανική... καὶ ἂν ἦναι ἀνάγκη, ἠμπορῶ νὰ ξεπέσω αὐτὰ τὰ πέντε σελλίνια.. Ἀλλὰ ἔχω τόσον καιρὸν νὰ φάγω καὶ νὰ πιῶ κατὰ τὴν πεῖνα καὶ τὴν δίψαν μου... Πρὶν ν' ἀποθάνω, Εὐγενέστατε, ἐπιθυμοῦσα νὰ καθήσω ς' ἕνα τραπέζι σὰν ἄνθρωπος, νὰ φάγω ψωμὶ καὶ νὰ πιῶ μπίῤῥα... ἐξέχασα τὴν οὐσίαν των.

Ὁ Στέφανος ἐστάθη μίαν στιγμὴν ἄφωνος ἐνώπιον τῆς εἰκόνος τῆς ἐσχάτης ταύτης δυστυχίας. Ὁ Δόνωρ ἐνόμισεν ὅτι αἱ αἰτήσεις του τῷ ἐφαίνοντο ὑπέρμετροι.

—Ἀρίνω τὰ πέντε σελλίνια, ἂν χρειασθῇ, ἐξηκολούθησε νὰ λέγῃ ἀναστενάζων. Ἠμπορῶ νὰ ἀποθάνω νηστικὸς καθὼς ἔζησα... Διὰ τὰ ἄλλα δὲ πέντε σελλίνια... ἡ καϋμένη ἡ Νέλλη δὲν ἔχει σταυρὸν ἐπάνω 'στὸν στάφο της... Ἀ! Εὐγενέστατε! ἂν λυπηθῇς νὰ μοῦ τὰ δώσῃς, τὸ κορίτσι δὲν θὰ ἔχῃ ποῦ νὰ γονατίσῃ γιὰ νὰ κλαύσῃ τὴν μητέρα του!....

Ὁ ὀφθαλμὸς τοῦ Στεφάνου κατέστη ὑγρός· ἡ ψυχρότης του δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀντιστῇ κατὰ τῶν τελευταίων τούτων λόγων.

—Δόνωρ, εἶπε, καὶ ἐγὼ εἶμαι δυστυχέστατος... ἀπήγαγον ἐκ τῆς οἰκίας τῆς μητρός μου δύο νεάνιδας τὰς ὁποίας ἀγαπῶ ὡς ἀδελφάς.

—Ἀ! εἶπεν ὁ Ἰρλανδὸς βύψας βλέμμα ἐκφραστικὸν ἐπὶ τῆς ἐπιγραφῆς τοῦ Κ. Δεσπότου.

—Πήγαινε νὰ φάγῃς καὶ νὰ πιῇς, ἐπανέλαβεν ὁ Στέφανος βάλλων εἰς τὴν χεῖρά του φλωρίον καὶ τὸ χαρτώνυμόν του... ὕπαγε νὰ προμηθευθῇς ἐνδύματα διὰ τὸ κοράσιον... ἔπειτα δὲ ἐλθὲ πάλιν νὰ μὲ ἴδῃς.

Ὁ Δόνωρ δὲν ἔσπευσε νὰ δείξῃ τὴν εὐγνωμοσύνην του. Ἐγίνωσκε καλῶς τὸ Λονδῖνον, ὥστε δὲν ἐπίστευεν εἰς τοιαύτην εὐεργεσίαν, καὶ τὸ βλέμμα του ἐξήτασε τὴν φυσιογνωμίαν τοῦ Στεφάνου μετὰ δυσπιστίας.

—Εὐγενέστατε, εἶπε μετά τινα σιωπὴν, μένει ἀκόμη μία λίρα καὶ πέντε σελλίνια.

Δὲν δύναταί τις νὰ ἀπαιτήσῃ ἀπὸ ἄθρωπον ὄντα εἰς τὴν θέσιν τοῦ Στεφάνου τὸ νὰ ἐνασχολῆται ἐπὶ πολὺ περὶ τῆς δυστυχίας τῶν ἄλλων.

—Ἂν δύνασαι νὰ μὲ ὑπηρετήσῃς, θὰ σὲ πληρώσω, ἀπεκρίθη ἐν ὀλίγοις ἀποχαιρετῶν τὸν Ἰρλανδὸν διὰ χειρονομίας.—Ἂν δὲν δύνασαι νὰ μοὶ γίνῃς χρήσιμος, θέλω σὲ βοηθήσῃ πάλιν... Πήγαινε, Δόννωρ, καὶ ἐπίστρεψε νὰ μὲ ἴδῃς σήμερον εἰς Κορνιχίλλην.

Ὁ Δόννωρ ἀπεμακρύνθη ἔκπληκτος. Ἡ ἰδέα τοῦ νὰ κερδίσῃ χρήματά τινα, ἐνῷ ἦτο τοσοῦτον ἀσθενής, κατ' ἄλλον τρόπον ἢ πωλῶν τὸ πτῶμά του, δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ χωρήσῃ εἰς τὴν διάνοιάν του εἰς ἣν ἐνεφώλευσεν ἡ ἰδέα τοῦ θανάτου.

—Θὰ κάμω ὅ,τι δύναμαι διὰ τὸ κορίτσι μου, εἶπε καθ' ἑαυτόν.

Ἀλλὰ δὲν εὐχαρίστησε ποσῶς τὸν Στέφανον. Οὗτος δὲ ἐπίεσε τὸ κομβίον τοῦ κώδωνος, καὶ ἡ θύρα ἠνεῴχθη.

Ὑπηρέτης φορῶν ἐρυθρὰν στολὴν εἰσήγαγε τὸν Μακ Νάβην εἰς συνδικλεκτήριόν τι ἀρκούντως ὡραῖον, οὗ τινος τὰ σανιδώματα ἐκοσμοῦντο ὑπὸ πλήθους ἀθλίων εἰκονογραφιῶν, αἵτινες παρίστων σκηνὰς ἐφόδου, πυγμαχίας, καὶ ξιφομαχίας. Ὑπῆρχον δ' ἐῤῥιμένα φύρδην μίγδην ἐπὶ τῶν τραπεζῶν χειρίδες πυγμάχων, μαστίγια, καπνοσύριγγες καὶ πολλὰ φύλλα τῆς ἐφημερίδος *Ἡ Μαστίγα*, ἑβδομαδικοῦ φύλλου μετὰ εἰκόνων, οὗτινος αἱ στῆλαι προσφέρονται διὰ πᾶσαν ὑψηλὴν πρᾶξιν θήρας, ἱππασίας, χαρτοπαιγνίων, πυγμαχίας ἢ ἐξαλλότητος.

Ὁ Στέφανος ἐζήτησε τὸν Κ. Δεσπότην.

—Ὁ Κύριος εἶναι εἰς τὸ δωμάτιόν του, ἀπεκρίθη ὁ ἱπποκόμος. Ἂν ἀγαπᾶτε, κύριε, νὰ μοὶ εἴπητε τὸ ὄνομά σας, θέλω τὸ ἀναγγείλει.

Ὁ Στέφανος εἶπε τὸ ὄνομά του. Ὁ ἱπποκόμος ἐξῆλθε, καὶ ἐπανῆλθε πάραυτα λέγων.

—Ὁ Κύριος σᾶς δέχεται.

Ὁ Στέφανος ἀνέβη ἓν πάτωμα καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ Δεσπότου.

Περιεγράψαμεν τὸν ἄνθρωπον τοῦτον ἐν τῷ πρώτῳ μέρει τῆς ἡμετέρας ἱστορίας κατὰ τὴν ἀξιομνημόνευτον μονομαχίαν μεταξὺ τοῦ Θωμᾶ Τρουνοβούλλη καὶ τοῦ Μιχαλιοῦ, τοῦ γαμβροῦ τοῦ Σαλιαγκάκη.

Ὁ Δεσπότης ὁ Βουρκιστὴς ἐφόρει οἰκιακὸν ἱμάτιον ἐκ λειομετάξου, οὗτινος τὰ ποικίλα κεντήματα ἐξέπεμπον ἐρυθρὰς καὶ λαμπρὰς ἀντανακλάσεις. Ἐπὶ τοῦ μετώπου του ἐφόρει πλαγίως κάλυμμα σκωτικοῦ σχήματος ἐξ ἐρυθρᾶς ταρτάνης. Ἦτο ἡμικεκλιμένος ἐπὶ τοῦ ἐξ ἐπικρόκου ἀνακλιντῆρος του ἐστηριγμένου ἐπὶ τοῦ τοίχου, ὅστις ἐπίσης ἐκαλύπτετο ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ὑράσματος. Ὁ ἀνακλιντὴρ, αἱ ἕδραι, καὶ πρὸς τούτοις τὰ ἡμικεκλεισμένα παραπετάσματα τῶν ὑαλωμάτων ἦσαν ἐρυθρά.

Ἅπαντα τὰ ἐρυθρὰ ταῦτα πράγματα ἔῤῥιπτον ἐπὶ τοῦ προσώπου τοῦ κατακεκλιμένου *βουρκιστοῦ* χρῶμα ἐμπνέον τρόμον.

Παρ' αὐτὸν δὲ μέγας ἐρυθρόχρους κύων τῆς Σκωτίας ἦτο ἐξηπλωμένος ἐπὶ τοῦ τάπητος. Οἱ μιλτώδεις ὀφθαλμοί του ἀνταναακλῶντες τὸ φλογερὸν φῶς τοῦ παραδόξου τούτου καταγωγίου ἐξέπεμπον λάμψιν ὄντως σατανικήν.

Ὁ Κ. Δεσπότης ἦτο καὶ αὐτὸς κατὰ τὸ εἶδός του *ἐξέντρικμαν* (ἔξαλλος.) Τὰ ἔπιπλα ταῦτα ἦσαν ἰ-

(1) Τῆς Ἰρλανδίας.

(1) Ὅπου ἐξορίζονται οἱ ἐγκληματίαι τῆς Ἀγγλίας ὡς οἱ τῆς Ῥωσσίας εἰς Σιβηρίαν.

δική του ἐφεύρεσις. Ἐκάπνιζε μακρὰν καπνοσύριγγα Τουρκικὴν, τῆς ὁποίας ἡ πυρκαϊὰ ἐστηρίζετο ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, καὶ ἀνέβαινον πρὸς τὴν ὀροφὴν στῆλαι πορφυροῦ καπνοῦ.

Ὁ Στέφανος εἰσελθὼν εἰς τὸ δωμάτιον τοῦτο κατελήφθη τὸ πρῶτον ὑπὸ θάμβους, ὅπερ προὐξένησε τὸ ἀσύνηθες χρῶμα, τὸ ὁποῖον ἀπεχρωμάτιζεν ὅλα τὰ ἀντικείμενα. Τὸ πρῶτον δὲ πρᾶγμα τὸ ὁποῖον παρετήρησεν ἐν μέσῳ τοῦ πυριφλεγοῦς τούτου χάους ὑπῆρξε τὸ διάπυρον βλέμμα τοῦ κυνὸς τῆς Σκωτίας, ὅστις ἐγαύγισεν ὑποκώφως, καὶ ἐξέπεμψε σπινθῆρας ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν του. Ἔπειτα δὲ διέκρινε τὸ σχῆμα τοῦ προσώπου ἑνὸς βουλ-δὸγ (bull dog) (1) φοροῦντος ἐπὶ τῆς κεφαλῆς κάλυμμα ἐξ ἐπικρόκου· οὗτος ἦτο ὁ βουρκιστής. Ὁ Στέφανος προὐχώρησε πρὸς αὐτόν.

—Ὦ! ὦ! εἶπεν ὁ Δεσπότης... σὺ ἐνομάζεσαι Μακ-Νάβης;... Δέν σε γνωρίζω... τί θέλεις;...

—Ἐγὼ ὅμως σε γνωρίζω, ἀπεκρίθη ὁ Στέφανος οὗτινος ἐπανῆλθεν ἄπασα ἡ ἀταραξία—καὶ θέλω νὰ ἴδω τοὺς *ὑπηκόους σου* (2).

—Τοὺς *ὑπηκόους μου*! μὰ τὸν θεόν! ἀνεβόησεν ὁ Δεσπότης μὲ παχυλὸν γέλωτα... καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος εἶμαι πιστὸς ὑπήκοος τοῦ βασιλέως... Ποῦ θαρρεῖς πῶς εἶσαι, πατριώτη, καὶ μοῦ ὁμιλεῖς διὰ ὑπηκόους;... Εἶσαι τόσο χλωμὸς ποῦ ὅλα μου τὰ βελοῦδα δὲν φθάνουν νὰ σοῦ κοκκινίσουν τὸ πρόσωπο... Θαρρῶ πῶς δὲν ἦρθες ἐδῶ γιὰ νὰ μὲ περιπαίξῃς;

—Σοὶ ἐπαναλαμβάνω, ἀπεκρίθη ὁ Στέφανος, ὅτι ἔρχομαι νὰ ἀγοράσω ἕνα ἐκ τῶν *ὑπηκόων σου*.

—Στὸν διάβολον! ἐμορμύρισεν ὁ Δεσπότης ἐγειρόμενος δι' ἑνὸς πηδήματος καὶ ἁρπάζων τὸν νέον ἰατρὸν ἐκ τοῦ λαιμοῦ—μήπως εἶσαι ἄνθρωπος τῆς ἀστυνομίας, πατριώτη μου;

Ὁ κύων τῆς Σκωτίας ἐξέτεινε τοὺς ἐμπροσθίους πόδας του, καὶ συνήγαγε τοὺς ὀπισθίους, ὡσανεὶ ἔμελλε νὰ ὁρμήσῃ κατὰ τοῦ λαιμοῦ τοῦ Στεφάνου.

Κεφ. ΙΓ'. Τὸ ὑπόγειον.

Τὸ κίνημα τοῦ Δεσπότου τοῦ βουρκιστοῦ ὑπῆρξε τοσοῦτον αἰφνίδιον, τοσοῦτον ἀπροσδόκητον, ὥστε ὁ Στέφανος δὲν ἠδυνήθη νὰ λάβῃ θέσιν ἀμυντικήν. Ἀλλὰ πρὸς τί ἡ ἄμυνα; ὁ βουρκιστὴς ἦτο ἀνὴρ ἀθλητικὴν ἔχων ῥώμην, καὶ ὁ Στέφανος εὑρίσκετο ἐκεῖ ἐκτὸς πάσης βοηθείας. Ἡ ἀταραξία ἦτο τὸ μόνον ὅπλον, τὸ ὁποῖον ἠδύνατο νὰ νικήσῃ εἰς τὴν ἀπροσδόκητον ταύτην μάχην, καὶ κατὰ τοῦτο ὁ Στέφανος ἦτο καλῶς ἐρωδιασμένος.

—Δὲν εἶμαι ἄνθρωπος τῆς ἀστυνομίας, ἀπεκρίθη ἀταράχως· ὑπάρχουσι καὶ ἄλλοι ἔμποροι ἐκτὸς σοῦ εἰς τὸ Λονδῖνον, κύριε Δεσπότη, καὶ ὁ τρόπος σου δὲν δύναται νὰ προσελκύσῃ τοὺς ἀγοραστάς.

(1) Κύων ἀγγλικός, τοῦ ὁποίου ἡ κεφαλὴ ὁμοιάζει ὀλίγον μὲ τὴν τοῦ ταύρου.

(2) vos sujets δηλαδὴ ἀντικείμενα χειρουργικῆς μελέτης.

Ὁ Δεσπότης δὲν τὸν ἤθελε πλέον.

—Ἄνθρωπος τῆς ἀστυνομίας θὰ ἔτρεμε 's τὰ νύχια μου, ἐμορμύρισεν, ἀλλ' ὅμως δὲν γνωρίζω αὐτὸν τὸν νέον, τέλος πάντων... μ' ὅλα ταῦτα δὲν ἐπιθυμῶ νὰ χαλάσω τὸ ἐμπόριόν μου. Δὲν εἶσαι δειλὸς παλληκάρι μου, προσέθηκε μὲ δυνατὴν φωνήν—ἔτσι τοὺς ἀγαπῶ τοὺς ἀνθρώπους κ' ἐγώ... Ἀλλὰ πῶς διάβολο ἔρχεσαι καὶ μοῦ μιλᾷς διὰ ὑπηκόους καὶ ἄλλα τέτοια *μασκαρᾶλίκια*; Εἶμαι ἕνας τίμιος ἔμπορος τοῦ *αἴλ!, πόρτερ, ζινέβρας, ὀδίσκη*, ὅλων τῶν ποτῶν τέλος πάντων... Ἀλλὰ ὑπηκόους, τί διάβολο! δὲν ἐννοῶ τίποτε ἀπ' αὐτά! Σὲ ἐρωτῶ πάλιν, τί θέλεις;

Ὁ Στέφανος ὅστις ἠδύνατο ἤδη νὰ κινηθῇ ἐλευθέρως, ἔσυρε τὸ χαρτοφυλάκιόν του, καὶ ἐνεχείρησε τὸ χαρτώνυμον αὐτοῦ εἰς τὸν βουρκιστήν.

—Ἄ! ἄ! ἀνεβόησεν οὗτος, δὲν ἔχεις τὰ μυαλὰ ἑνὸς ἀνθρώπου τῆς ἐπιστήμης, ἀρχοντόπουλό μου. Νὰ μὲ πάρῃ ὁ διάβολος, ἂν δὲν ἐκινδύνευσες τὰ κόκαλά σου... Ἐλειόνεις ἀπ' ἐκεῖ ποῦ ἔπρεπε ν' ἀρχίσῃς. Ἄ! ἄ!... Κάμε τὸν ψόφιον, Τοῦρκε, διαβόλου γιέ!... Δὲν ἔρχονται μ' αὐτὸν τὸν τρόπον εἰς τὴν κατοικίαν μου, ἀποτόμως, ὡς νὰ ἐπωλοῦσα γάντια τῆς Φράντσας ἢ *κάντιο* διὰ τὰ παιδιά... Νομίζω ὅτι θὰ μὲ συγχωρήσετε, κύριε· ἕνας ὑπάλληλος τῆς ἀστυνομίας ὁμοιάζει πολὺ πρὸς τὸν ἄνθρωπον, καὶ εἶναι ἀνάγκη νὰ δυσπιστῶ... Θέλετε νὰ πάρετε τίποτε;... ἕνα ποτῆρι οὐΐσκι ἢ πόρτερ;... ἢ μιὰ μισκολάντσα;

—Μὲ συγχωρεῖτε, κύριε, ἀπεκρίθη ὁ Στέφανος, δὲν δύναμαι νὰ δεχθῶ τίποτε.

Ὁ Δεσπότης συνέστειλε τὰς μεγάλας ὀφρῦς του καὶ ἐξηπλώθη ἐντελῶς ἐπὶ τοῦ ἀνακλιντῆρος.

—Τίποτε;... οὐδ' ἕνα δάκτυλο σέρβου, κύριε Μακ-Νάβη; ἐπανέλαβε μὲ ἦθος δυσηρεστημένον.—Ἔχω! χρεωστῶ νὰ σᾶ; εἶπω ὅτι εἶσθε κύριος νὰ κάμετε ὅπως ἀγαπᾶτε, καὶ δὲν εἶμαι ἄνθρωπος νὰ μὲ κακοφανῇ γιὰ μιὰ ἀκαταδεξιὰ ἀλλὰ δὲν ἐπιθυμῶ νὰ σᾶς βλέπω νὰ μνησικακῆτε, κύριε Μακ-Νάβη... Ἔπειτα θὰ ἦσθε ἴσως καλὸς ἀγοραστής... Ἐστὴν πίστιν μου, φθηνὰ τὴν ἐγλυτώσατε, καθὼς βλέπετε ... καὶ μοῦ συνέβη πολλαῖς φοραῖς νὰ μετασχηματίσω ἕνα κατάσκοπον εἰς *ὑπήκοον* πέντε ἢ ἓξ λιρῶν.

Ἐνταῦθα ὁ Δεσπότης ἐκάγχασε καὶ ὁ κύων Τούρκης φαιδρυνόμενος ἐκ τῆς εὐθυμίας τοῦ κυρίου του ἐξέπεμψεν ἐρυθροὺς σπινθῆρας ἐκ τῶν χονδροειδῶν ὀφθαλμῶν του.

Ὁ Δεσπότης ἔλαβε φιάλην ζύθου κειμένην ἐπί τινος τραπέζης παρὰ τὴν ἄκραν τοῦ ἀνακλιντῆρος, καὶ ἐπλήρωσε ποτήριον ἐξ αὐτῆς. Τὸ ὑποκύανον χρῶμα τῆς ζινέβρας κατέστη κυανοῦν ὑπὸ τὰς μυρίας πυρώδεις ἀκτῖνας, αἵτινες ἐξήρχοντο παντοχόθεν τοῦ δωματίου. Ὅτε ὁ βουρκιστὴς προσήγγισε τὸ ὑγρὸν εἰς τὰ χείλη του, ἠδύνατο νὰ ὁμώσῃ τις ὅτε ἔμελλε νὰ πίῃ αἷμα.

—Εἰς ὑγείαν σας, κύριε Μακ-Νάβη, εἶπε· φαίνεσαι ἄνθρωπος καθὼς πρέπει... Ἀς ἴδωμεν.... τί ἠμπορῶ νὰ κάμω διὰ νὰ σᾶς εὐχαριστήσω;

Ὁ Στέφανος τὸν ὁποῖον δὲν ἠδυνήθη νὰ συνταράξῃ ἡ σύνθλιψις τοῦ ἀθλητικοῦ κρεωπώλου τῆς ἀνθρωπίνης σαρκὸς, ἠσθάνθη ἑαυτὸν περικλυζόμενον ὑπὸ ψυχροῦ ἱδρῶτος ἀκούσας τὴν ἐρώτησιν ταύτην, τὴν ὁποίαν ὅμως εὐκόλως ἠδύνατο νὰ προΐδῃ. Ἡ στιγμὴ προσήγγιζεν. Ἔμελλον νὰ ἀνοιχθῶσιν εἰς αὐτὸν αἱ θύραι τοῦ νεκρικοῦ τούτου μουσείου, ὅπου ἴσως ἡ Κλάρη καὶ ἡ Ἄννα...

Ὁ Στέφανος ἐκλονίσθη, καὶ ἐστηρίχθη ἐπί τινος ἕδρας.

—Ὦ! 'ςτὴν πίστιν μου, ἀνεβόησεν ὁ Δεσπότης κρατῶν τὰς πλευράς του ὑπὸ γέλωτος, θαρρῶ πῶς μᾶς πονεῖ ἡ καρδιὰ, ἀνχοντόπουλό μου!... Μὲ κινεῖτε εἰς συμπάθειαν, σᾶς κάνω ὅρκο... Ἀλλ' ἂν ἤρχισεν ἀπὸ τώρα νὰ σὲ πιάνῃ ἡ θάλασσα, τί θὰ συμβῇ ὅταν πατήσῃ τὸ ποδάρι σας εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν τῆς ἐκθέσεώς μου. Ἄ! ἄ! ἀναλάβετε, κύριε Μὰκ-Νάβη... εἴτε μὲ ζινέβρα εἴτε χωρὶς ζινέβρα, ὅπως ἀγαπᾶτε... φθάνει μόνον νὰ ἀναλάβητε... Τί διάβολο! ἤλθετε ἐδὼ διὰ κάποιαν αἰτίαν, αὐτὸ εἶναι βέβαιον...

—Ἤλθον διὰ νὰ ἐκλέξω καὶ νὰ ἀγοράσω, κύριε, εἶπε μετὰ κόπου ὁ Στέφανος, ὅστις ἐρωβήθη νὰ παρατείνῃ τὴν σιωπήν του.

—Πάγει πολὺ καλά, κύριε Μακ-Νάβη.—Καὶ τί εἶδος χρειάζεσθε, σᾶς παρακαλῶ;

—Ἡ ἐξήγησις ἤθελεν εἶσθαι μακρὰ καὶ τεχνική, ἀπήντησεν ὁ Στέφανος. Ἐπεθύμουν καλλίτερον νὰ ἐκλέξω ἐγὼ ὁ ἴδιος.

—Ἔτσι ὁμιλεῖς σὰν γενναῖο παλληκάρι... Πῶς πηγαίνει ἡ καρδία σου;

—Εἶμαι ἕτοιμος νὰ σᾶς ἀκολουθήσω.

Ὁ Δεσπότης ἐκάμμυσε τοὺς ὀφθαλμοὺς μὲ ἦθος καταφρονητικῆς ὑπεροχῆς Ἡ συγκίνησις τοῦ νέου ἰατροῦ, ἥτις ἦτο ὁρατὴ, καὶ τῆς ὁποίας δὲν ἐγίνωσκε τὴν αἰτίαν, ἐπροξένησεν αὐτῷ οἶκτον.

—Μὰ τὴν ἀλήθειαν, κύριε Μακ-Νάβη, ἐπαινέλαβε περιφρονητικῶς—μ' ἐνθυμίζετε τὸν καιρὸν ὁποῦ ἴδρονα κρουνηδὸν ὅσαις φοραῖς ἔπρεπε νὰ περάσω τὴν νύκτα εἰς τὸ νεκροταφεῖον... ἐπειδὴ πρέπει νὰ γίνῃ κανεὶς δοῦλος πρὶν γίνῃ ἀφέντης... Τὸ ἠξεύρετε καλὰ, σεῖς ὁποῦ ἐσπουδάσατε τὰ ἑλληνικὰ καὶ τὰ λατινικὰ εἰς περισσότερα βιβλία ἀπὸ ὅσα εἶδα εἰς ὅλη μου τὴν ζωὴν, δόξα τῷ θεῷ!... Ἐδούλεψα πολὺν καιρὸν μὲ τὴν τσάπα καὶ τὸ φτυάρι... Χρειάζομαι ἕνα ποτῆρι ζινέβρα, καθὼς βλέπετε, ὅσαις φοραῖς τὸ συλλογισθῶ... Εἶναι σκληρὴ δουλειὰ, 'ςτὴν πίστιν μου σοῦ λέγω, καὶ τῆς νύκταις τοῦ φθινοπόρου βλέπει κανεὶς παράξενα πράματα μεσ' τὸ νεκροταφεῖον... Μὰ ἂς τ' ἀφήσωμ' αὐτά. Ἀλλὰ τώρα ἔχω τοὺς ἐργάτας μου, καὶ νὰ μὲ παρ' ὁ διάβολος ἂν ἔβαλα τὸ χέρι σὲ κανένα τάφον εἶναι τώρα δύο χρόνια... Τῆς νύκταις τῆς ἔκαμε ὁ θεὸς διὰ νὰ κοιμοῦμαστε καὶ νὰ πίνωμε· καὶ ἐγὼ πίνω καὶ κοιμοῦμαι... Ὁ ἐπίσκοπος τοῦ Ἁγίου Παύλου δὲν ἠμπορεῖ νὰ πῇ ὅτι κάνει τίποτε περισσότερον.

Ὁ Δεσπότης ἠγέρθη, καὶ ἔθεσεν ἰσχυρὸν μεταξωτὸν σχοινίον εἰς τὸ περιδέδραιον τοῦ Τούρκη, τὸ ὁποῖον ἔδεσε στενῶς εἴς τινα κρίκον προσηλωμένον εἰς τὸν τοῖχον.

—Τοῦτο εἶναι διὰ προφύλαξιν, κύριε Μακ-Νάβη, ἐψιθύρισεν. Ὁ διαβολο-Τούρκης αὐτὸς, ὅταν τὸν ἀφήσῃ κανεὶς ἐλεύθερο, σοῦ ἀφανίζει ἕνα ὑπήκοον πρὶν λάβῃς καιρὸν νὰ τοῦ πῇς οὔστ! Ἕνα χέρι τὸ καταπίνῃ εὐθὺς, καταλαμβάνετε...

Ὁ Στέφανος ἔκαμε κίνημα ἀποστροφῆς.

—Καλὰ, καλὰ, κύριε, ἐμορμύρισεν ὁ Δεσπότης· ἠξεύρω πῶς ἡ καρδία σας εἶναι εὐαίσθητος... Ἀλλὰ τέλος πάντων ὁ σκύλος δὲν εἶναι ἄνθρωπος. Ὁ Τούρκης θαρρεῖ πῶς δὲν εἶναι κακὸν τοῦτο, καθὼς καὶ σεῖς ὅταν ὅταν τρώγητε μιὰ πριζόλα.

—Ἂς κάμωμεν γρήγορα, κύριε, σᾶς παρακαλῶ! εἶπεν ὁ Στέφανος.

—Γεννηθήτω τὸ θέλημά σας.

Ὁ Δεσπότης ἥρπασε κρυστάλλινον κομβίον κρεμάμενον ἐπὶ τοῦ ἐπικρόκου τοῦ σανιδώματος, καὶ ὑπὸ τὴν πίεσιν αὐτοῦ φάτνωμά τι ὠλίσθησε ταχέως ἐπὶ ἐντομῆς τινος, καὶ οὕτω ἠνεῴχθη μαύρη ὀπή, ὅθεν ἐξῆλθε πνοὴ ὑγροῦ ἀέρος.

—Λάβετε τὸν κόπον νὰ ἐμβῆτε! εἶπε μὲ τὴν τὴν ἀγενῆ εὐθυμίαν του.

Ὁ Στέφανος δὲν ἐδίσταζε πλέον. Ἡ ἀνησυχία του λαβοῦσα ὅλας τὰς φάσεις τοῦ φόβου καὶ τῆς ἐπιθυμίας, εἶχεν ἤδη καταντήσει εἰς πυρετόν. Ὥρμησε θαρραλέως πρὸς τὴν ὀπήν.

—Σταθῆτε μίαν στιγμήν! ἀνεβόησεν ὁ Δεσπότης ἀπωθῶν αὐτὸν ἀρκετὰ ἀποτόμως.—μὲ συγχωρεῖτε διὰ τοὺς τρόπους μου, κύριέ μου· ἀλλὰ θαρρῶ πῶς εἶναι καλλίτερον νὰ βίψῃ κανεὶς ἕνα ἄνθρωπον εἰς τὰ πλάγια παρὰ νὰ τὸν ἀφήσῃ νὰ σπάσῃ τὸ κεφάλι του... ὅταν εἶπα νὰ ἐμβῆτε, ἦτον ἕνας τρόπος ὁμιλίας... ἔπρεπε νὰ εἴπω νὰ καταβῆτε, ἐπειδὴ δὲν ὑπάρχει παρὰ μία τρύπα καμμιὰ εἰκοσαριὰ ποδάρια τὸ βάθος καὶ μία σκάλα... Ἐπιτρέψατε νὰ περάσω πρῶτος.

Ὁ Δεσπότης ἐστηρίχθη ἐπὶ τοῦ σανιδώματος, καὶ ἔθεσεν ὀπισθοδρομῶν τοὺς πόδας του ἐπὶ τῆς κλίμακος. Ὁ Στέφανος τὸν ἠκολούθησεν.

—Μὴ φοβεῖσθε, ἐψιθύριζεν ὁ Δεσπότης καταβαίνων.—Ἡ σκάλα εἶναι καλὴ, καὶ θὰ τὴν ἀναβῆτε πάλιν... Ὅσοι τὴν κατέβησαν δὲν εἰμποροῦν νὰ εἰποῦν τὸ ἴδιο, κύριε Μακ-Νάβη... Εἶναι ἡ κλίμαξ τῆς ἐπιστήμης, 'στὸν Θεόν μου!... Δὲν φυλάττει σχεδὸν ἄλλο παρὰ τὴν λογιώτατη σκόνι τῶν ὑποδημάτων τῆς Βασιλικῆς Σχολῆς... Ἄ! ἄ! ἀρχοντόπουλό μου, ἤλθετε εἰς καλὴν ἡμέραν. Ἀπόψε ἀκόμη ἔκαμαν γῦρον εἰς τὰ ἀνατολικὰ νεκροταφεῖα καὶ τῆς Σουθουάρκης. Ἡ συλλογὴ εἶναι ἐντελεστάτη.

Ὁ Στέφανος ἔπαυσε τοῦ νὰ καταβαίνῃ.

—Δὲν ἔχετε ἄλλο εἰμὴ πτώματα ἀνωρυγμένα; ἠρώτησεν.

—Ἔ! ἔ! εἶπεν ὁ Δεσπότης μὲ φρικώδη χαριεντισμὸν ἐμπόρου,—δὲν λέγω οὔτε ναὶ οὔτε ὄχι, κύριε Μακ-Νάβη... Θὰ ἰδῆτε! θὰ ἰδῆτε! καὶ ἀξίζει τὸν κόπον... μολοντοῦτο ἐπιθυμῶ νὰ σᾶς ὁμολογή-

σω ἀμέσως ὅτι μοῦ ἀποδίδουν περισσότερα προτερήματα ἀπὸ ὅσα ἔχω... Συμβαίνει τὸ αὐτὸ καθὼς διὰ τοὺς πνευματώδεις ἀνθρώπους, κύριε· τοὺς φορτόνουν μὲ ὅλους τοὺς εὐφυεῖς λόγους ποῦ λέγονται εἴκοσι ὧρας μακράν...—Μία γάτα δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ σκοτωθῇ εἰς τὸ Λονδῖνον χωρὶς νὰ μοῦ ἀποδώσουν τὴν τιμὴν αὐτήν... Εἶναι ὁ Δεσπότης λέγουν, εἶναι ὁ Δεσπότης ὁ βουρκιστής... Στὴν πίστιν μου, οὔτε ὁ Γρεῖ, οὔτε ὁ Μελβοῦρνος, οὔτε ὁ Ὁλλάνδος, ὁ ἀνεψιὸς τοῦ Φὸξ, οὔτε ὁ Στάνλεϊ, οὔτε ὁ Πὴλ, οὔτε ὁ Γραὰμ, ὁ ἀνόητος συμμορφωτής, οὔτε ὁ Ἀλθόρπης, οὔτε ὁ Ἰωάννης Ῥοῦσσελ... —ἕνας ἀρκετὰ καλὸς διάβολος αὐτός!—οὔτε αὐτὸς ὁ γερο-Οὐέλλιγκτων δὲν εἶναι τόσον γνωρισμένος ὅσον ἐγώ... Αὐτὸ εἶναι ἀληθέστατον, κύριε Μακ-Νάβη... καὶ δὲν βλέπω τί διαφορὰν ἠμπορεῖ κανεὶς νὰ κάμῃ μεταξὺ τῆς ὑπολήψεως ἑνὸς ἀνθρώπου ἀπὸ τὴν ὑπόληψιν ἑνὸς ἄλλου. Ἄ! ἄ! ἀργὰ ἔρχεται ἡ ὑπόληψις, κύριε· τοῦτο θὰ τὸ ἰδῆτε εἰς τὴν ζωήν σας, ἀλλὰ ὅταν ἔλθῃ, ἔρχεται μὲ τὰ σωστάτης· καὶ δὲν ἠξεύρουν πλέον τί νὰ τὴν κάμουν... ὁ Δεσπότης ἀπ' ἐδῶ, ὁ Δεσπότης ἀπ' ἐκεῖ... Ἄ! ἄ! ὁ Δεσπότης... Οὐδὲ ὁ Χάρος δὲν εἶναι τόσο φοβερός.

Ὁ βουρκιστὴς ἐγέλα ὅσον ἠδύνατο κλονίζων τὴν κλίμακα διὰ τῶν τιναγμάτων τῆς ἀπαισίου εὐθυμίας του.

—Λοιπόν! κύριε, Μακ-Νάβη, ἐπανέλαβε σοβαρῶς, αὐταὶ εἶναι ἀνοησίαι καὶ τίποτε ἄλλο. Φονεύει κανεὶς, ὅταν χρειάζεται νὰ φονεύσῃ βεβαίως... εἰδεμὴ, ἐν συνειδήσει ἤθελε νὰ ἦναι κανὲς σὰ ξεπεσμένος πραγματευτής... ἀλλὰ δὲν δολοφονεῖ, καθὼς νομίζουν οἱ ἄνθρωποι, ἀπὸ τὸ βράδυ ἕως τὸ πρωὶ μέσα 's τὸν δρόμον. Διάβολε! ἂν μᾶς κατέβαινε νὰ κάμωμεν ἔτσι, κύριε, ἡ ἀστυνομία τέλος πάντων ἤ! ἐλεν ἀναγκασθῇ νὰ δώσῃ σημεῖα ζωῆς... ἀλλὰ καὶ ἔτσι κοστίζει πολὺ ἀκριβὰ ἡ σιωπή της, κύριε, καὶ ἀποῤῥοφᾷ τὸ ἥμισυ τοῦ κέρδους μου... Σᾶς λέγω ὅλην τὴν ἀλήθειαν!—Ἄ! ἄ! δὲν πιστεύετε ὅτι σιωπᾷ, καθὼς λέγει ὁ ἐλεεινὸς ἐκεῖνος ἀνόητος ὑπάλληλος τοῦ Λαμπὲρτ-Στρὴτ, ὁ Κ. Ῥοβέρτος Πλοῦνδος, «διὰ τὸ κοινὸν συμφέρον τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς ἀνθρωπότητος;» Μὰ τὴν πίστιν μου, εἶναι δυνατὸν τοῦτο, καὶ δέν με μέλει, ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ προχωρῶμεν πολὺ διὰ τὸ κοινὸν συμφέρον τῶν ὤμων καὶ τῆς κεφαλῆς μας... ἔ!... ἔ!... Ὁ ἀστεϊσμὸς οὗτος δὲν μοῦ φαίνεται πολὺ ἄσχημος... Ἔπειτα δὲ, κύριε Μακ-Νάβη, τὰ ἀνωρυγμένα σώματα εἶναι πολὺ ἀκριβά... καὶ δὲν μεταχειριζόμεθα τὸν τρόπον τοῦτον, σᾶς τὸ λέγω μεταξύ μας, παρὰ ὅταν ἤμεθα βέβαιοι ὅτι θὰ τὰ διαθέσωμεν μὲ ὠφέλειαν, καὶ ὅταν μᾶς τὰ παραγγέλουν ἐπίτηδες... Ἰδοὺ ὁποῦ ἐφθάσαμεν κάτω, κύριε.

Ὁ Στέφανος ἔπασχε φρικωδῶς. Τὸ αἷμά του ἀλληλοδιαδόχως ἐπάγονεν ἢ καθίστατο πυριφλεγές. Εἰς πᾶσαν στιγμὴν τὸ στόμα του ἀνοίγετο διὰ νὰ εἴπῃ εἰς τὸν Κ. Δεσπότην νὰ ἐπισπεύδῃ, καὶ δὲν ὡμίλει ποσῶς, διότι τρόμος ἀκατάσχετος παρέλυε τὴν γλῶσσάν του.

Ὁ Κ. Δεσπότης ἠνέῳξε τὴν θύραν. Τὸ ἄπληστον βλέμμα τοῦ νέου ἰατροῦ εἰσέδυσε πάραυτα εἰς μεγάλην τινὰ αἴθουσαν θολωτὴν καὶ ἐπιμήκη, φωτιζομένην ὑπὸ λύχνων. Εἰς τὰ πέριξ δὲ τοῦ θαλάμου τούτου, ὅστις ἦτο ὑπόγειον, κατέχον περίπου τὸ μέρος ἔνθα εἰσὶ τὰ μαγειρεῖα καὶ αἱ ἀποθῆκαι εἰς τὰς κοινὰς οἰκίας, μαρμάριναι τράπεζαι κεκλιμέναι ἦσαν τεθειμέναι κατὰ γραμμάς.

Οἱ τοῖχοι κεκονιαμένοι δι' ἀσβέστου ἔῤῥιπτον ἔτι ἀχρούστερον τὸ ὠχρὸν φῶς τῶν λύχνων ἐπὶ ἀνθρωπίνων σωμάτων, τεταμένων, ἀκινήτων, καὶ ἐπιφαινομένων μὲ παράδοξον ζωηρότητα ἐπὶ τοῦ μαύρου μαρμάρου τῶν τραπεζῶν.

Ἐν τῷ μέσῳ τῆς αἰθούσης μέγα θυμιατήριον, ἐν ᾧ ἔκαιε λίβανος, ἀνέδιδε τὰς λεπτὰς ἀναθυμιάσεις του διὰ τῶν μυρίων ὀπῶν ἀργυροῦ πώματος.

Ἡ ἀντίθεσις μεταξὺ τοῦ ὠχροῦ τούτου φωτὸς τοῦ διαχύνοντος πανταχόθεν τὰς ὑπολεύκους ἀκτῖνάς του καὶ τοῦ πορφυροῦ φωτὸς τοῦ δωματίου τοῦ Δεσπότου, ἦτο τοσοῦτον μεγάλη, ὥστε ἠδύνατό τις νὰ νομίσῃ ὅτι ἔγεινεν ἐπί τινι σκοπῷ. Ἐφαίνετο ὅτι ἅμα ὑπερέβαινέ τις τὸ κατώφλιον τοῦ νεκρικοῦ τούτου ὑπογείου, ἐπιτάφιον κάλυμμα παρενετίθετο αἴφνης μεταξὺ τῆς ὁράσεως καὶ τῶν ἀντικειμένων. Ὁ ὀφθαλμὸς συνειθίσας εἰς τὴν ἐρυθρὰν ἀκτινοβολίαν τῶν ἐπιστρωμάτων τοῦ ἀνωτέρου πατώματος διετήρει πορφυροῦν τι ἴνδαλμα τῆς ἀντιλήψεως ταύτης, ὅπερ μιγνύμενον μετὰ τῆς ἀντανακλάσεως τῶν ὠχρῶν ἀντικειμένων τοῦ ὑπογείου παρίστα ἰδεῖδῆ τὰ πτώματα ταῦτα συμμετρικῶς ἐπικείμενα ἐπὶ τῶν πενθίμων αὐτῶν κοιτίδων.

Ἦτο φρικῶδες νὰ βλέπῃ τις τοὺς νεκροὺς τούτους γυμνοὺς καὶ ὑποβεβλημένους εἰς τὴν κερδοσκοπικὴν ἀπάτην.

Ἱερόσυλον μῦρον εἶχον ἐπαλείψει ἐπὶ τῶν πεπαγωμένων τούτων σωμάτων ἀφαιρέσαντες τὴν ἁγίαν κόνιν τοῦ τάφου.

Εἶχον ἐκτείνει τοὺς ἀπεξυλωμένους αὐτῶν μῦς, κτενίσει τὴν κόμην των, ἡμιανοίξει τὰ χείλη των ἐξ ὧν ἡ ἐσχάτη πνοὴ ἀπέπτη διὰ παντός.

Ἐνταῦθα μὲν νεᾶνις ἀποσπασθεῖσα ἐκ τῆς ἡγιασμένης γῆς, ἔκειτο ἄσεμνον κατέχουσα θέσιν ἐπὶ τῆς μαρμαρίνου κλίνης. Ἔσχισαν τὸ τελευταῖον αὐτῆς κάλυμμα καὶ τὰ παρθενικὰ μέλη της ἐξετίθεντο εἰς τὰ βλέμματα, ἐστερημένα τῆς ἁγνῆς κηδεμονίας τῆς νυκτὸς, εἰς τοὺς κόλπους τῆς ὁποίας ἡ μήτηρ της ἐνόμιζεν αὐτὴν κοιμωμένην.

Ἐκεῖ δὲ γέρων τις ἐδείκνυε μεθ' ὅλης τῆς δυσμορφίας αὐτοῦ τὴν τρομερὰν τοῦ χρόνου φθοράν. Δὲν ἄφησαν ἐπὶ τοῦ ἀνθρωπίνου τούτου λειψάνου λωρίδα σαβάνου, ἵνα καλύψωσι τὴν ἐξ αὐτοῦ ἐμποιουμένην φρίκην. Ὑπῆρχον τοὐλάχιστον δέκα τράπεζαι, καὶ οὐδεμία ἦτο κενή.

Μόλις ἡ θύρα τοῦ ὑπογείου ἠνεῴχθη, καὶ ὁ λόγος ἐξέπνευσεν ἐπὶ τῶν χειλέων τοῦ Δεσπότου. Δὲν ἦτο πλέον ὁ αὐτός. Εἴτε ἐκ τοῦ προκύψαντος ἀποτελέσματος τῆς ἡμέρας, εἴτε διότι συνεταράχθη τῷ ὄντι, ἂν καὶ πρὸ ὀλίγου ὡμίλει μετὰ μεγίστης